

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
VALSTSTIESĪBU ZINĀTŅU KATEDRA

Publisko lietu nodošanas sevišķajā lietošanā tiesiskie aspekti
MAGISTRA DARBS

Juridiskās fakultātes
Profesionālās maģistra studiju programmas “Tiesību zinātne”
2. kursa students

Ints Skaldis

Studenta apliecības numurs: is11222

Zinātniskais konsultants:
Doc., Dr.iur. **Edvīns Danovskis**

Rīga, 2017

Anotācija

Darbā pētīti publisko lietu tiesību jautājumi, īpaši praktiskās problēmas, kas rodas, nododot publisku lietu sevišķā lietošanā, attiecībā uz tiesisko attiecību juridisko dabu. Izklāstā identificētas šo tiesību praktiskas piemērošanas problēmas, kas rodas gan privātpersonām, gan publiskām personām, īstenojot savas tiesības uz publisku lietu sevišķu lietošanu.

Autors, balstoties uz iestāžu un tiesu praksi, norāda uz kļūdām, izdara secinājumus un priekšlikumus, lai veicinātu pareizu tiesību normu piemērošanu, identificētu tiesisko attiecību veidu, rīcības brīvības robežas, tiesības un pienākumus, kas gan privātpersonām, gan publiskām personām jāievēro, nododot publisku lietu sevišķā lietošanā.

Atslēgvārdi: publiska lieta, piešķirums, sevišķa lietošana, rīcības brīvība, rīcības publisko un privāto tiesību jomā nošķiršana, valsts atbalsts.

Abstract

Thesis deals with public space property law issues, in particular the practical problems arising from the transfer of public property for a special use, as regards the nature of the legal relationship. The thesis contains identification of legal issues arising from practical application of the relevant law to both the private and public authorities, exercising their right to special use of public property.

The author, based on practice of public authorities and court identifies shortcomings draws conclusions and proposals to promote the correct application of the law, to identify the nature of the legal relationship, limits of discretion, the rights and obligations of both individuals and public persons applicable to transferring public property for special use.

Keywords: public property, public space, dedication, discretion, separation of conduct in public and private law field, state aid.

Satura rādītājs

Ievads.....	4
1.Publiska lieta	6
1.1.Jēdziens.....	6
Iestāžu lietošanai paredzētās publiskās lietas	10
Vispārējā lietošanā esošas lietas	11
Vispārējā lietošanā esošas publiskas lietas, kuru lietošanai nav nepieciešama piekļuves atļauja	11
Vispārējā lietošanā esošas publiskas lietas, kuru lietošanai nav nepieciešama piekļuves atļauja	11
1.2.Piešķirums	12
1.3.Publiskas lietas faktiskā izmantošana.....	16
1.4.Publisko lietu lietošanas iedalījums.....	18
2.Publiskas lietas sevišķa lietošana	20
2.1.Personas subjektīvās tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu	20
2.2.Publiskas lietas sevišķas lietošanas veidi un to nošķiršana no vispārējās lietošanas	24
2.3.Sevišķas lietošanas nošķiršana no neatļautas lietošanas.....	27
2.4.Publiskas lietas nodošana sevišķā lietošanā	31
2.5.Publiskas lietas nodošanas sevišķajā lietošanā veidi	32
Publiskas lietas nodošana sevišķā lietošanā ar administratīvo aktu	33
Administratīvā līguma slēgšana.....	34
Publiskas personas tiesības darboties privāto tiesību jomā	36
3.Publiskas lietas sevišķa lietošana uz atļaujas pamata.....	39
3.1.Atļaujas izsniegšana un tās saturs.....	39
Atļaujā ietveramie nosacījumi	40
3.2.Rīcības brīvības izmantošana un lietderības apsvērumi	41
4.Publiskas lietas nodošana sevišķā lietošanā uz līguma pamata.....	47
4.1.Darbības publisko un privāto tiesību jomā nošķiršana.....	47
4.2.Līgumu slēgšana publisko tiesību jomā.....	48
4.3.Līgumu slēgšana privāto tiesību jomā.....	54
5.Sevišķā lietošana un konkurences tiesības	61
5.1.Eiropas Savienības Konkurences tiesības.....	61
5.2.Konkurences likuma piemērošana.....	64
5.3.Plānotie grozījumi Konkurences likumā	65
5.4.Konkurences tiesību piemērošanas prakse jautājumos, kas saistīti ar publiskas lietas sevišķu lietošanu.....	67
Kopsavilkums	70
Izmantotās literatūras un avotu saraksts	73

Ievads

Maģistrs darba tēma ir Publisko lietu nodošanas sevišķajā lietošanā tiesiskie aspekti. Tēmas izvēle pamatota ar praktiskajām grūtībām, kas rodas gan privātpersonām, gan valsts iestādēm, risinot jautājumus, kas saistīti ar publisko lietu tiesībām, it sevišķi ņemot vērā šo tiesību īpatnējo būtību un saturu.

Publisko lietu sevišķas lietošanas jautājumi Latvijā ir pētīti salīdzinoši maz. Tēma kļuvusi īpaši aktuāla pēdējos gados, saistībā ar tiesu prakses attīstību, kad tiesām vairākkārtīgi nācies vērtēt tiesisko attiecību dabu, kas rodas no publisku lietu lietošanas, kā arī publiskas personas rīcības ar tās mantu plašākā nozīmē. Tiesu prakse, pārvaldes iestāžu rīcība, un tiesvedības ietvaros norādītie argumenti atspoguļo, ka gan privātpersonām, gan publiskām personām rodas praktiskas dabas problēmas saistībā ar publisko un privāto tiesību nošķiršanu jautājumos, kas saistīti ar rīcību ar publiskām lietām un publisku mantu, kā arī rodas problēmas identificēt tiesiskos instrumentus, kas ir piemērojami šāda veida tiesisko attiecību noregulēšanai. Papildus pēdējos gados identificēti jautājumi, kas saistīti ar publiskas personas rīcības ar tai piederošām lietām un mantu ietekmi uz konkurences tiesībām, kurā identificētas pastāvošā regulējuma nepilnības un kontroles mehānismu trūkums.

Darba mērķis ir identificēt praksē pastāvošās tiesību piemērošanas problēmas attiecībā uz publisku lietu nodošanu sevišķā lietošanā, noskaidrot pareizos tiesiskos instrumentus šādu tiesisko attiecību noregulēšanai, izskaidrot problēmas, kas saistītas ar praksē pastāvošo kļūdaino izpratni par publisko – privāto tiesību mijiedarbību attiecībā uz publisku lietu sevišķu lietošanu, lai veicinātu tiesību normu piemērošanas pareizību.

Lai sasniegtu minēto mērķi, autors darbā veicis publisko lietu jēdziena izpēti, analizējis piešķirumu, tā nozīmi, pētījis publiski tiesisko un privāttiesisko attiecību nošķiršanas problemātiku, kā arī jautājumus, kas saistīti ar tiesībām un pienākumiem, kas izriet no publisku lietu nodošanas sevišķā lietošanā. Mērķa sasniegšanai autors sevišķi pievērsies tiesu prakses izpētei, lai vispusīgi identificētu tieši praktiskās problēmas un piedāvātu savu ieskatu to risināšanai, lai veicinātu pareizu tiesību normu piemērošanu.

Maģistra darbā izmantotas šādas pētnieciskās metodes: 1) salīdzinošā metode izmantota, salīdzinot tiesību normas, kas nosaka publisku lietu statusu, paredz tiesības rīkoties ar publisku lietu, kā arī salīdzinot regulējumu, kas attiecināms uz rīcību ar publiskām lietām un publisku mantu, kā arī salīdzinot regulējuma īpatnības dažādās valstīs; 2) vēsturiskā metode izmantota, pētot normatīvo aktu vēsturiskās redakcijas un grozījumu ietekmi uz tiesiskajām attiecībām, kas rodas saistība ar publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanu; 3) analītiskā metode izmantota, pētot normatīvo regulējumu, literatūru un padziļināti pētot tiesu

praksi, lai noskaidrotu tiesību normu praktiskās piemērošanas problēmas, rīcības brīvības pareizu izmantošanu, identificētu dažādus publiskas lietas lietošanas veidus; 4) induktīvā metode izmantota no tiesu praksē analizētajiem gadījumiem izdarot vispārīgus secinājumus par konkrētiem tiesiskajiem instrumentiem, kas piemērojami, nododot publisku lietu sevišķā lietošanā, kā arī tiesisko attiecību statusu, kas rodas pārsniedzot publiskas lietas parasto lietošanu; 5) deduktīvā metode izmantota, lai no tiesību normām un tiesību principiem izsecinātu privātpersonu un publisko personu tiesības un pienākumus tiesiskajās attiecībās, kas saistītas ar publisku lietu sevišķu lietošanu.

Maģistra darba izstrādes rezultātā autors sniedz secinājumus par pastāvošām tiesību piemērošanas problēmām un piedāvā savu skatījumu atsevišķu problēmju risināšanai.

Maģistra darbs apjoms ir 81. lapa. Darbs sastāv no piecām nodaļām, kas sadalītas apakšnodaļās. Darba pirmajā nodaļā apskatīts publiskas lietas jēdziens, publisko lietu iedalījums, piešķirums un tā tvērums, publiskas lietas lietošanas veidi un aspekti. Darba otrajā nodaļā aplūkoti jautājumi par privātpersonu subjektīvajām tiesībām uz publiskas lietas sevišķu lietošanu, jautājumu par publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā un sevišķas lietošanas veidiem, kā arī jautājumi par lietošanas veidu nošķiršanas problemātiku. Trešajā nodaļā pētīti jautājumi par atļaujas izdošanas procesu, administratīvā akta nosacījumiem, sabiedrības interešu ievērošanu un citiem obligātiem apsvērumiem, sevišķu uzmanību veltot jautājumiem, kas saistīti ar rīcības brīvības izmantošanu. Ceturtajā nodaļā autors aplūko jautājumus, kas saistīti ar līgumu slēgšanu par publiskas lietas sevišķu lietošanu, ņemot vērā praksē identificētās problēmas. Nodaļā aplūkoti jautājumi, kas saistīti ar publiskas personas tiesībām darboties uz līguma pamata publisko un privāto tiesību jomā un problemātika, kas saistīta ar publisko un privāto tiesību mijiedarbību. Piektajā pētīti jautājumi, kas saistīti ar konkurences tiesību un publisku lietu sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanas saistību, identificējot problēmas, kas rodas no regulējuma nepilnībām un pienākumiem, kas izriet no Eiropas Savienības tiesību normām.

Pētījuma rezultātā autors izdara secinājumus un sniedz priekšlikumus, lai veicinātu pareizu tiesību normu piemērošanu, identificētu tiesisko attiecību veidu, rīcības brīvības robežas, tiesības un pienākumus, kas gan privātpersonām, gan publiskām personām jāievēro, nododot publisku lietu sevišķā lietošanā.

1.PUBLISKA LIETA

1.1.Jēdziens

Latvijas tiesībās vispārīgs publiskas lietas jēdziens nav definēts ārējos normatīvos aktos. Publiskas lietas jēdziena skaidrošanai tiek piemērotas tiesību literatūrā un tiesu praksē attīstītās atziņas, kā arī atsevišķi normatīvajos aktos vai no pastāvošām tiesiskajām attiecībām izsecināmi principi, kas pretstatā privāttiesībās definētajam lietas, mantas, īpašuma jēdzienam nav privāttiesiskās apgrozības priekšmets. Atsevišķos gadījumos normatīvajos aktos var būt regulēts jautājums par to, vai konkrēta lieta uzskatāma par publisku lietu vai arī šāds lietas statuss var būt izsecināms no tiesību normas.¹

Tiesību literatūrā norādīts, ka ar publisku lietu apzīmē ķermenisku vai bezķermenisku lietu, kas nodota lietošanai sabiedrībai vai valsts iestādēm un kalpo sabiedrības vajadzībām.² No minētās definīcijas izsecināmas vairākas pazīmes, kas raksturo publisku lietu: 1) īpašības – ķermeniska vai bezķermeniska lieta; 2) lieta tiek nodota lietošanai sabiedrībai vai valsts iestādēm; 3) lieta kalpo sabiedrības vajadzībām.

Vācijas tiesību literatūrā norādīts, ka publiskas lietas ir tādas lietas, kas tieši kalpo publiskiem mērķiem (sabiedrības interešu nodrošināšanai) un kurām publiski tiesiskais statuss tiek noteikti ar īpašu aktu.³

No iepriekš minētā var izdarīt secinājumu, ka publiskas lietas statusu raksturo tieši tās izmantošanas mērķis – kalpošana sabiedrības vajadzībām, kas var izpausties gan kā sabiedrības

---

¹ Piemēram, Likuma par pašvaldībām 77. panta otrajā daļā noteikts, ka pašvaldības īpašums izmantojams attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju vajadzību apmierināšanai tostarp nododot to publiskās lietošanā (ceļi, ielas, laukumi, parki). Tā paša likuma 79.pants paredz, ka pašvaldībai ir tiesības vērsties Ministru kabinetā ar ierosinājumu par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu, ja īpašums nepieciešams publiskai lietošanai, tas ir ceļu, ielu, laukumu, ietvju, estakāžu, viaduktu kā arī ostas pietātņu būvei. Tāpat Likuma par pašvaldībām 15. panta pirmās daļas otrajā punktā noteikta pašvaldības autonomā funkcija gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību (ielu, ceļu un laukumu būvniecība, rekonstruēšana un uzturēšana; ielu, laukumu un citu publiskas lietošanai paredzēto teritoriju apgaismošana; parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošana un uzturēšana; atkritumu savākšanas un izvešanas kontrole; pretplūdu pasākumi; kapsētu un beigto dzīvnieku apbedīšanas vietu izveidošana un uzturēšana). Savukārt minētā likuma 15. panta pirmās daļas 2. punkts paredz pašvaldībai autonomo funkciju noteikt kārtību, kādā izmantojami publiskā lietošanā esošie meži un ūdeņi, ja likumos nav noteikts citādi. Savukārt, no likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 1. panta otrās daļas var izsecināt, ka ar nekustamā īpašuma nodokli netiek apliktas publiskas lietas – publiskie ūdeņi, ielas, ceļi, valsts aizsargājami kultūras pieminekļi, bibliotēkas, muzeji, kapsētas. Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 1. panta 1¹ punktā noteikts, ka par publisku vietu šā likuma izpratnē jebkura vieta, kura neatkarīgi no tās faktiskās izmantošanas vai īpašuma formas kalpo sabiedrības kopējo vajadzību un interešu nodrošināšanai un kura par maksu vai bez maksas ir pieejama ikvienai fiziskajai personai, kas nav attiecīgās vietas īpašnieks, tiesiskais valdītājs, turētājs, algots darbinieks vai cita persona, kuras atrašanās attiecīgajā vietā ir saistīta ar darba pienākumu izpildi, pasākuma organizēšanu vai ir uz uzņēmuma līguma pamata. Tādējādi var secināt, ko normā uzskaitītas pazīmes, pēc kurām iespējams noteikt publiskas lietas pazīmes.

² Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 233. lpp.

³ Hendlar R. Allgemeines Verwaltungsrecht, 3. Aufl., Stuttgart u. a. 2001, Rn. 579 ff.; sk. arī. Ulrich Häde, Das Recht der öffentlichen Sachen, in: JuS 1993, S. 113 ff.

vajadzību nodrošināšana tiešā veidā izmantojot publiskas lietas, gan pastarpināti, piemēram, ar valsts pārvaldes iestāžu starpniecību, kas publiskas lietas izmanto visas sabiedrības kopīgās interesēs. Otrs būtiskais priekšnoteikums ir akts, ar kuru lieta tiek nodota sabiedrības lietošanai. Šo jautājumu autors sīkāk aplūko 1.2. nodaļā.

Lietas, kuras var uzskatīt par publiskām lietām, var izsecināt arī no negatīvajām definīcijām, kas nosaka to lietu kopumu, kuras nav uzskatāms par publiskām lietām, kā arī atsevišķu priekšrakstu kopumu, kuriem izpildoties, lietai nevar būt publiskas lietas statuss. Tā, piemēram, par publisku lietu nevar uzskatīt valsts finanšu līdzekļus.⁴ Kaut arī valsts iestāžu mērķis ir publisko līdzekļu efektīva izmantošana sabiedrības interesēs, tomēr finanšu līdzekļi tiek izmantoti pastarpināti sabiedrības vajadzībām. Līdz ar to, kaut arī valsts finanšu līdzekļu izmantošanu regulē publisko tiesību normas, paši finanšu līdzekļi nav uzskatāmi par publisku lietu.⁵ Par publiskām lietām nevar uzskatīt privātpersonām piederošas lietas, kuras privātpersonas pašas labprātīgi ir nodevušas publiskai lietošanai, piemēram, privātas izstāžu zāles, muzeji.⁶

Savukārt, anglosakšu tiesībās norādīts, ka privātpersona var nodot sev piederošu lietu publiskai lietošanai, ar ko var tikt noteikts publiskas lietas statuss.⁷ Piemēram, Lielbritānijā visa zeme, ieskaitot publiski pieejamas vietas ir pakļauta normām, kas regulē privāttiesiskas attiecības. Pat tādā gadījumā, ja ielas, laukumi vai parki pieder publiskām personām, tiek piemērotas privāttiesību normas.⁸

Tādā ziņā atšķirīgās tiesību sistēmās jautājums par publiskas lietas jēdzienu var atšķirties. Ja Latvijā un vairumā kontinentālās Eiropas valstu publisko lietu tiesību jautājumi ir publisko tiesību jautājums, tad anglosakšu tiesībās arī publiskas lietas ir pakļautas privāttiesiskam regulējumam. Var secināt, ka gadījumā, ja gan uz privātpersonas īpašumu, gan publiskām lietām tiek attiecināts viens un tas pats regulējums, tad no tā izriet, ka gan privātpersonai, gan publiskai personai ir vienas un tās pašas tiesības lemt par sava īpašuma vai mantas nodošanu publiskai lietošanai.

---

⁴ Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 235. lpp.

⁵ Vildbergs H.J., Krasts V. Salīdzinošās administratīvās tiesības: Lietas un risinājumi. Otrais, pārstrādātais un papildinātais izdevums. Rīga: Latvijas Universitāte, 2002, 293.lpp.

⁶ Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 235. lpp.

⁷ Moeckli D. Exclusion from Public Space: a comparative constitutional analysis. New York: Cambridge University Press, 2016, p. 32.

⁸ Ibid., p 48.

Tiesu praksē norādīts, ka jautājums, vai attiecīgā lieta uzskatāma par publiskai lietošanai nodotu lietu, ir faktisko apstākļu noskaidrošanas jautājums.⁹ No tā, vai konkrēta lieta uzskatāma par publiskā lietošanā esošu lietu, izriet arī tiesiskais regulējums, kas piemērojams konkrētām tiesiskajām attiecībām. Piemēram, izvērtējot jautājumu par to, vai transportlīdzekļa atstāšana ilgstošai stāvēšanai privātpersonu kopīpašumā esošā pagalmā, ir saistīta ar publiskas lietas lietošanu, tiesa atzinusi, ka šis jautājums nav saistīts ar ceļa kā publiskas lietas lietošanu, līdz ar to jautājumiem par privātpersonām piederoša īpašuma lietošanas kārtību, risināmi civiltiesiski.¹⁰

Tiesību literatūrā un tiesu praksē par publiskām lietām atzīst parkus, skvērus, laukumus, publiskos ūdeņus, gaisa telpu, dzelzceļa un autotransporta infrastruktūru (tai skaitā ceļus, ietves, stāvvietas, stacijas, pieturas), kapsētas,¹¹ pludmali, iestāžu ēkas, militārās būves, ostas, lidostas, pašvaldības peldbaseini, skolas, bērnudārzi, bērnu rotaļu laukumi,¹² dambji, slimnīcas, augstskolas, pētnieciskās laboratorijas,¹³ muitas kontroles punkti.¹⁴

Vērtējot to, vai lietai ir publiskas lietas statuss, jāņem vērā apstākļi, kas nosaka publiskas lietas robežas. Praksē nereti rodas problēmas nošķirt, kur beidzas publiska lieta un kur sākas personas privātīpašums. Tā, piemēram, tiesu praksē risināts jautājums par to, vai dzīvojamās mājas iekšpagalms ir uzskatāms par publiskas lietas sastāvdaļu.¹⁵ Šāds jautājums praksē ir nozīmīgs, lai noteiktu, cik tālu ir iespējams ierobežot publiskas lietas izmantošanu, ņemot vērā to, ka vispārīgā kārtībā sabiedrībai nav tiesības uz privātpersonas īpašuma izmantošanu.

No publiskas lietas piederības (īpašnieka) pozīcijas tiesu praksē norādīts, ka publiska lieta var būt arī tāda lieta, kas nodota privātpersonas īpašumā. Ar publiskas lietas nodošanu privātpersonas īpašumā publiska lieta savu statusu nezaudē.¹⁶ Šādu secinājumu izdarījusi

⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 19. oktobra sprieduma lieta Nr. SKA-468/2012 11. punkts. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 2017. gada 15. janvārī]

¹⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 10. februāra spriedums lietā Nr. SKA-17/2012. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2016. gada 8. oktobrī]

¹¹ Dišlers K. Ievads Administratīvo tiesību zinātnē. Tiesu namu aģentūra, 2002. 174.-176. lpp.

¹² Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 233. lpp.

¹³ Vildbergs H.J., Krasts V. Salīdzinošās administratīvās tiesības: Lietas un risinājumi. Otrais, pārstrādātais un papildinātais izdevums. Rīga: Latvijas Universitāte, 2002, 289.lpp.

¹⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 20. novembra lēmums lietā Nr. SKA-921/2012. 7. punkts. [nepublicēts]

¹⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-17/2012, 9.punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2016. gada 8. oktobrī]

¹⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2017. gada 10. februāra lēmuma lietā Nr. SKA-808/2017 11. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 30. martā], sal. Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 30.maija spriedums lietā Nr. A420499513 [nepublicēts].

Augstākā tiesa, izskatot jautājumu par autoostai piegulošu teritoriju, kas pieder privātpersonai, konstatējot, ka autoostu darbība ir cieši saistīta un zināmā mērā pakārtota sabiedriskā transporta nodrošināšanai, jo sabiedriskā transporta nodrošināšana nav iespējama bez pienācīgi funkcionējošām autoostām.¹⁷ Savukārt sabiedriskā transporta organizēšana ir publiska funkcija, kuras īstenošana saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 15. panta pirmās daļas 19. punktu un Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 5. panta pirmās daļas 3. punktu un trešās daļas 3. punktu ir attiecīgās pašvaldības kompetencē (attiecībā uz sabiedrisko transportu pilsētas teritorijas ietvaros) vai Sabiedriskā transporta padomes un Autotransporta direkcijas kompetencē (reģionālajos starppilsētu maršrutos).¹⁸

Līdz ar to neatkarīgi no lietas piederības, Augstākā tiesa vērtējusi funkcijas, kurai noteiktais īpašums kalpo, atzīstot, ka gan sabiedriskā transporta organizēšana un arī autoostas pakalpojumu nodrošināšana pēc savas būtības ir publiska funkcija.¹⁹

Arī Šveices tiesībās norādīts, ka lai gan publiskas lietas, kas paredzētas vispārīgai sabiedrības lietošanai parasti ir lietas, kas atrodas publiskas personas īpašumā, par publisku lietu var uzskatīt arī tādu lietu, kas pieder privātpersonai, bet kuras lietošanas tiesības var noteikt publiska persona, pamatojoties uz privāttiesību vai publisko tiesību normām.²⁰

Tādējādi vairumā gadījumu jautājums par to, vai attiecīgā lieta uzskatāma par publisku lietu, tiek risināts tiesu praksē un juridiskajā literatūrā. Tā, papildus iepriekš norādītajam, tiesu praksē tieši atzīts, ka par publisku lietu atzīstama teritorija, kas nodrošina pieeju lidostas teritorijai²¹, Ventspils brīvosta²², Rīgas brīvosta²³, iekšpagalmos izbūvēti ceļi, kas izmantojami

---

¹⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2017. gada 10. februāra lēmuma lietā Nr. SKA-808/2017 10. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 30. martā]

¹⁸ Turpat.

¹⁹ Sk. arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 17. oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1003/2013 4.-6. punkts. [nepublicēts].

²⁰ Häfelin U., Müller G., Uhlmann F. Allgemeines Verwaltungsrecht, 6., vollständig überarbeitete Aufl. Zürich: Dike Verlag, 2010, S 540. Sk. arī Moor P. Droit administratif - Vol. III: L'organisation des activités - Les biens de l'Etat. Bern: Stämpfli AG, 1992. p. 270-272.

²¹ Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 30.maija spriedums lietā Nr. A420499513, 15. punkts. [nepublicēts].

²² Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007. gada 26. janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-78/2007 6.punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2016. gada 15. novembrī]

²³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 3. maija lēmums lietā Nr. SKA-482/2011, 16. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2016. gada 15. novembrī]

satiksmei un pieejami sabiedrībai, neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas zeme²⁴, teritoriālā jūra, ekskluzīvā ekonomiskā zonā, kontinentālais šelfs²⁵, stacijas laukums²⁶, u.c. lietas.

No augstāk minētā secināms, ka par publiskām lietām var uzskatīt tādas lietas, kas kalpo sabiedrības vajadzību nodrošināšanai šā jēdziena plašākā nozīmē, ar to saprotot gan publiskas lietas, kuras sabiedrība var faktiski pati lietot, gan lietas, kas nodotas pārvaldes iestāžu rīcībā un kalpo publisko tiesību mērķu sasniegšanai.

Tāpat kļūdaini ir pieņēmums, ka par publiskām lietām uzskatāmas tikai lietas, kas pieder publiskām personām, jo publiskas lietas statusam nav nozīmīga lietas faktiskā piederība, bet gan tās faktiskās lietošanas mērķis.

Latvijas tiesībās publiskas lietas tiek iedalītas atkarībā no personu loka, kas var lietot publiskas lietas – vispārējā lietošanā esošas publiskās lietas un iestāžu lietošanai paredzētās publiskās lietas.²⁷

Savukārt vispārējā lietošanā esošas publiskās lietas sīkāk tiek iedalītas publiskās lietās, kas lietojamas bez atļaujas un publiskajās lietās, kuru lietošanai nepieciešama piekļuves atļauja.²⁸

Iestāžu lietošanai paredzētās publiskās lietas

Iestāžu lietošanai paredzētās publiskās lietas ir kustama un nekustama manta – ēkas un inventārs, kuru valsts pārvaldē nodarbinātie lieto tiešo uzdevumu veikšanai, piemēram, datori, printeri, dienesta transports, policijas aprīkojums.²⁹ Vācijas tiesībās šādas publiskas lietas tiek apzīmētas kā pārvaldē izmantojamās publiskās lietas.³⁰ Papildus Vācijas tiesībās atsevišķi tiek izdalītas iestādē izmantojamās publiskās lietas, kuras privātpersona izmanto nevis nepastarpināti, bet gan pamatojoties uz īpašu (arī ar klusēšanu dotu) atļauju jeb pieļāvumu.³¹

²⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-468/2012 10. punkts. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 2017. gada 20. janvārī]

²⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 7. novembra lēmums lietā Nr. SKA-963/2011, 9. punkts [nepublicēts], sal. Wolff H.J., Bachof O., Stober R. Verwaltungsrecht. Band 2. 6 Auflage. München: Verlag C.H. Beck, 2000, S. 685.

²⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010. gada 22. oktobra lēmums lietā Nr. SKA-101/2010, 16. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 11. februārī].

²⁷ Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A., Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 238. lpp.

²⁸ Turpat.

²⁹ Turpat.

³⁰ Paine F.J., Vācijas vispārīgas administratīvās tiesības (ceturtais pārstrādātais izdevums). Vācijas administratīvā procesa likums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002., 424. lpp.

³¹ Turpat, 420.-421.lpp.

Savukārt Latvijas tiesībās šādas publiskas lietas tiek pieskaitītas pie publiskām lietām, kuru lietošanai nepieciešama piekļuves atļauja (vispārējā lietošanā esošas lietas).³²

Vispārējā lietošanā esošas lietas

Pie vispārējai lietošanai paredzētām lietām pieder tās lietas, kas bez īpašas piekļuves atļaujas vai arī ar piekļuves atļauju var lietot ikviens vai kādas sabiedrības grupas locekļi. Atkarībā no tā, vai publiskas lietas lietošanai nepieciešama atļauja publiskas lietas var sīkāk iedalīt: publiskās lietās, kuras paredzētas lietošanai bez piekļuves atļaujas un publiskās lietās, kuru lietošanai nepieciešama piekļuves atļauja.³³

Vispārējā lietošanā esošas publiskas lietas, kuru lietošanai nav nepieciešama piekļuves atļauja

Publiskās lietas, kuru lietošanai nav nepieciešama piekļuves atļauja ikviens var izmantot atbilstoši tai paredzētajam mērķim, piemēram, ielas, ceļi, laukumi, pludmale, gaiss.³⁴ Vācijas tiesībās šādas publiskās lietas apzīmē ar jēdzienu sabiedriski izmantojamās publiskās lietas.³⁵

Tiesību literatūrā norādīts, ka Šveicē publiskas lietas vispārīga lietošana ir tāda lietošana, kas atbilst publiskas lietas vispārīgajam mērķim un būtiski neietekmē citu personu tiesības lietot publisku lietu.³⁶ Kā publiskas lietas vispārīgas lietošanas veidi norādīti braukšana pa ielu, pārvietošanās, stāvēšana, gaidīšana, satikšanās ar citiem cilvēkiem, kā arī cita komunikācija uz ielas, ietves vai laukumā, pastaigāšanās, atpūšanās vai bumbas spēlēšana parkā, politisko skrejlapu izplatīšana vai parakstu vākšana sabiedrības iniciatīvām uz ielām.³⁷

Vispārējā lietošanā esošas publiskas lietas, kuru lietošanai nav nepieciešama piekļuves atļauja

Savukārt publiskas lietas, kuru lietošanai nepieciešama piekļuves atļauja ir tādi publiski objekti, kuri izveidoti kādā noteiktā institucionālā formā: kā iestāde, tās struktūrvienība, vai patstāvīga juridiska persona (piemēram komercsabiedrība vai fonds), lai apmierinātu sabiedrības vajadzības, kas tiek lietoti kā lietu un personāla kopums, piemēram, ostas, skolas, bērnudārzi, bibliotēkas muzeji, sporta halles, slimnīcas, krematorijas, kapliņas, cietumi, arhīvi,

³² Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A., Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 240. lpp.

³³ Turpat.

³⁴ Turpat, 239. lpp.

³⁵ Paine F.J., Vācijas vispārīgas administratīvās tiesības (ceturtais pārstrādātais izdevums). Vācijas administratīvā procesa likums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 415.-417.lpp.

³⁶ Tschannen P., Zimmerli U., Müller M. Allgemeines Verwaltungsrecht 4. Aufl. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2014, S. 483.

³⁷ Moser A.W. Der öffentliche Grund und seine Benützung 1. Aufl. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2011, S. 231-233.

kanalizācijas sistēmas, atkritumu savākšanas poligoni, u.c.³⁸ Šo publisko lietu kategorijā ietilpst objekti, kuri paredzēti lietošanai gan jebkuram, gan specifiskam personu lokam.³⁹ Vācijas tiesībās šādas lietas tiek dēvētas par sevišķās izmantošanas publiskajām lietām, izņemot tos objektus, kas principā pieder pie iestādēs izmantojamām publiskām lietām.⁴⁰

No iepriekš norādītā redzams, ka publisku lietu kategorijai pieder salīdzinoši daudz lietu un objektu, kas saistīti ar to sevišķo statusu un mērķi, kam tās kalpo.

1.2. Piešķirums

Lai noteiktu, ka lietai ir publiskas lietas statuss, secināms, ka jāpastāv sabiedrības tiesībām izmantot publisku lietu. Šādas sabiedrības tiesības izmantot publisku lietu var tikt noteiktas ar normatīvo aktu, tiesībradošu paražu, administratīvo aktu vai izrietēt no konkludentām darbībām.⁴¹ Tāpat tiesības izmantot publisku lietu var izrietēt no publisko tiesību līguma, vienkāršajām pārvaldes darbībām vai pat ieilguma.⁴² Attiecībā uz pēdējo Vācijas tiesu praksē atzīts, ka, ja nav tiesības lietot publisku lietu nav noteiktas rakstiski, pietiek ar to, ka ceļš kalpojīs kā publiska lieta bez kādiem iebildumiem 80 gadus un ka liecinieki apliecina, ka pēdējo 40 gadu laikā viņi ir lietojuši šo publisko ceļu.⁴³

Valsts pārvaldes darbības forma, kas paredz personu tiesības izmantot publisku lietu, piešķir publiskai lietai publiskas lietas statusu. Šo valsts pārvaldes darbības formu apzīmē ar terminu piešķirums.⁴⁴ Piešķirums ir viens no būtiskākajiem publisko lietu tiesību jēdzieniem.

Salīdzinājumam jānorāda, ka Anglosakšu tiesībās (Lielbritānijā) un Amerikas Savienotajās valstīs publiskas lietas statusu var piešķirt ne tikai valsts pārvalde, bet arī privātpersona, kas var nodot sev piederošu lietu publiskā lietošanā.⁴⁵

---

³⁸ Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A., Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 240. lpp.

³⁹ Turpat.

⁴⁰ Paine F.J., Vācijas vispārīgas administratīvās tiesības (ceturtais pārstrādātais izdevums). Vācijas administratīvā procesa likums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 418.-424.lpp.

⁴¹ Vildbergs H.J., Krasts V. Salīdzinošās administratīvās tiesības: Lietas un risinājumi. Otrais, pārstrādātais un papildinātais izdevums. Rīga: Latvijas Universitāte, 2002, 293.lpp.

⁴² Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 236. lpp.

⁴³ Vildbergs H.J., Krasts V. Salīdzinošās administratīvās tiesības: Lietas un risinājumi. Otrais, pārstrādātais un papildinātais izdevums. Rīga: Latvijas Universitāte, 2002, 293.lpp. ar atsauci uz Schweickhardt R. (Hrsg.) Allgemeines Verwaltungsrecht 7, überarbeitete und erweiterte Aufl. Alpmann, 1998, S. 371-383.

⁴⁴ Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A., Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 236. lpp.

⁴⁵ Moeckli D. Exclusion from Public Space: a comparative constitutional analysis. New York: Cambridge University Press, 2016, p. 32.

Savukārt vairumā citu valstu piešķirums ir publiski tiesisks akts. Tādējādi gadījumos, ja lieta pieder privātpersonai, tad publiskas lietas statusa piešķiršanai nepieciešama privātpersonas piekrišana vai nepieciešams, lai attiecīgā lieta tiktu atsavināta par labu valstij.⁴⁶

Latvijas tiesībās normatīvajos aktos piešķirums, piemēram, noteikts likuma "Par Pašvaldībām" 77. panta otrajā daļā: "*Pašvaldības īpašums izmantojams attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju vajadzību apmierināšanai, gan nododot to publiskā lietošanā (ceļi, ielas, laukumi, parki), gan veidojot iestādes un pašvaldības kapitālsabiedrības, kas nodrošina iedzīvotāju tiesības un sniedz tiem nepieciešamos pakalpojumus (pārvaldes iestādes, sociālās un veselības aprūpes, izglītības, kultūras, sporta un citas iestādes).*"⁴⁷

Latvijas Republikas Civillikuma Lietu tiesību daļā savukārt noteikts publisko ūdeņu statuss un personu tiesības izmantot publiskas upes. No Civillikumā ietvertā regulējuma redzams, ka personām var tikt atļauta publiskas lietas ikdienišķa lietošana, ar ko būtu saprotama publiskas lietas izmantošana tai paredzētajam mērķim.⁴⁸ Tāpat Civillikuma 1125. pantā noteikts, ka "*no tiem ūdeņiem, no kuriem ierīkota publiska ūdens piegāde, kā arī no šīs piegādes ūdensvadiem privātpersonas nedrīkst ierīkot sev ūdens piegādi bez attiecīgās varas atļaujas*".⁴⁹ Tādējādi normatīvajos aktos var tikt noteikti ierobežojumi attiecībā uz publiskas lietas lietošanu un noteikts, ka publiskas lietas lietošanas tiesību iegūšanai nepieciešams saņemt piekļuves atļauju.

Citu publisku lietu lietošanas tiesības noteiktas citos normatīvajos aktos.⁵⁰ Tādējādi vairākām lietām, kas paredzētas publiskai lietošanai publiskas lietas statuss ir noteikts normatīvo tiesību aktā. Problēmas saistībā ar publiskas lietas lietošanu rodas gadījumos, kad regulējums ir ietverts dažādu jomu tiesību aktos, piemēram, attiecībā uz ceļu, ūdeņu, parku, infrastruktūras objektu, u.c. izmantošanu. Nereti arī publiskas lietas lietošana ir saistīta ar kompleksu normatīvo aktu piemērošanu, jo uz vienas publiskas lietas lietošanas tiesībām var tikt attiecināti vairāki atsevišķi normatīvie akti. Tā, piemēram, veicot būvniecību publiskajos ūdeņos atkarībā no plānotās būvniecības vai īstenotā projekta apmēra var būt piemērojamas Likuma par ostām normas, Ūdens apsaimniekošanas likuma, Civillikuma, attiecīgās ostas speciālais likums, arī normatīvie akti vides aizsardzības jomā u.c. normas, kurās var būt noteikta arī dažādu pārvaldes iestāžu kompetence lēmumu pieņemšanā attiecībā, piemēram, uz

⁴⁶ Moser A.W. Der öffentliche Grund und seine Benützung 1 Auflage. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2011, S. 37-42.

⁴⁷ Par pašvaldībām: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1994. 24. maijs, nr. 61.

⁴⁸ Civillikuma 1110. pants paredz, ka publiskās upēs katram brīvi atļauta ūdens ikdienišķa lietošana, ciktāl tā nekaitē sabiedrībai un neaizskar zemes īpašnieka tiesības.

⁴⁹ Civillikums: LR likums. Valdības Vēstnesis, 1937. 20. februāris, Nr. 41.

⁵⁰ Sk. arī Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2005. 6. jūlijs, nr. 104. Likums par ostām: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1994. 12. jūlijs, nr. 80.

lietošanas tiesību piešķiršanu noteikta veida publiskas lietas lietošanai. Šī problēma ir aktuāla arī gadījumos, kad publiska lieta tiek nodota sevišķā lietošanā, jo rodas neskaidrības starp iestāžu kompetenču sadalījumu lēmumu pieņemšanā attiecībā uz katru no publiskajām lietām.⁵¹

Iepriekš norādītajos gadījumos publiskas lietas statuss noteikts ar likumu. Autora norāde uz to, ka publiskas lietas statuss var tikt piešķirts ar normatīvajiem aktiem ir saprotams tā, ka arī ar Ministru kabineta noteikumiem un pašvaldības saistošajiem noteikumiem var tikt noteikts publiskas lietas statuss. Attiecībā uz pēdējo tas it sevišķi ir būtiski, ņemot vērā, ka pašvaldību kompetencē ietilpst to administratīvās teritorijas pārvaldīšanas pasākumi.⁵²

Latvijas tiesībās vairākus lietu publiskas lietas statuss tiek noteikts vai izriet no normatīvā akta, tomēr pastāv gadījumi, kad publiskas lietas statuss var tikt noteikts arī citādāk. Tā, piemēram, no paražu tiesībām izriet atkritumu konteinera atstāšana ielas malā, lai atkritumu savācēji varētu izvest atkritumus.⁵³

Praksē nav risināts jautājums par to, vai piešķirums varētu tikt noteikts ar iekšēju normatīvu aktu. Augstākā tiesa secinājusi, ka Latvijas Lauksaimniecības universitātei kā publiskai personai, piederošam parkam ir publiskas lietas statuss,⁵⁴ atsaucoties uz likumā “Par pašvaldībām” noteiktu piešķirumu attiecībā uz pašvaldībai piederošu parku.⁵⁵ Savukārt Augstskolu likumā nav noteiktas tiesības augstskolām nodot sev piederošas lietas publiskā lietošanā.⁵⁶ Tādējādi augstskola ar sevi piederošu mantu rīkojas kā jebkurš īpašnieks. Ja augstskola ar iekšēju normatīvu aktu noteiktu sev piederoša parka publiskas lietošanas tiesības, hipotētiski varētu uzskatīt, ka ar iekšēju normatīvu aktu varētu tikt noteikts publiskas lietas statuss.

---

⁵¹ Sk. arī Administratīvās rajona tiesas 2012. gada 4. jūlija spriedums un Administratīvās apgabaltiesas 2015. gada 24. novembra spriedums lietā Nr. A420581811[nav publicēti]. Konkrētajā lietā viens no strīda priekšmetiem ir arī par Rīgas pašvaldības, Rīgas brīvostas pārvaldes un Ministru kabineta kompetenci attiecībā uz tiesību piešķiršanu īstenot projektu, kas saistīts ar kuģošanas ceļa padziļināšanu Daugavas akvatorijā, Latvijas Republikas teritoriālajā jūrā un iekšējos ūdeņos, saistībā ar grunts izsmelšanu un grunts atbērtnu veidošanu, kurā abu instanču tiesām atšķiries viedoklis attiecībā uz iestāžu kompetenču sadalījumu attiecībā uz atļauju piešķiršanu paredzētās darbības veikšanai, ņemot vērā, ka attiecīgais projekts skar gan Rīgas pašvaldības, gan Rīgas brīvostas, gan Latvijas Republikas iekšējo ūdeņu un teritoriālās jūras teritoriju lietošanu. Lieta šobrīd atrodas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā, kur iesniegtas trīs kasācijas sūdzības par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu.

⁵² Par pašvaldībām: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1994. 24. maijs, nr. 61.

⁵³ Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A., Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 237. lpp.

⁵⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2016. gada 27. jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1190/2016 5. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 9. martā]

⁵⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2011. gada 17. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-106/2011, 8. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 9. martā]

⁵⁶ Augstskolu likums. LR likums: Latvijas Vēstnesis, 1994. 24. maijs, nr. 61, X nodaļa.

Var secināt, ka personai ir tiesības uz publiskas lietas lietošanu, kamēr ir spēkā esošs piešķirums. Arī Vācijas tiesībās noteikts, ka neatkarīgi no publiskās lietas veida tieši piešķirums ir tas, kas nosaka tiesības uz publiskas lietas lietošanu.⁵⁷ Piešķirumu parasti var atcelt vai grozīt tādā pašā kārtībā, kādā tas noteikts – ja piešķirums noteikts normatīvajā aktā, ar normatīvo aktu, ja administratīvajā aktā, tad ar administratīvo aktu. Tomēr šis noteikums nav absolūts. Piemēram, ja piešķirums rodas uz ieilguma pamata, tad tā atcelšanas iespēja tādā pašā veidā nav ne faktiski, ne tiesiski iespējama. Līdz ar to šāda piešķiruma atcelšana vērtējama valsts pārvaldes kompetences ietvaros. Šāda piešķiruma atcelšana attiecīgi varētu tikt noteikta ar normatīvo aktu vai administratīvo aktu, konstatējot, ka lieta tās publisko statusu zaudējusi vai attiecīgais statuss tai nav nepieciešams.

Tāpat praksē iespējami gadījumi, kad publiska lieta savu statusu zaudē saistībā ar pašas lietas izbeigšanos, pārveidošanu vai citas ietekmes rezultātā. Tā, piemēram, ja pašvaldības teritorijā esoša publiska parka vietā tiek uzcelts stadions, tad nav ne faktiska ne tiesiska pamata turpināt runāt par parku kā publisku lietu, jo šāda lieta dabā kā objekts vairs faktiski nepastāv. Līdz ar to attiecīgajā pašvaldība ar saistošajiem noteikumiem, nosakot citu teritorijas izmantošanas veidu, var mainīt publiskas lietas statusu. Piemēram, pēc šī piemēra, stadions var tikt nodots sabiedrības lietošanai kā publiska lieta, kā rezultātā viena publiska lieta var tikt transformēta par citu publisku lietu.

Tiesu praksē arī nostiprināts, ka publiska lieta savu statusu nezaudē tikai ar atsavināšanas darījumu.⁵⁸ Augstākā tiesa paudusi, ka nedz iznomājot, nedz pārdodot sabiedrība nezaudē savas tiesības izmantot publisku lietu. Sabiedrība no publiskas lietas izmantošanas var atteikties, piemēram, teritorijas plānošanas ceļā, kad publiska teritorija kļūst par privātu teritoriju un tiek apbūvēta. Tāpat tiesa norādījusi, ka jebkurā gadījumā valstij ir jāizvērtē, vai vispār ir attaisnojami atsavināt publisku lietu.⁵⁹

No iepriekš norādītā redzams, ka publiskas lietas statuss izriet no piešķiruma, kas ir priekšnoteikums sabiedrības tiesībām izmantot publisku lietu tai paredzētajam mērķim. Citiem vārdiem sakot, lietai nevar būt publiskas lietas statuss, ja nav noteikts piešķirums. Ņemot vērā maģistra darba tematu, norādāms, ka publiskas lietas statusa iegūšana ar piešķirumu ir tikai pakārtoti saistīta ar personas tiesībām uz publiskas lietas sevišķu lietošanu. Piešķirums kā publiskas lietas statusa priekšnoteikums ir saistīts ar publiskas lietas izmantošanu tai

---

⁵⁷ Sk arī. Axer P. Die Widmung als Schlüssbegriff des Rechts der öffentlichen Sachen. Berlin: Duncker & Humblot, 1994. S. 35-53.

⁵⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 25. februāra lēmums lietā Nr. SKA-301/2013, 13. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 10. februārī]

⁵⁹ Turpat.

paredzētajiem mērķiem. Publiskas lietas sevišķa lietošana savukārt ir iespējama tikai likumā noteiktajos gadījumos uz atsevišķa lēmuma pamata, ievērojot tiesību normās noteikto priekšnoteikumus.

No praktiskā viedokļa piešķirumam ir publiskas lietas statusu nodibinošs spēks. No tā izriet, ka ar piešķirumu tiek ierobežotas īpašnieka tiesības rīkoties ar publisku lietu kā īpašumu civiltiesiskā izpratnē, arī noteikts pienākums rīkoties ar publisku lietu atbilstoši sabiedrības interesēm.⁶⁰ Autora ieskatā, ja ar piešķirumu publiskas lietas statuss var tikt noteikts arī lietai, kas pieder privātpersonai, ierobežojot tās tiesības rīkoties ar publisku lietu kā īpašumu civiltiesiskā izpratnē, tad ar piešķirumu attiecīgi var notikt iejaukšanas privātpersonas Satversmē nostiprinātajās tiesībās uz īpašumu. Līdz ar to, piešķirot privātpersonai piederošai lietai publiskas lietas statusu, jāņem vērā Satversmē nostiprinātie principi, kas paredz aizsargāt privātpersonas tiesības uz īpašumu.

Vācijas tiesību literatūrā norādīts, ka, piešķirot publiskas lietas statusu var tikt ierobežotas privātpersonas tiesības uz īpašumu, savukārt īpašniekam – privātpersonai ir pienākums paciest ierobežojumu, kas ar publiskas lietas statusa piešķiršanu tam tiek radīts, piemēram, saistībā ar ceļu vai ietvju izmantošanu.⁶¹ Tomēr jebkurā gadījumā, piešķirot kādai lietai publiskas lietas statusu, ir jāizvērtē arī privātpersonas pamattiesības, lai tas netiktu nepamatoti aizskartas. Tāpat, piešķirot publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesības, jāizvērtē arī trešo personu un sabiedrības intereses, kas administratīvā procesa kārtībā izdarāms, veicot lietderības apsvērumus atbilstoši Administratīvā procesa likuma 66.pantam.⁶² Par lietderības apsvērumiem sīkāk aprakstīts darba trešajā nodaļā.

1.3.Publiskas lietas faktiskā izmantošana

Iepriekšējās sadaļās apskatīti jautājumi, kas saistīti ar publiskas lietas jēdzienu un publiskas lietas statusa iegūšanu. Iepriekšējās nodaļās aprakstītais ir tiesiskais pamats publiskas lietas faktiskai izmantošanai, kas uz publisko tiesību pamata piešķir individuālām personām tiesības lietot publisku lietu.

Ar publiskas lietas statusa noteikšanu personām rodas tiesības uz attiecīgo publisko lietu lietošanu tām paredzētajiem mērķiem, piemēram, parka izmantošana atpūtai, pastaigām,

---

⁶⁰ Menyhárd A. Köztulajdon – közdolgok – forgalomképeség. Polgári jogi kodifikáció, 2005 vii. évfolyam 3. szám, o. 7. Pieejams: <http://ptk2012.hu/wp-content/uploads/2012/10/2005-2kodi.pdf> [aplūkots 2017. gada 10. martā]

⁶¹ Thomas v. Danwitz. Straßen- und Wegerecht, in: Badura u. a. (Hrsg.), Besonderes Verwaltungsrecht, 13. Aufl., Berlin 2005, 7. Kapitel.

⁶² Administratīvā procesa likums. LR likums: Latvijas Vēstnesis, 2001. 14. novembris, nr. 164.

nekomerčiāliem rekreācijas pasākumiem, ietves izmantošana gājēju pārvietošanās nodrošināšanai, pludmales izmantošana atpūtai un peldei, u.c.

Šādi publisko lietu lietošanai var nebūt nepieciešama īpaša atļauja vai pieeja vai arī var būt noteikta nepieciešamība saņemt atļauja piekļuvei, līdz ar to personas var izmantot savas tiesības lietot publiskas lietas mērķiem, kam tās paredzētas. Jānorāda, ka personu tiesības lietot publisku lietu vispārīgi nebūt nenozīmē to, ka personai ir tiesības uz publiskas lietas izmantošanu pilnībā bez atlīdzības. Atsevišķos gadījumos par publiskas lietas lietošanu var būt noteikta samaksa, kas saistīta ar attiecīgās lietas apsaimniekošanu un uzturēšanu.⁶³

Papildus iepriekš minētajam norādāms, ka publiskas lietas faktiski lietošanu var ierobežot, likumā paredzētajos gadījumos. Tā, piemēram, izvērtējot tiesības novietot transportlīdzekli uz publiskai lietošanai paredzēta ceļa, ar normatīvo aktu konkrētos gadījumos var tikt noteikti ierobežojumi publiskas lietas lietošanai, piemēram, ja tiek atzīts, ka transportlīdzeklis tiek ilgstoši atstāts uz ceļa.⁶⁴ Šādi ierobežojumi nosakāmi ņemot vērā sabiedrības kopīgās intereses lietot publisku lietu. Tādējādi gadījumos, ja sabiedrībai rodas pamatoti šķēršļi lietot publisku lietu tai paredzētajam mērķim, ir pienākums iejaukties, lai novērstu pārkāpumu, kā rezultātā tiek ierobežotas sabiedrības intereses uz publiskas lietas lietošanu.

No iepriekš norādītā secināms, ka pēc publiskas lietas statusa noteikšanas personām ir tiesības ar zināmiem ierobežojumiem lietot publiskas lietas atbilstoši to vispārīgajai izmantošanai.

Viens no principiem, kas ievērojams saistībā ar publiskas lietas faktisku izmantošanu ir saistīts ar apstākli, ka publisko lietu var lietot tikai tiesību normās noteiktā veidā un apjomā, kā arī ir jānodrošina visām personām vienlīdzīgas tiesības izmantot publisku lietu.⁶⁵ Arī juridiskajā literatūrā norādīts, ka personai nav subjektīvo tiesību prasīt un publisko tiesību juridiskā persona atsevišķām personām bez leģitīma mērķa nevar piešķirt plašākas sabiedriskās izmantošanas tiesības, kādas ir paredzētas pārējām personām.⁶⁶

---

⁶³ Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 243. lpp. Sk. arī Dišlers K. Ievads Administratīvo tiesību zinātnē. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 176. lpp.

⁶⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedums lietā Nr. SKA-106/2011, 11.punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 20. janvārī]

⁶⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-17/2012 7. punkta trešā rindkopa. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2016. gada 11. janvārī]

⁶⁶ Rimša A. Personas subjektīvās publiskās tiesības uz publisko lietu izmantošanu (II) ar atsauci uz Godfrin P., Degoffe M. Droit Administratif des Biens. Domaine, travaux, expropriation. 8e édition. Paris: Dalloz, 2007, p. 109-114. Jurista vārds, 2009. gada 13. oktobris, Nr.41 (584). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/198949-personas-subjektivas-publiskas-tiesibas-uz-publisko-lietuizmantosanu-ii/> [aplūkots 2016. gada 20. septembrī]

Lai noteiktu, vai attiecīgais publiskas lietas lietošanas veids atbilst vispārīgai lietošanai, tiesību normu piemērotājam jāņem vērā tiesību normu iztulkošanas metodes.⁶⁷ Publiskas lietas faktiskai izmantošanai var būt tiesiskas sekas atkarībā no veida kādā publiska lieta tiek lietota – atbilstoši vispārparedzētajam lietošanas veidam, ārpus mērķa, kam publiska lieta kalpo uz tiesiska pamata un publiskas lietas neatļauta jeb prettiesiska lietošana.

1.4. Publisko lietu lietošanas iedalījums

Publiskas lietas atbilstoši Vācijas tiesību atziņām var tikt izmantotas divējādi. Vācijas tiesībās publisko lietu iedalījums veidots pēc mērķa, kam attiecīgās publiskās lietas paredzētas. Tā, piemēram, atsevišķi tiek izdalītas lietas baznīcas lietošanai, lietas pārvaldes lietošanā, lietas iestādes lietošanā, lietas parastajā lietošanā, lietas sevišķajā lietošanā.⁶⁸ Vācijas tiesībās pirmie divi no norādītajiem publiskas lietas lietošanas veidiem nav attiecināmi uz personu tiesībām lietot publiskas lietas. Lietas pārvaldes lietošanai ir tādas publiskas lietas, kas paredzētas valsts pārvaldes iestāžu darbiniekiem, tiem noteikto funkciju izpildei.⁶⁹ Respektīvi, personām, kas nav valsts pārvaldes iestāžu darbinieki šī jēdziena plašākajā izpratnē nav piekļuves šādu publisku lietu lietošanai.

Tādējādi atbilstoši Vācijas tiesību literatūrā paustajam, personām ir tiesības uz tādu publisko lietu lietošanu, kas ir sabiedriski izmantojamās publiskās lietas, sevišķās izmantošanas publiskās lietas un iestādēs izmantojamās publiskās lietas.⁷⁰ Atkarībā no lietošanas veida, var izmantot atbilstoši mērķim, kādam tās paredzētas, kā arī šīs lietas var tikt nodotas sevišķā jeb izņēmuma lietošanā.⁷¹

Latvijas tiesību literatūrā norādīts, ka gan vispārējā lietošanā nodotās publiskās lietas, gan iestāžu lietošanai paredzētās publiskās lietas var tikt lietotas gan atbilstoši mērķim, kādam tās paredzētas (ikdienišķā (parastā) lietošana), gan tikt nodotas sevišķā (izņēmuma) jeb individualizētā lietošanā.⁷² Tādējādi Latvijas tiesībās arī tiek atzīti divi pamata veidi, kādos var notikt publiskas lietas lietošana.

---

⁶⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 17. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-106/2011 10. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2016. gada 11. janvārī]. Sk. arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-17/2012 7. punkta ceturtnā un piektā rindkopa. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2016. gada 11. janvārī]

⁶⁸ Vildbergs H.J., Krasts V. Salīdzinošās administratīvās tiesības: Lietas un risinājumi. Otrais, pārstrādātais un papildinātais izdevums. Rīga: Latvijas Universitāte, 2002, 293.lpp.

⁶⁹ Turpat.

⁷⁰ Paine F.J., Vācijas vispārīgas administratīvās tiesības (ceturtais pārstrādātais izdevums). Vācijas administratīvā procesa likums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 415.-424.lpp.

⁷¹ Turpat.

⁷² Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A., Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 243. lpp.

Publiskās lietas ikdienišķā lietošana ir lietas lietošana tieši tam mērķim, kādam tā radīta vai parasti piemērota. To var lietot ikviens bez maksas vai par nelielu, visiem vienlīdzīgu samaksu.⁷³

Savukārt publiskas lietas sevišķa (izņēmuma) jeb individuālā lietošana ir lietas lietošana citam mērķim, nevis tam, kam lieta radīta vai parasti tiek lietota. Sevišķa lietošana ir arī tad, ja lietas ikdienišķas (parastās) lietošanas apjoms tiek ievērojami pārsniegts vai citiem lietotājiem tas tiek stipri ierobežots.⁷⁴

Secināms, ka publiskas lietas jēdziens aptver dažādas – gan ķermeniskas, gan bezķermeniskas lietas, kuru lietošanas tiesību apmērs izriet no tai noteiktā piešķiruma. Piešķirums ir tiesiskais pamats gan publiskas lietas statusa, gan paredzētā lietošanas veida noteikšanai. Personas iegūst publiskas lietas faktiskas lietošanas tiesības, pamatojoties uz piešķirumu.

Salīdzinot redzams, ka lietošanas veids ir cieši saistīts ar publiskai lietai noteikto piešķirumu, kur parastas lietošanas gadījumā publiska lieta tiek lietota atbilstoši piešķirumā noteiktajam mērķim. Savukārt sevišķas lietošanas gadījumā noteiktā piešķiruma apmērs tiek ierobežots par labu konkrētai personai vai personām, kas iegūst tiesības lietot publisku lietu ārpus piešķiruma robežām, savukārt pārējām personām parastās lietošanas apmērs var tikt ierobežots vai atņemts vispār, kā arī atsevišķos gadījumos, var būt iespējams, ka vispārīgās lietošanas tiesības var ierobežot persona, kurai piešķirtas sevišķas lietošanas tiesības.

Ņemot vērā darba pirmās nodaļas apakšnodaļās aprakstītos publiskas lietas parastās jeb ikdienišķās lietošanas veidus, autors sīkāk šos veidus darba pirmajā nodaļā neanalizē, bet otrajā nodaļā apskata jautājumus, kas saistīti ar šo lietošanas veidu praktisku nošķiršanu. Savukārt, ņemot vērā darba tēmu, turpmāk darbā, autors pievēršas tieši jautājumiem, kas saistīti ar publiskas lietas sevišķas lietošanu un kārtību, kādā publiska lieta var tikt nodota sevišķā lietošanā.

---

⁷³ Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A., Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 243. lpp.

⁷⁴ Turpat, 244.lpp.

2.PUBLISKAS LIETAS SEVIŠĶA LIETOŠANA

Iepriekšējās nodaļās aprakstītas sabiedrības tiesības uz publiskas lietas lietošanu vispār. Savukārt tiesību attīstības gaitā ir norādīts, ka zināmos apstākļos publiskai personai, rīkojoties tiesību normu ietvaros, ir tiesības lemt par publiskas lietas nodošanu privātpersonai sevišķā lietošanā, ar to saprotot publiskas lietas lietošanu tādām mērķim, kas nav saistīts ar sabiedrības interesēm uz publiskas lietas lietošanu tai paredzētajam mērķim. Iespēju publiskai personai nodot publisku lietu sevišķā lietošanā raksturojis K.Dišlers, norādot, ka izņēmuma veidā dažos gadījumos personām var tikt piešķirtas arī individualizētas tiesības uz dažu publisku lietu lietošanu.⁷⁵

Ņemot vērā darba pirmajā nodaļā norādīto, ka publiskas lietas īpašnieks vai pārvaldītājs var būt gan publiska persona, gan publiskai personai piederoša kapitālsabiedrība, gan privātpersona, kurai publiska lieta nodota vai atsavināta, tad darbā turpmāk ar apzīmējumu publiska persona tiek apzīmēti visi iepriekš norādītie subjekti tiktāl, cik to tiesības rīkoties ar publisko lietu ir noteiktas un ierobežotas ar tiesību normām.

Vācijas juridiskajā literatūrā norādīts, ka publiskas lietas sevišķa lietošana ir saistīta ar lietas izmantošanu citam mērķim, nevis tam kam tā vispārīgi paredzēta, piešķirot atsevišķām personām īpašas tiesības.⁷⁶ Arī Latvijas tiesību literatūrā paustas līdzīgas atziņas.⁷⁷

Viens no publiskas lietas sevišķas lietošanas raksturojošiem aspektiem ir atļauja, ko izdod kompetenta iestāde.⁷⁸ Gan publiskas lietas pārvaldīšana, gan tās nodošana sevišķā lietošanā ir darbība publisko tiesību jomā. Līdz ar to lēmuma par atļaujas izdošanu vai atteikuma izdot atļauju tiesiskums ir pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā.⁷⁹

Turpmāk nodaļā aplūkoti jautājumi, kas saistīti ar publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesiskajiem aspektiem.

2.1.Personas subjektīvās tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu

Tiesību literatūrā norādīts, ka personas subjektīvās tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu izriet trijos gadījumos: 1)ja tas noteikts tiesību normās; 2) ja tiesības izriet no

---

⁷⁵ Dišlers K. Ievads administratīvo tiesību zinātnē. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 176.-177.lpp.

⁷⁶ Paine F.J. Vācijas vispārīgas administratīvās tiesības (ceturtais pārstrādātais izdevums). Vācijas administratīvā procesa likums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 415.-424.lpp.

⁷⁷ Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A., Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 244. lpp.

⁷⁸ Piemēram, Noteikumi par tirdzniecības veidiem, kas saskaņojami ar pašvaldību, un tirdzniecības organizēšanas kārtību: Ministru kabineta noteikumi: Ministru kabineta 2010. gada 12. maija noteikumi Nr. 440. Latvijas Vēstnesis, 2010 27. maijs, nr. 83., 10. punkts.

⁷⁹ Jamubševa L. Ielas kā publiskas lietas sevišķa lietošana. Jurista Vārds, 29.03.2016, Nr. 13(916). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/268327-ielas-ka-publiskas-lietas-seviska-lietosana/> [aplūkots 2016. gada 21.janvārī]

vienlīdzības principa;⁸⁰ 3) ja faktiskā situācija ir tāda, ka, nesaņemot atļauju, personas tiesības vai tiesiskās intereses tiek būtiski ierobežotas.⁸¹

Pirmajā gadījumā likumdevējs ir noteicis konkrētus gadījumus, kad personai, ievērojot tiesību normās noteiktos priekšrakstus ir tiesības lūgt atļauju izmantot publisku lietu.⁸² Tiesību normās var būt reglamentētas gan personas tiesības uz atļaujas piešķiršanu, gan noteikti zināma veida priekšnoteikumi, kuru izpildes rezultātā persona var iegūt tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu.

No augstāk minētā izriet, ka privātpersona nevar pieprasīt, lai konkrēta publiska lieta tiklīdz nodota sevišķā lietošanā, ja vien likumdevējs to nav tā paredzējis normatīvajā aktā.⁸³ Tā Augstākā tiesa arī atzinusi, ka likums nepiešķir privātpersonām tiesības prasīt taksometru stāvvietas noteikšanu kādā konkrētā vietā. Pašvaldība šādu lēmumu pieņem, vadoties no sabiedrības vispārīgajām interesēm. Līdz ar to privātpersonai nav subjektīvās tiesības prasīt tieši taksometru stāvvietas ierīkošanu.⁸⁴

Otrs gadījums ir saistāms par personas tiesībām uz publiskas lietas sevišķu lietošanu tajos gadījumos, kad tiesību normās tiešā tekstā nav noteikta iespēja prasīt tiesību piešķiršanu uz publiskas lietas sevišķu lietošanu. Tiesības prasīt publiskas lietas sevišķu lietošanu uz vienlīdzības principa pamata ir saistītas ar pārvaldes iestāžu īstenotu praksi, lemjot par konkrētu publisku lietu piešķiršanu sevišķā lietošanā, piemēram gadījumos, kad publiska persona savu funkciju izpildei, izvērtējot tās rīcības brīvību un izdarot lietderības apsvērumus var piešķirt konkrētai personai vai personām tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu. Persona savu prasījumu uz publiskas lietas sevišķo lietošanu var pamatot ar iestādes pienākumu ievērot savu līdz šim nodibināto praksi atļaujas piešķiršanā vai pienākumu vienveidīgi piemērot iekšējos normatīvos aktus, kuros noteikts kā publiska lieta var tiklīdz nodota sevišķā lietošanā.⁸⁵

Jānorāda, ka praksē uz šāda pamata ne vienmēr personai būs tiesības prasīt publiskas lietas sevišķu lietošanu, piemēram gadījumos, kad tiek konstatēts, ka sākotnējā procesā, uz kura

⁸⁰ Jamubševa L. Ielas kā publiskas lietas sevišķa lietošana. Jurista Vārds, 29.03.2016, nr. 13(916). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/268327-ielas-ka-publiskas-lietas-seviska-lietosana/> [aplūkots 2016. gada 21.septembrī]

⁸¹ Briede J. Publiskas lietas sevišķa lietošana. Latvijas Republikas Augstākās tiesas biļetens Nr. 8, 2014. gada aprīlis, 33.-36. lapa. Pieejams: http://at.gov.lv/files/uploads/files/2_Par_Augstako_tiesu/Informativie_materiali/ATBiletens8.pdf [aplūkots 2016. gada 17. oktobrī]

⁸² Piemēram, Likuma par ostām 7.pants,

⁸³ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 7. novembra lēmums lietā Nr. SKA-963/2011, 10. punkts. [nepublicēts].

⁸⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 25. februāra lēmums lietā Nr. SKA-301/2013, 8. punkts.

⁸⁵ Rimša A. Personas subjektīvās publiskās tiesības uz publisko lietu izmantošanu (I). Jurista Vārds, 08.09.2009., nr. 36. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/196989-personas-subjektivas-publiskas-tiesibas-uz-publisko-lietu-izmantosanu/> [aplūkots 2016. gada 21.septembrī]

pamata radusies iestādes prakse, publiskas lietas sevišķa lietošana ir notikusi pārkāpjot publisko tiesību normās noteikto kārtību, kādā var tikt piešķirtas tiesības lietot publisku lietu.⁸⁶

No tā izriet, ka, ņemot vērā to, ka nodošana notikusi prettiesiski, tad šāda prakse nevar radīt tiesiskas sekas personām, kas iepriekš ieguvušas sevišķas lietošanas tiesības. Tāpat citas personas nevar prasīt piešķirt tām tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu šādos gadījumos, jo šādā gadījumā nevar rasties personu tiesiskā paļāvība, jo, lai izvērtētu vai tiesiskā paļāvība ir vai nav jāņem vērā jāatbild uz jautājumiem: 1) vai bija uz ko paļauties; 2) vai attiecīgā persona uz to tiešām patiesi paļāvās; 3) vai paļāvība ir aizsardzības vērtā.⁸⁷

Augstākā tiesa secinājusi, ka lidostai nav tiesību regulēt taksometru pakalpojumu sniegšanu, jo taksometru pakalpojumu nodrošināšana neietilpst lidostas pārvaldīšanā. Lidostai nav tiesību piešķirt taksometru pakalpojumu koncesiju nedz tādēļ, ka likums to aizliedz, nedz tādēļ, ka lidostai nav tiesību uz šādu resursu. Taksometru pakalpojumu sniegšanas kārtības noteikšana lidostas teritorijā ir vērsta uz to, lai apietu aizliegumu nodarboties ar taksometru pakalpojumu nodrošināšanu.⁸⁸ Taksometru stāvvietas izveidošanai nepieciešama pašvaldības piekrišana, kuras kompetencē ir lemt par taksometru stāvvietu izvietojumu. Ja taksometru stāvvietā nav izveidota likumā noteiktā kārtībā, savukārt šādas tiesības lidostai nav noteiktas, tad uzskatāms, ka lidosta kā komersants, kura mantā ietilpst publiska lieta rīkojusies pārsniedzot tai noteiktās pilnvaras. Ja lidosta, nosakot kārtību, kādā privātpersonas var iegūt tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu, pēc būtības atņem citām personām tiesības iegūt publiskas lietas sevišķas lietošanas atļauju, tad citām privātpersonām ir uz vienlīdzības principa pamata tiesības pieprasīt, lai tām tiktu nodrošinātas tiesības pretendēt uz šādu publiskas lietas sevišķu lietošanu.⁸⁹

Tiesu praksē norādīts, ka publiskai personai jebkurā gadījumā, kad tā ir noteikusi privātpersonu tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu, ir pienākums nodrošināt visām privātpersonām vienlīdzīgas tiesības pretendēt uz publiskas lietas sevišķu lietošanu.⁹⁰ Gadījumos, kad publiska persona nav nodrošināju privātpersonām vienlīdzīgas tiesības pretendēt uz publiskas lietas sevišķu lietošanu, var runāt par šādas rīcības prettiesiskumu un

---

⁸⁶ Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 30. maija lēmums lietā Nr. A420499513. 15. punkts. [nepublicēts]

⁸⁷ Principles of Administrative Law Concerning the Relations Between Administrative Authorities and Private Persons. A Handbook. Strasbourg: Directorate of Legal Affairs, 1996, p. 18. Sal. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007. gada 7. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-238/2007 13.1. punkts ar atsauci uz 2005. gada 12. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-93/2005 13. punktu. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 25. janvārī].

⁸⁸ Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 30. maija lēmums lietā Nr. A420499513. 11. punkts. [nepublicēts]

⁸⁹ Turpat, 15. punkts.

⁹⁰ Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 30. maija spriedums lietā Nr. A420499513, 15. punkts [nepublicēts], sal. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 7. novembra lēmums lietā Nr. SKA-963/2011, 10. punkts. [nepublicēts].

privātpersonai ir tiesības pieprasīt, lai tiktu nodrošinātas vienlīdzīgas tiesības pretendēt uz publiskas lietas sevišķu lietošanu.

Trešais gadījums ir saistīts ar tiesu praksē un literatūrā paustajām atziņām, ka iespējami tādi gadījumi, kuros nesaņemot sevišķās lietošanas atļauju, personas tiesības vai tiesiskās intereses tiek būtiski ierobežotas, piemēram, ja satiksmes radītais troksnis rada privātās dzīves būtisku aizskārumu, pastāvot nepieciešamībai mazināt būtiskā aizskāruma ietekmi.⁹¹

Šāds uzskats tiesību literatūrā kritizēts sakarā ar to, ka konkrētais gadījums var tikt aplūkots no diviem dažādiem aspektiem – ikviena indivīda kā lietotāja tiesību (tiesisko interešu) potenciālo aizskārumu un speciālās publiskas lietas lietotāju kategorijas jeb publiskām lietām piegulošo zemesgabalu īpašnieku (valdītāju) tiesību (tiesisko interešu) potenciālu aizskārumu.⁹² Literatūrā norādīts, ka indivīda pamattiesību aizskārumi ir skatāmi nevis no sevišķās lietošanas perspektīvas, bet gan kā atsevišķs no piegulošā zemesgabala īpašnieka (valdītāja) tiesībām uz privāto dzīvi un īpašuma tiesībām izrietošs prasījums novērst šo tiesību pārmērīgu ierobežojumu.⁹³ Aizskāruma novēršanai nav nepieciešama publiskas lietas sevišķas lietošanas atļauja, jo persona vēlas publisku lietu nevis kā sevišķi lietot un šim nolūkam saņemt atļauju, bet gan panākt, lai iestāde saskaņā ar normatīvajiem aktiem pieņemtu lēmumu, kas novērstu tās tiesību aizskārumu. Persona, kuras tiesības ir potenciāli aizskartas, var vērsties iestādē ar lūgumu novērst tiesību aizskārumu, atsaucoties uz piemērojamiem tiesību aktiem, kas regulē attiecīgās lietas lietošanas tiesības.⁹⁴

Šādai atziņai varētu piekrist daļēji. No vienas puses var piekrist, ka aizskartās personas intereses nav saistītas ar publiskas lietas sevišķas lietošanas interesi, tomēr attiecīgajā gadījumā privātpersona var pieprasīt publiskas lietas vispārīgas lietošanas tiesību ierobežošanu savās interesēs, līdz ar to, nosakot publiskai lietai tādu sevišķas lietošanas veidu. Tā kā, piemēram, trokšņu barjeras uzstādīšana uz publiskas lietošanas ceļa ir nepieciešama konkrētai personai vai personām, tad uzskatāms, ka publiskas lietas pārveidošana, uzstādot trokšņu barjeras, kalpo nevis sabiedrības interešu nodrošināšanai, bet gan atsevišķu personu interesēm.

---

⁹¹ Briede J. Publiskas lietas sevišķa lietošana. Latvijas Republikas Augstākās tiesas biļetens Nr. 8, 2014. gada aprīlis, 33.-36. lapa. Pieejams: http://at.gov.lv/files/uploads/files/2_Par_Augstako_tiesu/Informativie_materiali/ATBiletens8.pdf [aplūkots 2016. gada 17. oktobrī] ar atsauci uz Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments 2007. gada 14. maija spriedumu lietā Nr. SKA-193/2007 26. punktu.

⁹² Jambuševa L. Ielas kā publiskas lietas sevišķā lietošana. Jurista Vārds, 2016. gada 29. marts, nr. 13. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/268327-ielas-ka-publiskas-lietas-seviska-lietosana/> [aplūkots 2017. gada 2. martā]

⁹³ Jambuševa L. Ielas kā publiskas lietas sevišķā lietošana. Jurista Vārds, 2016. gada 29. marts, nr. 13. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/268327-ielas-ka-publiskas-lietas-seviska-lietosana/> [aplūkots 2017. gada 2. martā] ar atsauci uz Von Mannstein F. Die Nutzung der öffentlichen Straßen. Hamburg: Verlag Dr. Kovač, 2008, S. 317-328.

⁹⁴ Jambuševa L. Ielas kā publiskas lietas sevišķā lietošana. Jurista Vārds, 2016. gada 29. marts, nr. 13. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/268327-ielas-ka-publiskas-lietas-seviska-lietosana/>

Pamattiesību kontekstā L.Jambuševa norādījusi, ka nevar piekrist viedoklim, ka iestādei būtu pienākums atļaut izdot, ja tās neizdošanas gadījumā personas pamattiesības varētu tikt būtiski aizskartas, saistot tos ar gadījumiem, kad publiskas lietas sevišķas lietošana saistīta ar pamattiesību (piemēram mākslas brīvību) īstenošanu un tādējādi atzīstot, ka indivīdam piemīt inherentas⁹⁵ subjektīvās publiskās tiesības uz ielas sevišķo lietošanu pamattiesību īstenošanai, un vienīgais iemesls atļaujas izdošanas atteikumam ir tas, ja indivīda plānotās (uz pamattiesību īstenošanu vērstās) aktivitātes rezultātā tiktu būtiski ierobežotas citu personu tiesības (tiesiskās intereses), tādējādi uzskatot, ka nebūt nav nepieciešams konstatēt būtisku personas tiesību (tiesisko interešu) aizskārumu, lai personai rastos subjektīvās publiskās tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu, jo tās pastāv jau pašas par sevi.⁹⁶ Tēze, kas izvirzīta šī argumenta pamatošanai, neizslēdz profesores J.Briedes izdarītos secinājumus, ka pamattiesību aizskāruma gadījumā personai var būt tiesības prasīt publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanu pamattiesību aizskāruma novēršanai. Ne visas pamattiesības var tikt īstenotas tieši attiecībā uz publiskas lietas sevišķu lietošanu. Piemēram, tiesības uz privāto dzīvi var nebūt tieši saistītas ar publisku lietu lietošanu, bet ir skaidrs, ka publiskas lietas lietošana var radīt privātpersonas tiesību uz privāto dzīvi aizskārumu. Autora ieskatā šādas pamattiesības nevarētu tikt uzskatītas par mazāk aizsargājamām salīdzinājumā ar pamattiesībām, no kurām iespējams izsecināt tiešas publiskas lietas lietošanas tiesības.

Ir saprotams, ka publiskas lietas vispārīga lietošana, gan sevišķa lietošana var radīt kaitējumu privātpersonas tiesībām, piemēram trokšņi, smakas utml. Autora ieskatā būtu jāpastāv kādai robežai, pēc kuras noteikt, kad personai ir tiesības ierobežot publiskas lietas vispārējo lietošanu par labu konkrētai personai vai personām. Gadījumā, ja tiek noteikts publiskas lietas lietošanas aprobežojums par labu kādai personai, tad būtu pamats runāt par publiskas lietas sevišķu lietošanu un īpašos gadījumos, kad tiek būtiski aizskartas personas pamattiesības, ir pamats runāt par publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanu.

2.2.Publiskas lietas sevišķas lietošanas veidi un to nošķiršana no vispārējās lietošanas

Praksē nereti rodas problēma nošķirt robežu starp publiskas lietas lietošanu tai paredzētajam mērķim un publiskas lietas sevišķu lietošanu. Tiesību literatūrā norādīti dažādi

---

⁹⁵ Inherents – patībai piederošs. Benešs H. Psiholoģijas atlants. 1. un 2. daļa Rīga: Zvaigzne ABC, 2001. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/> [aplūkots 2017. gada 2. martā].

⁹⁶ Jambuševa L. Ielas kā publiskas lietas sevišķā lietošana. Jurista Vārds, 2016. gada 29. marts, nr. 13. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/268327-ielas-ka-publiskas-lietas-seviska-lietosana/>

aspekti, pēc kuriem publiskas lietas parastā lietošana nošķirama no publiskas lietas sevišķas lietošanas.⁹⁷

Vācijas tiesībās norādīts, ka, publiskas lietas sevišķa lietošana ir saistīta ar gadījumiem, kad publisko lietu lieto persona, kura nepieder to personu grupai, kurai paredzēta publiskas lietas lietošana, lietošana neatbilst publiskas lietas mērķim vai lietošana būtiski pārsniedz publiskas lietas parasto lietošanu. Turklāt, ja tiesību normas nenosaka iespēju nodot publisku lietu sevišķā lietošanā, personai nav subjektīvo tiesību pieprasīt, lai šāda lieta tiktu nodota sevišķā lietošanā.⁹⁸

Vācijas tiesu praksē norādīts, ka ceļa izmantošana reklāmai, novietojot vai pārvietojoties ar transporta līdzekli, uzskatāma par publiskas lietas sevišķu lietošanu, jo ceļa kā publiskas lietas ierastā lietošana saistīta ar ceļu satiksmi.⁹⁹ Par publiskas lietas sevišķu izmantošanu Vācijas tiesu praksē atzīta arī mākslas un radošās brīvības izpausmes, kas saistītas ar publiskas lietas lietošanu, piemēram, portretu zīmēšana uz ielas, ja šādas darbības tiek veiktas pastāvīgi un atkārtoti.¹⁰⁰ Tiesa arī norādījusi, ka publiskas lietas sevišķa lietošana nav gadījumos, kad persona īsteno savas pamattiesības uz māksliniecisko brīvību un izpausmēm.¹⁰¹

Šveices tiesību literatūrā norādīts, ka par publiskas lietas sevišķu lietošanu uzskatāma tāda lietošana, kas ir intensīvāka par publiskas lietas tādu lietošanu, kādai tā vispārīgi paredzēta, piemēram, tirdzniecības stenda ierīkošana ceļa vidū, cirka darbība publiskā laukumā, braukšana pa gājēju ceļiem un ietvēm vai tāda lietošana, kas būtiski ietekmē citu personas lietot publisko lietu, piemēram, sapulču vai demonstrāciju rīkošana uz ielām, brīvdabas teātra ierīkošana publiskā laukumā, automašīnas novietošana ilgstošai stāvēšanai uz ceļa.¹⁰² Līdz ar to šādiem lietošanas veidiem ir nepieciešams saņemt attiecīgu atļauju.¹⁰³

---

⁹⁷ Briede J. Publiskas lietas sevišķa lietošana. Latvijas Republikas Augstākās tiesas biļetens Nr. 8, 2014. gada aprīlis, 33.-36. lapa. Pieejams: http://at.gov.lv/files/uploads/files/2_Par_Augstako_tiesu/Informativie_materiali/ATBiletens8.pdf [aplūkots 2016. gada 17. oktobrī]

⁹⁸ Vācijas Federālās Administratīvās tiesas 1972. gada 7. janvāra spriedums lietā Nr. BVerwG IV C 49.68, 16. punkts. Pieejams: <https://www.jurion.de/urteile/bverwg/1972-01-07/bverwg-iv-c-4968/> [aplūkots 2017. gada 12. janvārī].

⁹⁹ Hammas Augstākās Reģionālās tiesas 1999. gada 21. janvāra lēmums lietā Nr. Ss OWi 1522/98. Pieejams: <http://www.verkehrsexikon.de/Texte/Rspr4745.php> [aplūkots 2017. gada 30. martā]

¹⁰⁰ Vācijas Federālās Apelācijas tiesas 1989. gada 9. novembra spriedums lietā Nr. BVerwG 7 C 81-88. Pieejams: <https://www.jurion.de/urteile/bverwg/1989-11-09/bverwg-7-c-8188/> [aplūkots 2017. gada 11. martā].

¹⁰¹ Turpat.

¹⁰² Tschannen P., Zimmerli U., Müller M. Allgemeines Verwaltungsrecht 4 Auflage. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2014, S. 484-485.

¹⁰³ Ibid, S. 485-487.

Savukārt attiecībā uz pamattiesību īstenošanu Šveices Federālā tiesa jau 1979. gada spriedumā u.c. spriedumos norādījusi, ka vispārīgās lietošanas tiesības var tikt paplašinātas, ja šāda lietošana ir būtiska, lai īstenotu personas pamattiesības publiskās vietās.¹⁰⁴

Līdzīga izpratne kā Vācijā un Šveicē par publiskas lietas sevišķu lietošanu pastāv arī Latvijas tiesībās, kur tiesību literatūrā skatīts jautājums par publiskas lietas sevišķu lietošanu, kas saistīta gan ar vārda, reliģijas, pulcēšanās brīvības izmantošanu ielās.¹⁰⁵

Latvijas tiesību literatūrā par publiskas lietas sevišķas lietošanas veidiem atzīta āra kafejnīcas izvietošana uz ietves vai brauktuves daļas, pilsētas laukuma lietošana atrakciju parka ierīkošanai, tirdziņiem, festivāliem, sporta sacensību rīkošana pašvaldības peldbaseinā, filmas uzņemšana kapsētā, vēsturiskas mākslas filmas uzņemšana Ministru kabineta ēkā.¹⁰⁶

Tiesību zinātnē ir diskutēts par to, vai attiecīgais publiskas lietas lietošanas veids uzskatāms par vispārīgu lietošanu vai sevišķu lietošanu, piemēram attiecībā uz ubagošanu, tirdzniecību no automašīnas salona uz publiskas lietošanas ceļa.¹⁰⁷

Attiecībā uz pēdējo piemēru diskusijas vērts ir jautājums, jo faktiski automašīnas īpašnieks ir privātpersona, kas var veikt komercdarbību sev piederošā īpašumā, savukārt fakts, ka automašīna ir novietota uz publiskas lietošanas ceļa norāda, ka tā visticamāk būtu uzskatāma par sevišķu lietošanu, ņemot vērā, ka ceļa kā publiskas lietas vispārīgā lietošana ir saistīta ar pārvietošanos un satiksmi, tai skaitā stāvēšanu. Ja mērķis, kādam transporta līdzeklis tiek izmantots uz ceļa, ir komercdarbības veikšana, tad būtu pamats uzskatīt, ka šāda lietošana ir uzskatāma par publiskas lietas sevišķu lietošanu, līdz ar to būtu nepieciešams saņemt atļauju komercdarbības veikšanai.

---

¹⁰⁴ Izraksts no Šveices Federālās tiesas 1. Publisko lietu departamenta 1979. gada 27. jūnija sprieduma lietā Nr. 105 Ia 91. Pieejams: http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?lang=fr&zoom=&type=show_document&highlight_docid=atf%3A%2F%2F105-IA-91%3Afr [aplūkots 2017. gada 7. martā]. Sk. arī Šveices Federālās tiesas 1. Publisko lietu departamenta 2009. gada 28. septembra spriedums lietā Nr. 1C_434/2008. Pieejams: http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?lang=de&zoom=&type=show_document&highlight_docid=atf%3A%2F%2F135-I-302%3Ade [aplūkots 2017. gada 7. martā]

¹⁰⁵ Jambuševa L. Ielas kā publiskas lietas sevišķā lietošana. Jurista Vārds, 2016. gada 29. marts, nr. 13. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/268327-ielas-ka-publiskas-lietas-seviska-lietosana/> [aplūkots 2017. gada 2. martā]; Sk. arī Vildbergs H.J., Krasts V., Salīdzinošās administratīvās tiesības: Lietas un risinājumi. Otrais, pārstrādātais un papildinātais izdevums. Rīga: Latvijas Universitāte, 2002, 297. lpp.

¹⁰⁶ Briede J. Publiskas lietas sevišķa lietošana. Latvijas Republikas Augstākās tiesas biļetens Nr. 8, 2014. gada aprīlis, 33.-36. lapa. Pieejams: http://at.gov.lv/files/uploads/files/2_Par_Augstako_tiesu/Informativie_materiali/ATBiletens8.pdf [aplūkots 2016. gada 17. oktobrī]; Sk. arī Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 244.-246. lpp.

¹⁰⁷ Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 244. lpp.

Latvijas tiesu praksē par publiskas lietas sevišķu lietošanu atzīta arī velkoņa pakalpojumu sniegšana brīvostas teritorijā¹⁰⁸, atļaujas izsniegšana vēja elektrostaciju parka Latvijas teritoriālajos ūdeņos priekšprojekta izstrādei¹⁰⁹, muitas kontroles punktu vai telpu iznomāšana¹¹⁰, nomas tiesību piešķiršana zvejai publiskos ūdeņos ņemot vērā, ka ezeri uzskatāmi par valstij piederošām publiskām lietām, kuros zvejas tiesības pieder tikai valstij,¹¹¹, u.c.

Tādējādi rezumējams, ka publiskas lietas sevišķa lietošana notiek gadījumos, kad publiska lieta tiek lietota ārpus noteiktā piešķiruma robežām. Publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesības var būt paredzētas gan normatīvajā aktā, gan izrietēt no publiskas personas rīcības brīvības attiecībā uz publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanu. Savukārt publiskas lietas sevišķas lietošana pamatā ir saistīta ar komercdarbības veikšanu vai ieguldījumu veikšanu vēlākai peļņas gūšanai, bet tie nebūt nav vienīgie publiskas lietas sevišķas lietošanas veidi.

No iepriekš norādītā var izdarīt secinājumu, ka sevišķas lietošanas tiesības atsevišķos gadījumos ir noteiktas tiesību normās, piemēram, attiecībā uz ielu tirdzniecību un publisku vietu izmantošanu publisku pasākumu organizēšanai. Tomēr, ņemot vērā to, ka vairums sevišķas lietošanas veidu tiek identificēti tieši risinot praktiskus strīdus par lietošanas apmēru, secināms, ka sevišķas lietošanas veidi var tikt identificēti un vēlāk noregulēti tieši tiesību interpretācijas un attīstīšanas rezultātā, tās pēc tam pārvēršot par pozitīvām tiesību normām, lai noteikti konkrētu kārtību sevišķai lietošanai.

2.3. Sevišķas lietošanas nošķiršana no neatļautas lietošanas

No praktiskā viedokļa būtisks ir arī jautājums par publiskas lietas sevišķas lietošanas nošķiršanu no citiem publiskas lietas lietošanas veidiem, kas neaptver publiskas lietas lietošanu tai paredzētajiem mērķiem. Piemēram, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments lietā risinājis jautājumu par pašvaldībai piederoša ceļa izmantošanu, kur ar būvvaldes būvinspektora atzinumu konstatēts, ka uz pašvaldībai piederošā ceļa ir novietotas četras būves – divi metāla konteineri, koka suņu būda un malkas nojume, kas traucēja citai privātpersonai piekļūt savam

---

¹⁰⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 3. maija lēmums lietā Nr. SKA-482/2011, 15. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 11. martā].

¹⁰⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 7. novembra lēmums lietā SKA-963/2011, 10. punkts. [nepublicēts]

¹¹⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 20. novembra lēmuma lietā Nr. SKA-921/2012, 7., 9. punkts. [nepublicēts].

¹¹¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 26. septembra spriedums lietā Nr. SKA-148/2012, 11. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 11. martā].

īpašumam. Turklāt, persona, kas veica būvniecības darbus regulāri novietoja sev piederošo transportlīdzekli uz publiskas lietošanas ceļa, traucējot ceļa lietošanu. Lietas galvenā problēma bija saistīta ar citas privātpersonas tiesību aizskārumu, jo šādas ceļa lietošanas rezultātā, tai bija ierobežotas tiesības piekļūt sev piederošam nekustamam īpašumam. Tiesa secināja, ka, ja šādu objektu izvietošana, turklāt laikā, kad pieteicēja veido apbūvi savā īpašumā un būtībā ietilpina papildu objektus kopējā apbūves ansablī, notiek neatbilstoši projektam un pārkāpjot teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus, tas ir pamats būvvaldei uzdot šo pārkāpumu novērst.¹¹²

Lai gan konkrētajā lietā jautājums par pašvaldībai piederoša ceļa kā publiskas lietas lietošanu tika risināts būvniecības kontekstā, autora ieskatā šī lieta norāda uz gadījumu, kad privātpersona lieto publisku lietu, pārsniedzot tai likumā noteikto parastās lietošanas robežu.¹¹³

Tāpat arī vispārīgi ceļa izmantošana stāvēšanai nav nedz aizliegta, nedz uzskatāma par publiskas lietas sevišķu lietošanu¹¹⁴, arī tā atsevišķos gadījumos var radīt kaitējumu citu privātpersonu tiesībām lietot ceļu, ja, piemēram, pat nepārkāpjot ilgstošas stāvēšanas aizliegumu vai citus ceļu satiksmes noteikumus, ceļa inženiertehnisko vai dabisko īpašību dēļ, ceļa izmantošana stāvēšanai, aizskar citu personu tiesības (piemēram, tiesības piekļūt tām piederošiem nekustamiem īpašumiem vai izmantot ceļu kā publisku lietu tai paredzētajam mērķim).

Šādā gadījumā pašvaldībai cita starpā būtu bijis jārisina jautājums, kā novērst neatļautu publiskas lietas lietošanu, lai nodrošinātu citu personu tiesības, nevis izvērtēt jautājumus, kas saistīti ar uz ceļa izvietoto objektu statusu un būvniecības tiesiskumu. Jāņem vērā, ka attiecīgie objekti izvietoti uz pašvaldībai piederoša īpašuma, kā rezultātā pašvaldība ir tiesīga lemt par attiecīgu pasākumu vai darbību veikšanu, kas nepieciešamas, lai nodrošinātu tās īpašuma izmantošanu atbilstoši tam paredzētajam mērķim.

Konkrētajā gadījumā autora ieskatā administratīvā procesa iestādē laikā būtu bijis lietderīgāk pieņemt lēmumu, ar kuru tiktu uzlikts publiski tiesisks pienākums pārtraukt neatļautu ceļa izmantošanu. Tādējādi, arī nebūtu nepieciešams izvērtēt ar būvniecības aspektiem saistītus jautājumus. Augstākās tiesas judikatūrā nostiprināts, ka pašvaldībai ir

---

¹¹² Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2016. gada 12. decembra spriedums lietā Nr. SKA-354/2016, 14. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 22. februārī]

¹¹³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments sprieduma lietā Nr. SKA-17/2012 7. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2016. gada 30. novembrī]

¹¹⁴ Ceļu satiksmes likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1997. 21. oktobris, Nr. 274/276 1.panta 3.punkts; Ceļu satiksmes noteikumi: Ministru kabineta 2015.gada 2.jūnija noteikumi Nr. 279. Latvijas Vēstnesis, 2015. 27. jūnijs, Nr. 122 (5440), 14.nodaļa. Piezīme: izņēmuma gadījumos arī ceļa izmantošana transportlīdzekļa stāvēšanai var tikt atzīta par prettiesisku, neņemot vērā vispārējos ceļu satiksmes ierobežojumus, piemēram, ja transportlīdzeklis novietots stāvēšanai uz ceļa ilgstoši.

pienākums gādāt par sakārtotu transporta infrastruktūru un par tādu teritorijas plānošanu un attīstību, lai nodrošinātu personu tiesības pilnvērtīgi izmantot nekustamo īpašumu, kas citastarp ietver piekļuvi šim īpašumam.¹¹⁵

Kā alternatīva būtu norādāma pašvaldības iespēja piemērot administratīvo sodu par objektu izvietošanu uz pašvaldībai piederoša nekustamā īpašuma bez attiecīga saskaņojuma, lai panāktu uz ceļa izvietoto objektu novākšanu.¹¹⁶ Tomēr šajā aspektā jānorāda, ka Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss¹¹⁷ neparedz iespēju sodīt privātpersonas par publiskas lietas neatļautu izmantošanu vispār, ja vien atbildība nav paredzēta normās, kas attiecināmas uz konkrētu jomu, piemēram, ceļu satiksmi.¹¹⁸ Tāpat secināms, ka administratīvo pārkāpumu lietvedības kontekstā nav piemērotu tiesiskās aizsardzības līdzekļu un mehānismu, lai maksimāli efektīvi spētu novērst publiskas lietas neatļautu lietošanu, kā tikai iespēja personu administratīvi sodīt. Tāpēc apšaubāms, vai šāds risinājums nodrošinātu efektīvu rezultāta sasniegšanu.

Šis jautājums ir nozīmīgs arī kontekstā ar vairākiem citiem spriedumiem, kuros analizēts jautājums par privātpersonas tiesībām novietot transportlīdzekli ilgstošai stāvēšanai uz ceļa kā publiskas lietas.¹¹⁹

Līdz ar to nošķiršanai būtisks ir jautājums, vai gadījumā, ja privātpersona pārsniedz publiskas lietas parastās lietošanas robežu, var tikt runāts par jautājumu, kas saistīts ar publiskas lietas sevišķu lietošanu.

Autora ieskatā, lai gan konkrētajos tiesu prakses piemēros nav pamata runāt par publiskas lietas ikdienišķo jeb parasto lietošanu, nav arī pamata runāt par publiskas lietas sevišķu lietošanu.

Tas izriet no fakta, ka publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesības privātpersonai var tikt piešķirtas tikai normatīvajos aktos noteiktā kārtībā. Tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu nosaka tās tiesību normas, kas paredz privātpersona tiesības lūgt nodot publisku lietu sevišķā lietošanā vai lūgt tiesību piešķiršanu publiskas lietas nodošanai sevišķā lietošanā un nosaka publiskas personas tiesības šādu lietu nodot sevišķā lietošanā.

---

¹¹⁵ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 2. marta lēmums lietā Nr. SKA-376/2012. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 9. februārī]

¹¹⁶ Talsu rajona tiesas 2015. gada 7. oktobra spriedums lietā Nr. 136010215. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 2017. gada 14. janvārī]

¹¹⁷ Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss: LR likums. Ziņotājs, 1984. 20. decembris, Nr.51.

¹¹⁸ Turpat, 140. pants.

¹¹⁹ Sk. arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 17. oktobra spriedums lietā Nr. SKA-106/2011. Sal. Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 20. aprīļa spriedums lietā Nr. A420393714, Administratīvās apgabaltiesas 2012. gada 23. marta spriedums lietā Nr. A42906409, Administratīvās rajona tiesas 2016. gada 30. septembra spriedums lietā Nr. A420158916. Pieejami: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkoti 2017. gada 20. martā].

Gadījumā, kad persona rīkojas patvaļīgi, pārkāpjot normatīvos aktus, ir pamats runāt nevis par publiskas lietas sevišķu lietošanu, bet gan par publiskas lietas neatļautu izmantošanu. Tas izriet no publiskas lietas jēdziena un būtības, kā arī no piešķiruma, kas paredz, ka publisku lietu var izmantot tikai mērķiem, kādiem tā paredzēta (vispārīgā lietošana), kā arī no tā, ka tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu tiek piešķirtas ar atļauju, kas ir obligāts priekšnoteikums, lai persona iegūtu tiesības lietot publisku lietu. Forma, kādā privātpersonai šādas publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesības tiek piešķirtas, nav būtiska, jo jebkurā gadījumā, nododot publisku lietu sevišķā lietošanā, ir pienākums ievērot tiesību normās noteikto kārtību, kā arī izdarīt lietderības apsvērumus.

Līdz ar to gadījumos, kad privātpersona lieto publisko lietu, pārsniedzot, tai likumā noteikto parastās lietošanas robežu un ja personai nav tiesību uz konkrētās publiskas lietas sevišķu lietošanu, tad ir pamats runāt par pienākuma uzlikšanu privātpersonai novērst publiskas lietas neatļautu lietošanu. Šādas vispārīgas tiesības izriet no pienākuma nodrošināt publiskas lietas lietošanu visas sabiedrības interesēs. Līdz ar to gadījumos, kad publiska lieta tiek lietota neatbilstoši mērķim, tiek aizskartas citu personu tiesības lietot publisku lietu, var tikt radīts kaitējums vai apdraudējums būtiskām sabiedrības interesēm, līdz ar to publiskai personai ir pienākums reaģēt.

Tomēr jāatzīmē, ka praksē var rasties problēmas novērst publiskas lietas neatļautu lietošanu, saistībā ar to, ka lēmums par publiskas lietas neatļautas lietošanas novēršanu ir uzskatāms par nelabvēlīgu administratīvo aktu. Savukārt personai nelabvēlīgu administratīvo aktu var izdot uz normatīvā akta pamata.¹²⁰ Likuma atrunas princips ierobežo jebkura nelabvēlīga administratīvā akta izdošanu, neesot Satversmes, likuma vai starptautisko tiesību normu pilnvarojumam.¹²¹ Tā kā pienākuma uzlikšana ir uzskatāma par nelabvēlīgu administratīvo aktu, tad tiesību normā jābūt tieši noteiktam aizliegumam lietot publisku lietu neatļautā veidā.

Ja tiesību normas neapredz pieņemt lēmumu par konkrētās publiskās lietas neatļautas lietošanas pārtraukšanu, tad var rasties problēma ar tiesiskiem līdzekļiem novērst šādu lietošanu. Šo problēmu iespējams risināt caur deleģēšanas iespēju, ko likuma atrunas princips pieļauj.¹²² Tomēr šī jautājuma risināšana var izrādīties sarežģīta, ņemot vērā to, ka nepastāv konkrēts normatīvais akts, kas regulē dažādu publisko lietu statusu un lietošanu.

---

¹²⁰ Administratīvā procesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2001. 14. novembris, nr. 164, 11.pants.

¹²¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009. gada 16. marta spriedums lietā Nr. SKA-30/2009, 10. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 12. aprīlī]

¹²² Levits E. Normatīvo tiesību aktu demokrātiskā leģitīmācija un deleģētā likumdošana: teorētiskie pamati. Likums un Tiesības, 2002, 4.sēj., Nr. 9, 261.-268.lpp.

Autors secina, ka kaut gan pēc pazīmēm ir zināma līdzība starp publiskas lietas sevišķu lietošanu un publiskas lietas lietošanu, pārsniedzot tai noteikto parastās lietošanas apjomu, par nošķiršanas kritēriju var tikt izmantots to tiesību apjoms, kas piemīt konkrētajai privātpersonai.

Arī gadījumos, kad persona faktiski var iegūt publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesības, bet nav rīkojusies, lai saņemtu atļauju sevišķai lietošanai, ir pamats runāt par publiskas lietas neatļautu lietošanu.

2.4. Publiskas lietas nodošana sevišķā lietošanā

Kā iepriekš norādīts sabiedrības tiesības izmantot publisku lietu var tikt arī ierobežotas, piešķirot tās izmantošanas tiesības kādai konkrētai personai vai personām – tādā gadījumā lieta iegūst sevišķi izmantojamas publiskās lietas statusu.¹²³

Judikatūrā norādīts, ka valstij ir pienākums nodrošināt, lai tās īpašumā esošās publiskās lietas tiktu izmantotas atbilstoši sabiedrības interesēm. Sabiedrības intereses ir jāievēro gan gadījumos, kad publisko lietu var izmantot ikviens, gan gadījumos, kad publiskā lieta tiek nodota sevišķai lietošanai. Nododot publisko lietu sevišķajai izmantošanai, valsts netiek atbrīvota no publisko tiesību principu, tostarp vienlīdzības un diskriminācijas aizlieguma principu ievērošanas.¹²⁴

Nododot publisko lietu sevišķajai lietošanai, valsts pārvaldes iestāde rīkojas publisko tiesību jomā. Tādējādi uz publisko lietu nodošanu sevišķajai izmantošanai attiecas administratīvā procesa tiesiskais regulējums.¹²⁵

Lemjot par publiskās lietas nodošanu sevišķajai izmantošanai, iestādei atbilstoši Administratīvā procesa likuma 65. un 66.pantam ir jāapsver, vai šī nodošana ir lietderīga. Proti, iestādei cita starpā ir jāizvērtē: vai lēmums par publiskās lietas nodošanu sevišķajai izmantošanai ir nepieciešams, lai sasniegtu tiesisku mērķi; vai lēmums ir piemērots šā mērķa sasniegšanai; vai lēmums ir samērīgs ar sabiedrības interešu ierobežojumu.

Ja iestāde atzīst, ka publiskās lietas nodošana sevišķajai izmantošanai ir lietderīga, tai saskaņā ar vienlīdzības principu ir jānodrošina, lai ikvienam būtu vienlīdzīgas iespējas pretendēt uz publiskās lietas nodošanu sevišķajai izmantošanai.¹²⁶

---

¹²³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010. gada 22. oktobra lēmums lietā Nr. SKA-101/2010, 16.1. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 11. februārī].

¹²⁴ Turpat, 16.2. punkts.

¹²⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 3. maija lēmums lietā Nr. SKA-482/2011, 15. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 11. februārī].

¹²⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010. gada 22. oktobra lēmums lietā Nr. SKA-101/2010, 16.3. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 11. februārī].

Izskatot lietu saistībā ar taksometru pakalpojumu sniedzēja tiesību ierobežošanu pieklūt publiskai lietai, Augstākā tiesa konstatēja, ka gadījumā, ja publiskas lietas pārvaldītājs izvēlas kādam taksometru pakalpojumu sniedzējam atļaut izmantot laukumu, tad pārvaldītājam ir objektīvi jāpamato, kāpēc ir attaisnojams, ka citām personām, kas atrodas salīdzināmos apstākļos šāda pieeja tiek liegta.¹²⁷ Tāpat iestādei jāvērtē, vai ir attaisnojami publiskās lietas izmantošanu piešķirt tikai noteiktam personu lokam un vai tādā veidā netiek sniegts nepamatots valsts atbalsts kādam atsevišķam komersantam.¹²⁸

No augstāk minētā izriet, ka publiskas lietas nodošana sevišķā lietošanā vienmēr ir saistīta ar rīcības brīvības izmantošanu un lietderības apsvērumu izdarīšanu, kas ir nepieciešams, lai piešķirtu privātpersonai tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu, izņemot gadījumus, kad tiesību normā noteikts, ka pieņemams obligātais administratīvais akts, kad iestādei rīcības brīvība faktiski nepastāv. Publiskas lietas pārvaldītājs nevar tikt atbrīvots no pienākuma nodrošināt citām privātpersonām vienlīdzīgas tiesības pretendēt uz publiskas lietas sevišķu lietošanu. Turklāt jebkurā gadījumā, ja tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu tiek ierobežotas atsevišķām personām par labu, publiskai personai ir pienākums objektīvi pamatot, kāpēc pieļaujama ir publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesību piešķiršana tikai ierobežotam personu lokam.

Strīda gadījumā par publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanu, administratīvai tiesai jāpārbauda, vai atteikums dažām personām piešķirt tādas pašas publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesības ir objektīvi pamatots.

Diskusijas vērts ir jautājums par to, vai patiešām vienmēr jautājums par publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā būs publiski tiesisks. Piemēram, ņemot vērā, ka publiskas personas var slēgt privāttiesiskus darījumus, sniedzot pakalpojumus, tad praktiski būtu iespējams nodot publiskas personas pārziņā esošu publisku lietu, piemēram, iznomāt privātpersonai pašvaldībai piederošas telpas vai laukumu, lai tā sniegtu medicīniskas konsultācijas vai nodrošinātu attiecīgās pašvaldības iedzīvotājiem reti pieejamu medicīniskās aprūpes pakalpojumu.

2.5. Publiskas lietas nodošanas sevišķajā lietošanā veidi

Publiskas lietas var nodot sevišķā lietošanā vairākos veidos. Kā iepriekš norādīts, tad tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu izriet no normatīvajiem aktiem un publiskas

---

¹²⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2017. gada 10. februāra lēmums lietā Nr. SKA-808/2017, 13. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 20. martā].

¹²⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010. gada 22. oktobra lēmums lietā Nr. SKA-101/2010, 16.3. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 11. februārī].

personas tiesībām nodot publisku lietu sevišķā lietošanā gadījumos, kad rīcības brīvība pieļauj šādu publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanu. Savukārt forma, kādā publiska lieta faktiski var tikt nodota sevišķā lietošanā ir atkarīga no tiesību normām, kas reglamentē konkrētās publiskās lietas lietošanu un publiskās lietas sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanu. Literatūrā norādīts, ka tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu var iegūt uz administratīvā akta vai administratīvā līguma pamata, savukārt citos gadījumos persona tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu iegūst sākotnēji uz administratīvā akta pamata, pēc kura tiek slēgts privāttiesisks darījums.¹²⁹ Analizējot tiesu praksi, redzams, ka tieši administratīvais akts un administratīvais līgums ir praksē visbiežāk izmantotie tiesību instrumenti, nododot publisku lietu sevišķā lietošanā.

Publiskas lietas nodošana sevišķā lietošanā ar administratīvo aktu

Pirmajā gadījumā tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu izriet no administratīvā akta, ko kompetentā iestāde pieņem publisko tiesību jomā. Uz attiecīgā lēmuma pamata privātpersona jau iegūst patstāvīgas tiesības lietot publisku lietu atbilstoši administratīvajā aktā ietvertajiem nosacījumiem, piemēram, piešķirot atļauju veikt tirdzniecību pilsētas laukumā.

Citā gadījumā publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesības tiek piešķirtas uz kompetentas iestādes izdota administratīvā akta pamata, savukārt publiskas lietas faktiskai nodošanai lietošanā tiek slēgts privāttiesisks darījums, kurā attiecīgā publiskās personas iestāde nosaka publiskās lietas sevišķās lietošanas kārtību, lietošanas ierobežojumus u.c. būtiskus noteikumus, kas ir nepieciešami, lai privātpersona varētu publisko lietu sevišķi lietot.¹³⁰ Visbiežāk šādos gadījumos tiek slēgts nomas līgums.¹³¹ Juridiskajā literatūrā arī norādīts, ka tikai civiltiesiska līguma noslēgšana parasti nav atzīstama par atbilstošu formu.¹³²

Slēgtā privāttiesiskā līguma spēkā esamības priekšnoteikums ir iestādes lēmuma publisko tiesību jomā spēkā esamība.¹³³ Šāda publiskas lietas nodošana sevišķajā lietošanā ir saistāma ar divpakāpju teoriju, kuras ietvaros sākotnējais lēmums tiek pieņemts publisko tiesību jomā. Savukārt uz pieņemtā lēmuma pamata tiek dibinātas privāttiesiskas attiecības. Šādā gadījumā būtiski, ka administratīvās tiesas kontrolei ir pakļauts tikai pats iestādes lēmums, ar

¹²⁹ Jambuševa L. Ielas kā publiskas lietas sevišķā lietošana. Jurista Vārds, 2016. gada 29. marts, nr. 13. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/268327-ielas-ka-publiskas-lietas-seviska-lietosana/> [aplūkots 2017. gada 2. martā]

¹³⁰ Turpat.

¹³¹ Sk. arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments lēmums lietā Nr. SKA-78/2007; Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009. gada 30. janvāra lēmums lietā Nr. SKA-104/2009, u.c.

¹³² Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 244. lpp.

¹³³ Danovskis E. Iestādes lēmuma un civiltiesiska līguma mijiedarbība. Jurista vārds, 28.07.2009., Nr. 30, 8.lpp.

kuru publiska lieta tiek nodota sevišķajā lietošanā. Līdz ar to administratīvajai tiesai ir piešķirtas tiesības pārbaudīt iestādes pieņemtā lēmuma par publiskas lietas nodošanu sevišķajā lietošanā tiesiskumu un to, vai iestāde, izlemjot jautājumu par publiskas lietas nodošanu sevišķajā lietošanā, ir pareizi izmantojusi rīcības brīvību un ievērojusi sabiedrības intereses. Jāatzīmē, ka privāttiesiska darījuma slēgšana divpakāpju teorijas ietvaros iespējama tikai tad, ja šāda līguma slēgšanas tiesības skaidri izriet no tiesību normām.¹³⁴

Savukārt privāttiesiskais darījums, kas tiek slēgts pēc tam, kad iestāde pieņēmusi lēmumu publisko tiesību jomā nav pakļauts administratīvās tiesas kontrolei, jo šāda līguma slēgšana nav saistīta ar publiskas personas darbību publisko tiesību jomā, bet gan darbību privāto tiesību jomā. Tādējādi strīdi, starp privātpersonu un publisku personu, kas izriet nevis no pašas atļaujas uz publiskas lietas sevišķu lietošanu, bet gan no noslēgtā privāttiesību līguma izpildes ir pakļauti vispārējās jurisdikcijas tiesu kontrolei Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Arī judikatūrā norādīts, ka, ja izpildvara noteiktajos gadījumos darbojas privāto tiesību jomā, tā atrodas tiesu varas kontrolē nevis atbilstoši Administratīvā procesa likuma, bet gan Civilprocesa likuma noteikumiem.¹³⁵

Jāņem vērā, ka, lai uz administratīvā akta pamata nodotu lietu sevišķā lietošanā, attiecīgajai publiskai personai šādām tiesībām ir jāpiemīt. Nebūtu pieļaujama situācija, kad, piemēram, pašvaldība kā atvasināta publiska persona varētu nodot sevišķā lietošanā tās administratīvajā teritorijā esošas citas atvasinātas publiskas personas, piemēram, augstskolas teritorijā esošu parku, izņemot gadījumus, ja šāda iespēja būtu tieši paredzēta tiesību normās. Šāda rīcība izietu ārpus attiecīgās publiskās personas kompetences.

Administratīvā līguma slēgšana

Trešais gadījums, kādā publiska persona var piešķirt tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu, ir administratīvā līguma slēgšana atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 79. pantam.¹³⁶ Tādējādi publiska lieta tiek nodota privātpersonas sevišķā lietošanā, pamatojoties uz publisko tiesību līgumu. Tas izriet no fakta, ka administratīvo līgumu pieļaujams slēgt tiesiska strīda izbeigšanai un gadījumos, kad piemērojamās tiesību normas piešķir iestādei rīcības brīvību attiecībā uz administratīvā akta izdošanu, tā saturu vai faktisko rīcību.¹³⁷ Ja publiskai

---

¹³⁴ Scholz G. Allgemeines Verwaltungsrecht, 1.6. Auflage. München: Verlag Franz Vahlen, 1987, S. 23.

¹³⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005. gada 19. jūlija spriedums lietā Nr. A42209204. Arhīvs numurs: SKA-0319-05. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/e-pakalpojumi/judikatura> [aplūkots 2017. gada 20. februārī]

¹³⁶ Valsts pārvaldes iekārtas likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2002. 21. jūnijs, nr. 94.

¹³⁷ Turpat, 80. panta pirmā daļa.

personai ir tiesības nodot publisku lietu sevišķai lietošanai, tad tai ir tiesības slēgt administratīvo līgumu par šādas publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā.

No minēta secināms, ka administratīvā līguma slēgšana gadījumos, kas saistīti ar publiskas lietas sevišķu lietošanu, iespējama, kad publiskai personai ir rīcības brīvība attiecībā uz publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā. Arī judikatūrā norādīts, ka administratīvais līgums ir valsts pārvaldes darbības administratīvā akta alternatīva. Šo alternatīvu valsts pārvaldes iestāde var izmantot vienīgi tad, ja tiesību normas paredz šādai iestādei kompetenci noregulēt faktisko situāciju ar administratīvo aktu vai administratīvo līgumu.¹³⁸ Praksē šis jautājums analizēts, izskatot strīdu, kas saistīts ar nomas maksas noteikšanu ostas teritorijā, kur likumā tieši noteikti gadījumi, kuros Ostas pārvalde slēdzot līgumus darbojas privāto tiesību jomā vai publisko tiesību jomā. Konkrētajā lietā no likuma izrietēja ostas tiesības slēgt līgumus publisko tiesību jomā saistībā ar privātpersonu veikto komercdarbību ostas teritorijā.¹³⁹

Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 184. panta pirmās daļas 4. punktu¹⁴⁰ arī publisko tiesību līguma atbilstība tiesību normām, spēkā esamība, noslēgšanas vai izpildes pareizība ir pieteikuma priekšmets administratīvajā procesā tiesā. Tādējādi arī jautājumi, kas saistīti ar publiskas lietas sevišķu lietošanu uz administratīvā līguma pamata ir pakļauti administratīvās tiesas kontrolei.

Ņemot vērā to, ka iestādei parasti ir rīcības brīvība attiecībā uz rīcību ar publisku lietu, tad uzskatāms, ka administratīvais līgums ir viens no praktiskākajiem risinājumiem, kā savstarpēji ar privātpersonu vienoties par konkrētās publiskās lietas sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanu, kā arī savstarpēju sarunu ceļā, nonākt pie pušu interesēm atbilstošākās administratīvā līguma redakcijas. Šādi tiktu veicināts gan dialogs starp publisku personu un privātpersonu un panākts maksimāli efektīvs rezultāts, gan no privātpersonas, gan publiskas personas puses.

No iepriekš minētā izriet, ka publiskas lietas nodošana sevišķajā lietošanā var notikt trīs dažādos veidos. Publiska lieta var tikt nodota sevišķā lietošanā ar administratīvo aktu (atļauju), uz administratīvā akta pamata un slēdzot privāttiesisku līgumu vai slēdzot administratīvo līgumu.

Autora ieskatā, piemērojot tiesību normas, jautājumos, kas saistīti ar publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā var rasties vairāki būtiski riski. Piemēram, fakts, ka pati lietas

---

¹³⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedums lietā Nr. SKA-104/2009 16.3. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 25.02.2017.]

¹³⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments spriedumu lietā Nr. SKA-78/2007. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2016. gada 20. oktobrī], sal. Likums par ostām: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1994. 12. jūlijs, nr. 80, 7. pants, 15. pants, 18. pants.

¹⁴⁰ Administratīvā procesa likums. LR likums: Latvijas Vēstnesis, 2001. 14. novembris, nr. 164.

nodošana sevišķajā lietošanā var notikt dažādos veidos rada neskaidrības attiecībā uz dažādu tiesisko instrumentu pielietojumu.

Piemēram, ja administratīvā līguma kā publisko tiesību līguma kontrole ir pakļauta administratīvajai tiesai, tad administratīvā procesa ietvaros faktiski var tikt vērtēti līguma noteikumi. Savukārt, slēdzot privāttiesisku darījumu divpakāpju teorijas ietvaros, administratīvā tiesa var veikt kontroli tikai pār pieņemto lēmumu, uz kura pamata attiecīgais privāttiesiskais darījums slēgts. Līdz ar to veidojas situācija, kad vienā gadījumā lēmums ir pilnībā pakļauts publiskajām tiesībām un kontrolei administratīvā procesa kārtībā, savukārt otrā gadījumā atsevišķi jautājumi, kas saistīti ar publiskas lietas sevišķu lietošanu ir nodoti administratīvās tiesas, savukārt citi – vispārējās jurisdikcijas tiesas kontrolē.

No šāda skatu punkta vērtējot, praktiski var rasties situācija, kurā vispārējās jurisdikcijas tiesa izvērtē noslēgtā privāttiesiskā līguma saturu, daļēji iejaucoties valsts pārvaldes kompetencē, ņemot vērā, ka publiskās personas privāttiesiskus darījumus ar privātpersonām nevar slēgt uz tādiem pašiem nosacījumiem kā divas privātpersonas savā starpā, turklāt šajos līgumos parasti tiek iekļauti noteikumi, kas saistīti ar atļaujā (administratīvajā aktā) noteikto. Līdz ar to vispārējās jurisdikcijas tiesām, piemēram, vērtējot no līguma izrietošos saistību izpildi būtu jāvērtē jautājumi, kas saistīti ar publisko tiesību normu piemērošanu.

Publiskas personas tiesības darboties privāto tiesību jomā

Praktiskas problēmas saistībā ar nodošanas sevišķā lietošanā veidiem rodas tiesību normu interpretācijas rezultātā nereti pieņemot, ka tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu var tikt piešķirtas ar privāttiesisku darījumu.

Publiskas personas tiesības darboties privāto tiesību jomā, ja speciālajās tiesību normās nav noteikts citādāk, ir paredzētas likumā noteiktajos gadījumos.¹⁴¹ Būtiski norādīt, ka Valsts pārvaldes iekārtas likums paredz ierobežotu uzskaitījumu publiskas personas tiesībām darboties privāto tiesību jomā. No Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajām publiskas personas tiesībām darboties privāto tiesību jomā likumā izdalīti tikai trīs pieļaujamie gadījumi: 1) darījumu veikšana, kas nepieciešama publiskas personas darbības nodrošināšanai; 2) pakalpojumu sniegšana; 3) dibinot kapitālsabiedrības vai iegūstot līdzdalību esošās kapitālsabiedrībās.¹⁴² Atzīmējams, ka Valsts pārvaldes iekārtā noteiktie gadījumi, kad publiskas personas var darboties privāto tiesību jomā, nav uzskatāms par izsmēļošu. Publiskas personas

---

¹⁴¹ Valsts pārvaldes iekārtas likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2002. 21. jūnijs, nr. 94, 87.pants.

¹⁴² Turpat, 87. panta pirmās daļas 1, 2, 3. punkts.

darbība privāto tiesību jomā noteikta arī citos normatīvajos aktos.¹⁴³ Judikatūrā norādīts, ka publiska persona darbojas privāto tiesību jomā arī apsaimniekojot savu mantu, piemēram, iznomājot zemi vai telpas.¹⁴⁴

Tādējādi no Valsts pārvaldes iekārtas likuma neizriet, ka publiska persona varētu darboties privāto tiesību jomā citos gadījumos. Ņemot vērā to, ka publiskas lietas sevišķa lietošana nav saistīta ar darījumu veikšanu, kas nepieciešami publiskas personas darbības nodrošināšanai (parasti šī joma ir saistīta ar publiskajiem iepirkumiem) vai publiskas personas dalību kapitālsabiedrībās (Ievērojot ierobežojošos nosacījumus, kas noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. pantā), tad izvērtējams, vai publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesību nodošana var tikt saistīta ar publiskas personas darbību, sniedzot pakalpojumus.

Šobrīd nav pieņemts atsevišķs likums, kuros būtu vispārīgi noteikts, kas uzskatāmi par publiskas personas sniegtajiem pakalpojumiem vai kuros būtu noteikta sniegto pakalpojumu klasifikācija vai noteikta vienota kārtība, kādā publiska persona sniedz pakalpojumus, tomēr publiskas personas pienākums sniegt pakalpojumu izriet no normatīvajos aktos noteiktajiem publisko personu pienākumiem sabiedrības interešu nodrošināšanā.¹⁴⁵ Tomēr arī šādā gadījumā attiecībā uz pakalpojumu sniegšanu, privāttiesiska līguma slēgšana par publiskas lietas sevišķu lietošanu būtu pieļaujama tikai divpakāpju teorijas ietvaros, ja tas izriet no tiesību normām.

No judikatūrā attīstītās idejas, ka publiska persona rīkojas arī privāto tiesību jomā, apsaimniekojot savu mantu, piemēram, iznomājot zemi vai telpas, varētu secināt, ka ir pieļaujama publiskas lietas nodošana sevišķā lietošanā arī uz privāttiesiska darījuma pamata, tomēr šādam secinājumam nav pamata saistībā ar iepriekš norādīto, ka publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesību piešķiršana vienmēr uzskatāma par darbību publisko tiesību jomā. Tā judikatūrā norādīts, ka tiesību normas, kas regulē, kā iznomāt valstij un pašvaldībai piederošo zemi vai citādi gūt labumu no īpašuma ir vērstas uz to, lai valsts un pašvaldības īpašums tiktu izmantots lietderīgi, to mērķis ir izšķērdēšanas un korupcijas novēršana. Šāda tiesību normu piemērošana nemaina tiesisko attiecību būtību: ja pašvaldība nolemj tai piederošo

---

¹⁴³ Sk. Publiskas personas mantas atsavināšanas likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2002. 19. novembris, nr. 168., Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1995. 2. augusts, Nr. 114.

¹⁴⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 1. jūlija lēmums lietā Nr. SKA-235/2012, 8. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 11. aprīlī].

¹⁴⁵ Piemēram, likuma Par pašvaldībām 15. pantā noteiktas pašvaldības autonomās funkcijas, kurās ietilpst arī dažādu pakalpojumu sniegšanas organizēšana, piemēram, komunālo pakalpojumu nodrošināšana, sadzīves atkritumu apsaimniekošana, gādāšana par izglītību, veselības aprūpes pieejamību, sociālās aprūpes pakalpojumu nodrošināšana, u.c.

privātīpašumu, kas nav publiska lieta, izmantot privāto tiesību jomā (atsavināt, iznomāt u.c.) tā to var darīt, lai arī atšķirībā no citiem īpašniekiem pašvaldībai var būt stingrāki noteikumi.¹⁴⁶

Secināms, ka privāttiesisku darījumu slēgšana par publiskas lietas sevišķu lietošanu iespējama tikai tad, ja tas tieši paredzēts tiesību normā. Administratīva līguma un privāttiesiska līguma nošķiršanai saistībā ar publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā ir būtiska praktiska nozīme, ņemot vērā to, ka kontrole pār šiem līgumiem tiek īstenota atšķirīgā procesuālā kārtībā.

---

¹⁴⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009. gada 10. decembra lēmums lietā Nr. SKA-936/2009. 9.punkts. [npublicēts]

3.PUBLISKAS LIETAS SEVIŠĶA LIETOŠANA UZ ATĻAUJAS PAMATA

3.1.Atļaujas izsniegšana un tās saturs

Kā norādīts iepriekš publiskas lietas sevišķai lietošanai nepieciešama publiskas personas izdota atļauja. Atļaujas izdošanas procesā, iestādei jāņem vērā tiesību normās noteiktie priekšraksti, it sevišķi attiecībā uz sabiedrības tiesību un interešu ievērošanu. Atļaujas izdošana publiskas lietas sevišķai lietošanai ir publiskas personas lēmums, kas tiek pieņemts publisko tiesību jomā attiecībā uz konkrētu personu vai personām. Tas nozīmē, ka atļaujas izsniegšana vai atteikums izsniegt atļauju ir administratīvais akts, kas ir pakļauts administratīvās tiesas kontrolei.

Atļaujas saņemšanai publiska persona ir tiesīga pieprasīt, lai privātpersona izpilda konkrētus priekšnoteikumus. Priekšnoteikumi atļaujas saņemšanai var būt ietverti tiesību normās, kas regulē konkrētās publiskās lietas lietošanu.¹⁴⁷ Tāpat publiskai personai ir rīcības brīvība noteikt normatīvajos aktos nereglamentētus priekšrakstus, ja no sabiedrības tiesību viedokļa to izpilde ir būtiska, lai nodrošinātu publiskas lietas izmantošanu pēc iespējas mazāk aizskarot citu personu tiesības gan uz pašas publiskās lietas lietošanu, gan citas personu tiesības, tai skaitā pamattiesības.¹⁴⁸

Publiskas personas kompetence noteikt publiskas lietas sevišķu lietošanu var izrietēt no normatīvajiem aktiem. Tā, piemēram, Autopārvadājumu likuma 35.panta pirmā daļa paredz pašvaldības tiesības piešķirt licences vieglo taksometru pakalpojumu sniegšanai, kā arī tiesības noteikt licencēšanas noteikumus un apstiprināt vieglo taksometru stāvvietu izvietojumu.¹⁴⁹ No minētās tiesību normas izriet, ka pašvaldībai ir ekskluzīva kompetence pārvaldītās administratīvās teritorijas ietvaros noteikt kārtību, kādā vieglo taksometru pakalpojumu sniedzēji kā komersanti var sniegt savus komercpakalpojumus. Tā kā komercdarbības veikšana nav saistīta ar publiskas lietas parasto jeb ikdienišķo izmantošanu, tad pašvaldība attiecīgi ir tiesīga noteikt vieglo taksometru pakalpojumu sniedzēju kā komersantu tiesības lietot publisku lietu. Attiecīgajā gadījumā komersanti noteiktajā administratīvajā teritorijā iegūst tiesības uz vieglo taksometru pakalpojumu sniegšanu, pamatojoties uz pašvaldības izsniegto licenci, kas

---

¹⁴⁷ Piemēram Likuma par ostām 18. pants paredz, ka komercdarbības veikšanai ostas teritorijā nepieciešams noslēgt līgumu ar ostas pārvaldi. Turklāt tiesību iegūšanai nepieciešams pārbaudīt komersanta dibinātāju un dalībnieku reputāciju, kā arī komersanta finansiālo stāvokli.

¹⁴⁸ Piemēram, lai nodrošinātu sabiedrības interešu aizsardzību, publiska persona var izvirzīt noteikumus, kas saistībā ar paredzētās sevišķās lietošanas apmēru, piemēram, nodrošinot noteiktas piekļuves tiesības publiskai lietai, izvirzot noteikumus būtiski neierobežot sabiedriskās lietošanas apmēru, ievērot citu personu, kam publiska lieta nodota sevišķā lietošanā tiesības.

¹⁴⁹ Autopārvadājumu likums. LR likums: Latvijas Vēstnesis, 1995. 12. septembris, nr. 138. 35.panta pirmā daļa.

tai piešķir tiesības sevišķi izmantot publisku lietu – taksometru stāvlaukumus komerciāla rakstura pakalpojumu sniegšanai. Konkrētajā gadījumā tiesības uz publiskas lietas sevišķu izmantošanu komersants iegūst ar licences saņemšanu un nav nepieciešams atsevišķi slēgt privāttiesisku līgumu, ar kuru tiktu noteikta publiskās lietas sevišķā izmantošana.

Ņemot vērā tiesību normās norādītās kompetences robežas arī secināms, ka atsevišķiem subjektiem nemaz nav piešķirtas tiesības noteikt publiskas lietas sevišķu lietošanu, ja tādā gadījumā persona rīkojas ārpus tiesību normās noteiktā pilnvarojuma robežām.¹⁵⁰

Tāpat atļaujas izdošanas procesā ir būtiski uzklaut privātpersonu, lai nodrošinātu tās interesēm atbilstošāko rezultātu, kā arī, lai izvērtētu riskus, kas var rasties, piešķirot atļauju.

Atļaujā ietveramie nosacījumi

Atļaujas izsniegšana publiskas lietas sevišķai lietošanai ir saistīta ar virkni nosacījumu, kas tiek ietverti publiskas personas izsniegtajā atļaujā, uz kuras pamata privātpersonas iegūst publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesības.

Atļauja var paredzēt dažāda veida noteikumus. Tā, piemēram, tiesā skatīta lieta, kurā Salacgrīvas novada dome izsniegusi atļauju publiska pasākuma rīkošanai.¹⁵¹ No sprieduma aprakstošās daļas redzams, ka atļauja publiskas lietas sevišķai lietošanai piešķirta, uzliekot pienākumu ievērot dažāda veida nosacījumus, tai skaitā: 1) nodrošināt publiska pasākuma norises teritorijas norobežošanu; 2) nodrošināt, ka publiskais pasākums nenotiks uz privātpersonām piederoša zemes gabala; 3) nodrošināt fizisko personu un automašīnu kontroli iekļūšanai publiskā pasākuma teritorijā, nodrošinot, ka fiziskas personas, tostarp automašīnu turētāji, drīkst iekļūt, šķērsot un uzturēties publiskā pasākuma teritorijā ar publiskā pasākuma organizatora izsniegtām atļaujām un / vai ieejas kartēm, kā arī nodrošinot, ka fiziskās personas, kas iekļūst publiskā pasākuma teritorijā pakļaujas publiskā pasākuma organizatoru noteiktajai kārtībai un noteikumiem.¹⁵²

Ar atļauju uzliktie pienākumi uzskatāmi par Administratīvā akta nosacījumiem (uzdevumiem) Administratīvā procesa likuma 68. panta izpratnē. No uzlikto uzdevumu saraksta redzams, ka pašvaldības kā atvasinātas publiskas personas mērķis, nosakot publiskas lietas (Zvejnieku parka) sevišķu lietošanu, ir nodrošināt pieteiktā publiskā pasākuma norisi,

---

¹⁵⁰ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2017. gada 23.marta spriedums lietā Nr. SKA-470/2017, 5.punkts. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 2017. gada 12. aprīlī]

¹⁵¹ Administratīvās apgabaltiesas 2014. gada 18. decembra spriedums lietā Nr. A420636511. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 2016. gada 10. novembrī]

¹⁵² Administratīvās apgabaltiesas 2014. gada 18. decembra sprieduma lietā Nr. A420636511 2. punkts. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 2016. gada 10. novembrī] sal. Administratīvās apgabaltiesas 2015. gada 12. marta spriedums lietā Nr. A420546512. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 2016. gada 10. novembrī]

ievērojot to personu intereses, kuras attiecīgais publiskais pasākums varētu skart. Tāpat uzdevumu noteikšana administratīvā akta saturā nepieciešama, lai nodrošinātu kontrolētu publiskas lietas sevišķu lietošanu un varētu novērst iespējamus pārkāpumus un domstarpības.

Nosacījumi, kas ietverami atļaujā, ar kuru publiska lieta tiek nodota sevišķā lietošanā var izrietēt arī no normatīvajiem aktiem.¹⁵³

Kā iepriekš norādīts, kārtību, kādā tiek piešķirtas tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu noteiktas speciālajās tiesību normās, kas regulē konkrētus komercdarbības veidus vai cita veida tiesības publiskai personai rīkoties ar tās mantu.

Piemēram, pamatojoties uz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma¹⁵⁴ 21.⁵ pantu Ministru kabinetam deleģēts noteikt tirdzniecības veidus, kas saskaņojami ar pašvaldību. Ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 440¹⁵⁵ noteikti tie gadījumi, kad tirdzniecību nepieciešams saskaņot ar attiecīgo pašvaldību.

Nosacījumu ietveršana administratīvajā aktā ir līdzeklis, ar kuru iespējams nodrošināt, ka publiskas lietas sevišķa lietošana atbilst gan publiskas personas, gan visas sabiedrības interesēm. Dažādu pienākumu un ierobežojumu noteikšana var būt pamatoti nepieciešama, lai samērotu personas interesi uz publiskas lietas sevišķu lietošanu un sabiedrības vispārīgās intereses lietot publisko lietu. Ar nosacījumiem iespējams ierobežot noteiktas sevišķās lietošanas apjomu.

Kaut gan atsevišķi nosacījumi var būt ietverti normatīvajos aktos, publiskai personai ir pienākums izmantot tai piešķirto rīcības brīvību atbilstoši un izdarīt lietderības apsvērumus, izvērtējot kādi nosacījumi būtu iekļaujami administratīvajā aktā.

3.2. Rīcības brīvības izmantošana un lietderības apsvērumi

Lemjot par publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā publiskai personai vienmēr jāveic zināmi apsvērumi, lai gadījumos, ja tiesību normās tas nav tieši paredzēts, lemtu par publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā. Šie jautājumi saistīti ar rīcības brīvības pareizu izmantošanu un lietderības apsvērumu izdarīšanu.

---

¹⁵³ Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2005. 6. jūlijs, nr. 104.

¹⁵⁴ Patērētāju tiesību aizsardzības likums. LR likums: Latvijas Vēstnesis, 1999. 1. aprīlis, nr. 104/105.

¹⁵⁵ Noteikumi par tirdzniecības veidiem, kas saskaņojami ar pašvaldību, un tirdzniecības organizēšanas kārtību: Ministru kabineta noteikumi: Ministru kabineta 2010. gada 12. maija noteikumi Nr. 440. Latvijas Vēstnesis, 2010 27. maijs, nr. 83.

Likumdevējs ir piešķīris iestādei tiesības veikt lietderības apsvērumus ar mērķi radīt individuālus lēmumus, par kuriem pārvalde pati uzņemas atbildību. Individuālajam lēmumam būtu jānodrošina vispareizākais lēmums atsevišķā gadījumā.¹⁵⁶

Iestādes rīcības brīvība nekādā gadījumā nav neierobežota. Tās ārējās robežas nosaka konkrētajā likumā iestādei piešķirtā kompetence.¹⁵⁷ Gadījumā, ja iestāde šo robežu pārkāpj, tad tā rīkojas ultra vires, tas ir, ārpus savas kompetences ietvariem.¹⁵⁸ Rīcības brīvība uzliek iestādei pienākumu rīkoties tiesību normu ietvaros, ievērojot tiesību normas, to hierarhiju, vispārējos tiesību principus. Savukārt, lai katram konkrētajam gadījumam atrastu vispiemērotākās tiesiskās sekas, iestādei jāizdara lietderības apsvērumi.¹⁵⁹

Iestādes tiesības veikt lietderības apsvērumus vienmēr rada arī pienākumu to darīt. Apsvērumu veikšanas vai neveikšanas brīvība nepastāv.¹⁶⁰ Tiesību literatūrā norādīts, ka rīcības brīvība tiek izmantota nepareizi, ja lēmuma pieņēmējs nav metodoloģiski korekti izdarījis vispārējos lietderības apsvērumus, nav ievērojis likuma specifiskos norādījumus, vienlīdzības principu, patvaļas aizlieguma principu vai procesuālā taisnīguma principus.¹⁶¹

Rīcības brīvība var tikt samazināta līdz nullei, pamatojoties uz iestādes pienākumu ievērot savu pastāvīgo paksi.¹⁶² Ja iestāde attiecīgos apstākļos vienmēr ir pieņēmusi kādu noteiktu lēmumu, privātpersonai, atsaucoties uz vienlīdzības principu, ir subjektīvās tiesības prasīt, lai arī viņas gadījumā, ja tiesiskie un faktiskie apstākļi ir tādi paši, tiktu izdots tāds pats administratīvais akts.¹⁶³ Administratīvā procesa likuma 66. pants paredz, ka iestādei, izdarot lietderības apsvērumus leģitīma mērķa sasniegšanai, jāņem vērā: 1) nepieciešamība; 2) piemērotība; 3) vajadzība; 4) atbilstība.¹⁶⁴

Administratīvā akta nepieciešamība ir saistīta ar likumā noteiktu tiesisku un leģitīmu mērķu sasniegšanu. Tādējādi šāds mērķis nosakāms arī attiecībā uz publiskas lietas sevišķas

---

¹⁵⁶ Administratīvā procesa likuma komentāri A un B daļa. Autoru kolektīvs Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 623.lpp.

¹⁵⁷ Turpat, 624. lpp.

¹⁵⁸ Administratīvā procesa likuma komentāri A un B daļa. Autoru kolektīvs Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 625.lpp ar atsauci uz Wade H.W.R., Forsyth C.F. Administrative law. Seventh edition. Oxford: Clarendon Press, 1994, p.41.

¹⁵⁹ Administratīvā procesa likuma komentāri A un B daļa. Autoru kolektīvs Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 630.lpp.

¹⁶⁰ Paine F.J. Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības. Vācijas Administratīvā procesa likums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 61.lpp.

¹⁶¹ Administratīvā procesa likuma komentāri A un B daļa. Autoru kolektīvs Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 633.lpp.

¹⁶² Kopp F.O., Ramsauer U. Verwaltungsverfahrensgesetz. Kommentar. 8. Aufl. München: C.H.Beck: 2003, S. 633.

¹⁶³ Administratīvā procesa likuma komentāri A un B daļa. Autoru kolektīvs Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 635.lpp.

¹⁶⁴ Administratīvā procesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2001. 14. novembris, nr. 164.

lietošanas tiesību piešķiršanu, kas izriet no likumā noteiktajiem publisko personu pienākumiem.¹⁶⁵

Lemjot par nepieciešamību, ir jāveic iespējamo seku prognozēšana. Iestādei ir jāprognozē, kādas sekas nākotnē varētu iestāties, ja tiks veikts kāds pasākums, un kādas, ja nekas netiks darīts.¹⁶⁶

Attiecībā uz piemērotību, jāvērtē, vai ar attiecīgais lēmums ir efektīvs leģitīmā mērķa sasniegšanai. Līdz ar to, nododot publisku lietu sevišķā lietošanā, jāizdara apsvērumi, vai ar sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanu tiks efektīvi sasniegts likumā noteiktais mērķis. Proti, ja iestādes ieskatā ar attiecīgu lēmumu netiks sasniegts mērķis, tad nav pamata pieņemt lēmumu par lietas sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanu. Arī šī apsvēruma izdarīšana saistīta ar iespējamo seku prognozēšanu.

Attiecībā uz vajadzību izvērtējams, vai attiecīgais lēmums var tikt pieņemts ar indivīda tiesības vai tiesiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Kaut gan vajadzības izvērtējuma pamatmērķis ir noteikt pēc iespējas mazāk ierobežojumu tieši administratīvā akta adresātam, tomēr iestādei ir pienākums ņemt vērā trešo personu tiesības un tiesiskās intereses. Pārbaudāmas arī iespējamās pretrunas starp dažādām sabiedrības interesēm, jākonstatē un jāpārbauda labākās alternatīvas plānotajam lēmumam.¹⁶⁷ Iestādei, lemjot par mazāk ierobežojošu līdzekli, ir jānoskaidro arī adresāta un trešo personu viedoklis.¹⁶⁸

Šāds izvērtējums obligāti iekļaujams, lemjot par publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā, jo ar to tiek radītas tiesiskās sekas ne tikai personai, kas iegūst tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu, bet arī citām privātpersonām, kuru tiesiskās intereses var tikt ierobežotas par labu citas personas tiesībām uz publiskas lietas sevišķu lietošanu.

Savukārt atbilstība ir saistīta ar samērīguma principa ievērošanu. Satversmes tiesa norādījusi, ka Samērīguma princips nozīmē, ka tad, ja publiskā vara ierobežo personas tiesības un likumiskās intereses, ir jāievēro saprātīgs līdzsvars starp personas un valsts vai sabiedrības interesēm. Lai izvērtētu, vai likumdevēja pieņemtā tiesību norma atbilst samērīguma principam, jānoskaidro 1) vai likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīma mērķa sasniegšanai; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama, t.i., vai mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai likumdevēja darbība ir samērīga jeb atbilstoša, t.i., vai labums, ko iegūs sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un

---

¹⁶⁵ Piemēram, Likuma par ostām 7. pants nosaka ostas pārvaldes tiesības kontrolēt ostas teritorijā darbojošos komercsabiedrību darbības atbilstību likumiem. Likuma par pašvaldībām 15. pants nosaka, ka pašvaldībai ir pienākums rūpēties par kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstību.

¹⁶⁶ Administratīvā procesa likuma komentāri A un B daļa. Autoru kolektīvs Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 641. lpp.

¹⁶⁷ Turpat, 645. lpp.

¹⁶⁸ Turpat, 646. lpp.

likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu. Ja, izvērtējot noteikto ierobežojumu, tiek atzīts, ka tas neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, tad tas neatbilst arī samērīguma principam un ir prettiesisks.¹⁶⁹

Tiesību literatūrā norādīts, ka atbilstības pārbaude ir samērīguma principa iedzīvināšana konkrētā gadījumā un parasti tas ir būtiskākais no lietderības apsvērumiem.¹⁷⁰ Izdarot atbilstības apsvērumus, jāņem vērā arī citi principi, kuri stiprina privātpersonas tiesisko stāvokli – personas interešu ievērošanas princips, tiesiskās paļāvības princips un citi principi, kā arī trešo personu un sabiedrības interešu ievērošanas princips, kas savukārt stiprina sabiedrības interešu ievērošanu.¹⁷¹

Trešo personu un sabiedrības interešu ievērošanas princips ir sevišķi būtisks attiecībā uz lēmumiem, kas tiek pieņemti attiecībā uz publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā, jo lēmums var skart gan trešās personas, kas nav attiecīgā lēmuma adresāti, piemēram, gadījumā, ja ar nodošanu sevišķā lietošanā tiek aizskartas citu nekustamo īpašumu īpašnieku tiesības. Savukārt sabiedrībai vienmēr pastāv leģitīma interese un tiesības lietot publiskas lietas atbilstoši mērķim, kam tās paredzētas. Tāpēc gadījumā, ja šīs tiesības tiek ierobežotas par labu kādai konkrētai personai, tad vienmēr ir pamats runāt par šo interešu līdzsvarošanu, ko iespējams panākt, izdarot lietderības apsvērumus, uz kuru pamata attiecīgajā lēmumā var ietvert dažāda veida nosacījumus.

Attiecībā uz samērīguma principu, ja ar lēmumu tiek atņemtas civiltiesības pēc būtības, tad konstatējams, ka attiecīgais lēmums ir nesamērīgs un līdz ar to arī prettiesisks.¹⁷² Tā, Administratīvā apgabaltiesa, izskatot lietu par publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā publiska pasākuma rīkošanai, konstatējusi, ka, ja, norobežojot publisku lietu publiska pasākuma īstenošanai, trešajai personai tiek nodrošinātas tiesības piekļūt tai piederošam nekustamam īpašumam ar caurlaidēm, nav pamata uzskatīts, ka privātpersonai ir atņemtas tai Satversmē¹⁷³ noteiktās tiesības uz īpašumu¹⁷⁴.

Tiesu praksē, izskatot jautājumu par publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesībām analizēts arguments, ka pastāv iespēja, ka likumdevējs tiesību normā jau izdarījis lietderības apsvērumus iestādes vietā, attiecībā uz tiesību piešķiršanu sevišķā lietošanā nodotas publiskas

---

¹⁶⁹ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002. gada 19. marta spriedums lietā Nr. 2001-12-01: Latvijas Vēstnesis, 2002. 20. marts, nr. 44.

¹⁷⁰ Administratīvā procesa likuma komentāri A un B daļa. Autoru kolektīvs Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 646.lpp.

¹⁷¹ Turpat.

¹⁷² Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2009. gada 3. jūnija spriedums lietā Nr. 2008-43-0106. Latvijas Vēstnesis, 2009. 5. jūnijs, nr. 88, 9. punkts.

¹⁷³ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993. 1. jūlijs, nr. 43.

¹⁷⁴ Administratīvās apgabaltiesas 2014. gada 18. decembra spriedums lietā Nr. A420636511, 23. punkts. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 2017. gada 14. martā]

lietas tālākai nodošanai.¹⁷⁵ Šajā lietā tiesa norādījusi, ka valsts un trešās personas savstarpējās civiltiesiskās attiecības neietekmē pienākumu pamatot izņēmuma tiesību piešķiršanu par labu noteiktai personai.¹⁷⁶

Valstij ir pienākums nodrošināt, lai tās īpašumā esošās publiskās lietas tiktu izmantotas atbilstoši sabiedrības interesēm. Sabiedrības intereses ir jāievēro gan gadījumos, kad publisku lietu var izmantot ikviens, gan gadījumos, kad publiskā lieta tiek nodota sevišķai izmantošanai.¹⁷⁷

No augstāk minētā var izšķirt divus gadījumus, kādos var notikt publiskas lietas nodošana sevišķai lietošanai. Publiska lieta var tikt nodota sevišķai lietošanai tā, ka atsevišķām personām tiek ierobežotas publiskās lietas lietošanas tiesības par labu citām personām, kurām publiska lieta nodota sevišķā lietošanā. Otrās gadījums ir tāds, kad publiska lieta tiek nodota sevišķā lietošanā tādējādi, ka citām personām vispārīgi tiek liegta iespēja uz publiskas lietas lietošanu. Abos norādītajos gadījumos publiskai personai ir pienākums izvērtēt šādas nodošanas lietderīgumu, lai tas atbilstu sabiedrības vispārīgajām interesēm uz publiskas lietas lietošanu.

Ja atzīts, ka nodošana sevišķajai izmantošanai ir lietderīga, saskaņā ar vienlīdzības principu ir jānodrošina, lai ikvienam būtu vienlīdzīgas iespējas pretendēt uz publiskas lietas nodošanu sevišķai lietošanai.¹⁷⁸ Piemēram, Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likumā noteikta kārtībā, kādā gan publiskas personas, gan privātpersonas var iegūt tiesības uz jūras izmantošanu.¹⁷⁹ Augstākā tiesa atzinusi, ka konkursa noteikšana par tiesībām pretendēt uz publiskas lietas sevišķu lietošanu nepiešķir personai subjektīvās tiesības pieprasīt, lai šāda atļauja tai tiktu izsniegta.¹⁸⁰ Personai ir tiesībās apstrīdēt un pārsūdzēt atteikumu tiesību piešķiršanai uz publiskas lietas sevišķu lietošanu, ja tā uzskata, ka atteikums šādas tiesības piešķirt ir prettiesisks un neatbilst tiesību normām. Tomēr atteikums piešķirt publiskas lietas sevišķas lietošanas atļauju pats par sevi nav uzskatāms par privātpersonas tiesību un tiesisko interešu pārkāpumu.

Tāpat praksē iespējami gadījumi, kad tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu var iegūt arī tādā kārtībā, ka viens no priekšnoteikumiem, lai iegūtu nākamo publiskas lietas sevišķas lietošanas atļauju var būt pakārtots iepriekš piešķirtām tiesībām uz publiskas lietas

---

¹⁷⁵ Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 28. janvāra spriedums lietā Nr. A420735210, 8.3. punkts. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 2017. gada 22. martā]

¹⁷⁶ Turpat, 19. punkts.

¹⁷⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2012. gada 9. februāra lēmums lietā Nr. SKA-271/2011 11.2. punkts. [nepublicēts].

¹⁷⁸ Turpat, 11.3. punkta trešā rindkopa.

¹⁷⁹ Jūras vides aizsardzības un pārvaldes likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2010. 17. novembris, nr. 183. 19. pants.

¹⁸⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2012. gada 9. februāra lēmums lietā Nr. SKA-271/2011 12. punkts. [nepublicēts]

sevišķu lietošanu.¹⁸¹ Norādāms, ka sākotnējā atļauja, ar kuru privātpersonai piešķirtas tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu nenodrošina, ka vēlākā procesā tai atkārtoti tiks piešķirta cita veida atļauja uz publiskas lietas sevišķu lietošanu, ja katras atļaujas piešķiršanas kārtība atšķiras un tai tāpat kā jebkurai citai atļaujai uz publiskas lietas sevišķu lietošanu nepieciešams atsevišķs lēmums.

No tā izriet secinājums, ka privātpersonai, kas ieguvusi tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu, nevar rasties tiesiskā paļāvība, ka uz sākotnējās atļaujas pamata publiskas lietas sevišķai lietošanai, tai vēlāk tiks piešķirtas tiesības uz citu publiskas lietas sevišķas lietošanas veidu.¹⁸² Izvērtējot aspektus, kas saistīti ar publiskas lietas sevišķu lietošanu, izvērtējams jautājums arī par citu personu jau iegūtajām tiesībām.¹⁸³ Proti, izvērtējot citas personas pieteikumu par tiesību nodrošināšanu publiskas lietas sevišķai lietošanai atsevišķi vērtējams, vai nav pamats aizsargāt to personu tiesības, kas jau iepriekš ieguvušas tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu.¹⁸⁴

Nododot publisku lietu sevišķā lietošanā, iestādei vienmēr ir pienākums rīkoties tai piešķirtās rīcības brīvības ietvaros un izdarīt lietderības apsvērumus. Izvērtējot publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā iestādei jāapsver, kāpēc šādu lietošanas tiesību piešķiršana būtu attaisnojama, kā arī jāizvērtē riski un lēmuma ietekme uz citām personām un sabiedrības interesēm. Rīcības brīvība var būt ierobežota gadījumos, kad normatīvajā aktā ir konkrēti noteikta kārtība, kādā var tikt piešķirtas tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu konkrēta veidā. Tādā gadījumā nav pieļaujama rīcības brīvības izlietošana pretēji normatīvajos aktos noteiktajam. Ja dažādu sevišķas lietošanas atļauju piešķiršana ir regulēta atkarībā no publiskas lietas sevišķas lietošanas apjoma, tad vienas atļaujas saņemšana nerada tiesības saņemt citu atļauju, kas nosaka citu sevišķas lietošanas veidu. Šādā gadījumā tiesiskās paļāvības princips nav piemērojams.

---

¹⁸¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2012. gada 9. februāra lēmums lietā Nr. SKA-271/2011 13.2 punkts. [nepublicēts]

¹⁸² Turpat.

¹⁸³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 25. februāra lēmums lietā Nr. SKA-301/2013, 11. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 6. aprīlī]

¹⁸⁴ Turpat.

4.PUBLISKAS LIETAS NODOŠANA SEVIŠĶĀ LIETOŠANĀ UZ LĪGUMA PAMATA

Kā iepriekšējās nodaļās norādīts, publiska lieta var tikt nodota sevišķā lietošanā uz atļaujas pamata, uz atļaujas pamata slēdzot privāttiesisku darījumu, kā arī ar administratīvo līgumu. Šajā nodaļā autors aplūkos jautājumus, kas saistīti ar līgumu slēgšanu par publiskas lietas sevišķu lietošanu. Praksē nereti tiek konstatēts, ka publiskas lietas tiek nodotas sevišķā lietošanā uz dažādu līgumu pamata, tomēr no tiesību viedokļa pastāv problēmas attiecībā uz noslēgto līgumu tiesisko dabu. Personas, kas nodod publisko lietu sevišķā lietošanā bieži vien kļūdaini uzskata, ka publiska lieta var tikt nodota sevišķā lietošanā ar privāttiesisku līgumu, tādējādi apejot publisko tiesību regulējumu. Līdz ar to šajā nodaļā, analizējot Latvijas tiesu praksi, aplūkotī jautājumi, kas attiecībā uz dažādu līgumu slēgšanu izšķir tiesības nodot publisku lietu vai publisku mantu privātpersonu lietošanā.

4.1.Darbības publisko un privāto tiesību jomā nošķiršana

Kā secināts, publiskas lietas sevišķa lietošana var notikt arī uz privāttiesiska darījuma pamata t.s. divpakāpju teorijas ietvaros, kad sākotnējais lēmums par publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesībām tiek piešķirts ar publiskas personas lēmumu publisko tiesību jomā (administratīvo aktu), pēc kura publiska persona savas kompetences ietvaros slēdz privāttiesisku līgumu ar privātpersonu, par publiskas lietas sevišķu lietošanu, nosakot kārtību kādā publiska lieta sevišķi lietojama, ja tiesību normas paredz šāda līguma slēgšanu.

Attiecībā uz lēmumu, kas tiek pieņemts publisko tiesību jomā piemērojamas tās publisko tiesību normas, kas nosaka iestādes tiesības nodot publisku lietu sevišķā lietošanā, kas apskatītas darba iepriekšējā nodaļā.

Savukārt jautājumi, kas saistīt ar publiskas lietas nodošanu privātpersonai uz privāttiesiska darījuma pamata ir pakārtoti saistīti ar atļaujas saņemšanu publiskas lietas sevišķai lietošanai vai ar publiskas personas tiesībām rīkoties privāto tiesību jomā, tai skaitā apsaimniekojot un pārvaldot savu mantu.¹⁸⁵

Tā, piemēram tiesa konstatējusi, ka ceļu pārvaldītājam ir pienākums nodrošināt piekļuvi taksometru stāvvietas joslai.¹⁸⁶ Kļūdainis ir uzskats, ka stāvvietā uzskatāma par privāto tiesību

---

¹⁸⁵ Pirmajā gadījumā publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesības tiek piešķirtas t.s. divpakāpju teorijas ietvaros, kur privāttiesiska darījuma noslēgšanas priekšnoteikums ir atļaujas saņemšana publiskas lietas sevišķai lietošanai. Otrajā gadījumā publiska persona darbojas privāto tiesību jomā līdzīgi kā īpašnieks civiltiesiskā izpratnē. Šādu nodošanu privātpersonām regulē tiesību normas, kas nosaka publiskas personas rīcību ar tās mantu, tai skaitā Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums.

¹⁸⁶ Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 30. maija lēmums lietā Nr. A420499513. 11. punkts. [nepublicēts]

subjekta norobežotu īpašumu, tādēļ brīvas piekļuves nodrošināšana tam būtu pretrunā ar Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma prasībām.¹⁸⁷

Tiesu praksē norādīts, ka valsts pārvalde var noslēgt individuālus līgumus ar privātpersonu. Daļa no šiem līgumiem būs privāttiesiski, bet daļa – publiski tiesiski.¹⁸⁸ Lai noteiktu, vai attiecīgais līgums uzskatāms par publisko tiesību līgumu vai privāttiesisku darījumu, jāņem vērā tas, vai šāda līguma slēgšana ir paredzēta tiesību normās un vai attiecīgais līguma veids ir regulēts publiskajās tiesībās¹⁸⁹, kā arī līguma priekšmets¹⁹⁰.

Tiesības slēgt privāttiesiskus darījumus iespējams tad, ja tas noteikts likumā, savukārt publisko līgumu uzskaitījums ietverts Valsts pārvaldes iekārtas likumā vai var būt ietverts citos normatīvajos aktos. No Valsts pārvaldes iekārtas likuma 12. panta trešās daļas secināms, ka likumā var būt noteikti arī citi publisko tiesību līgumu tipi un nosacījumi, kas Valsts pārvaldes iekārtas likumā nav minēti. Tomēr Valsts pārvaldes iekārtas likuma 12. panta trešajā daļā lietotais termins saprotams materiālā izpratnē, jo tas aptver gan likumus, gan Ministru kabineta noteikumus. Savukārt atsevišķs publisko tiesību līgumu veids nevar būt noteikts pašvaldību saistošajos noteikumos, jo no valsts pārvaldes vienotības principa izriet, ka pašvaldība nevar ieviest jaunu tikai tur pastāvošu publisko tiesību līgumu tipu.¹⁹¹ Ja noslēgts publisko tiesību līgums, kas nav noteikts tiesību normās, bet rada publiski tiesiskas attiecības, tad šāds līgums būtu uzskatāms par prettiesisku.

Gan publisko tiesību līgumu, gan privāttiesisku darījumu nošķiršanai attiecībā uz publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā ir būtiska praktiska nozīme, jo no tā izriet tiesības un ierobežojumi, kas nosaka līguma slēgšanas tiesības un ierobežojumus līgumu satura izstrādē. Tāpat atkarībā no līguma veida atkarīga kārtība, kādā veicama kontrole pār noslēgto līgumu.

4.2. Līgumu slēgšana publisko tiesību jomā

Tiesību literatūrā nedaudz ieskicēts jautājums par publisko tiesību nomas līguma noslēgšanu saistībā ar piestātnes nomu, pamatojoties Augstākās tiesas spriedumu¹⁹², kurā šāds

¹⁸⁷ Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 30. maija lēmums lietā Nr. A420499513. 15. punkts. [nepublicēts]

¹⁸⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009. gada 30. janvāra lēmums lietā Nr. SKA-104/2009, 14. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 8. janvārī]

¹⁸⁹ Valsts pārvaldes iekārtas likumā tipizēti publisko tiesību līgumu veidi – sadarbības līgums (61. pants), deleģēšanas līgums (V nodaļa), līdzdarbības līgums (VI nodaļa), administratīvais līgums (X nodaļa).

¹⁹⁰ F. J. Paine. Vācijas vispārīgas administratīvas tiesības (ceturtais pārstrādātais izdevums). Tiesu namu aģentūra, Rīga, 2002, 231.- 232. lpp.

¹⁹¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2008. gada 1. jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-453/2008 7. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2016. gada 26. septembrī]

¹⁹² Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments 2007. gada 26. janvāra lēmums lietā Nr. SKA-78/2007.

līguma veids tika noteikts attiecībā uz līgumu, kas tiek slēgts starp ostas pārvaldi un privātpersonu.¹⁹³ Norādāms, ka konkrētajā lietā likums tieši paredzēja iestādes darbības diferencēšanu publisko un privāto tiesību jomās, līdz ar to pastāvot iespējai nošķirt līguma juridisko dabu atkarībā no noslēgtā līguma priekšmeta.

Lietā tika izskatīts strīds par to, vai publiskas personas pieņemts vienpusējs lēmums par nomas maksas noteikšanu, pamatojoties uz noslēgtu līgumu par piestātnes nomu, uzskatāms par pieņemtu publisko tiesību jomā vai privāto tiesību jomā. Attiecībā uz dalījumu lietā secināts, ka ostas pārvaldes darbības publisko tiesību jomā raksturo kritērijs, ka tās ir vērstas uz āru, nosakot dažādus maksājumus, kontrolējot ostā darbojošās personas, nodrošinot ostas attīstību vides, ziemas navigācijas, kuģu un ostu iekārtu aizsardzības prasībām.¹⁹⁴ Savukārt ostas pārvaldes darbības privāto tiesību jomā ir vērstas uz ostas attīstīšanu un pamatuzdevumu (kuģu piestāšanas un saimnieciskās darbības veikšanas) izpildes nodrošināšanu. Tiesa secināja, ka ar darbību privāto tiesību jomā var saprast tādu apsaimniekošanu, lai uzturētu ostu kārtībā, t.i., lai nodrošinātu, ka osta būtu izmantojama tai paredzētajām funkcijām.¹⁹⁵

Augstākā tiesa secinājusi, ka nomas maksas noteikšana ietilpst to uzdevumu grupā, kas saistīti ar publisku funkciju izpildi, argumentējot, ka nomas maksas noteikšana konkrētam privātpersonām ir darbība, kas vērsta uz āru un rada tiesiskas sekas privātpersonai, uzliekot pienākumu veikt maksājumu par piestātnes izmantošanas tiesību piešķiršanu.¹⁹⁶

Tātad tiesa, vērtējot līguma dabu, atzinusi, ka ir būtiski tajā ietvertie noteikumi, lai klasificētu līgumu kā publisko vai privāto tiesību līgumu.

Ieskicējot praksē pastāvošās problēmas uz publisko tiesību līgumu un privāttiesisku darījumu nošķiršanu, tiesa atzinusi, ka publiski tiesiskas attiecības iespējams nodibināt arī uz līguma pamata pat tad, ja tas *prima facie* ir klasisks civiltiesisks līgums.¹⁹⁷

Secināts, ja publiskai personai, kas ir viena no līguma slēdzējām pusēm, piešķirtas tiesības vienpersoniski ietekmēt līguma saturu attiecībā uz līguma būtiskajiem noteikumiem, tad uzskatāms, ka publiska persona, izmantojot šādas tiesības rīkojas publisko tiesību jomā¹⁹⁸, neskatoties uz to, kādā formā pirmšķietami pastāv tiesiskās attiecībās starp publisko personu

¹⁹³ Jambuševa L. Ielas kā publiskas lietas sevišķā lietošana. Jurista Vārds, 2016. gada 29. marts, nr. 13. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/268327-ielas-ka-publiskas-lietas-seviska-lietosana/> [aplūkots 2017. gada 2. martā]

¹⁹⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments lēmums lietā Nr. SKA-78/2007. 11.3. punkts.

¹⁹⁵ Turpat, 12. punkts.

¹⁹⁶ Turpat.

¹⁹⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta lēmums lietā Nr. SKA-78/2007, 13. punkts.

¹⁹⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006. gada 15. jūnija lēmums lietā Nr. SKA-365/2006, 11.punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 20. martā]

un privātpersonu. Līdz ar to var secināt, ka līgums, kas pēc nosaukuma un satura pamatā atbilst privāto tiesību līgumam var tikt uzskatīts par publisko tiesību līgumu.

Piešķirot piestātnes nomas tiesības, kas uzskatāmas par publiskas lietas nodošanu sevišķai lietošanai, publiska persona rīkojas publisko tiesību jomā, un nodošana iespējama ar publisko tiesību līgumu. Kaut gan tiesa nav norādījusi tieši kādam publisko tiesību līguma veidam attiecīgais līgums atbilst, atzīstot to par publisko tiesību nomas līgumu, autora ieskatā, konkretizējot noslēgtā līguma dabu, var secināt, ka šāds līgums varētu tikt uzskatīts par administratīvo līgumu, kas saistīts ar to, ka attiecīgā līgumu pārvalde slēdz saistībā ar tai piešķirto rīcības brīvību attiecībā uz tiesību piešķiršanu uz publiskas lietas lietošanu.

Nomas līguma slēgšana parasti atbilstu darbībai privāto tiesību jomā¹⁹⁹, tiesības vienpersoniski noteikt nomas maksas apmēru uzskatāmas par ostas pārvaldes darbību publisko tiesību jomā. Ostas pārvalde, iekļaujot līgumā noteikumus, kas izriet no publiskajā tiesībām, līgumu modificējusi, jo tā saturā ietverti noteikumi, kas saistīti ar ostas pārvaldes publiskas varas izlietošanu. Neietverot šādu noteikumu līgumā, ostas pārvalde atsevišķi pieņemtu lēmumu publisko tiesību jomā, nosakot izmaiņas nomas maksas apmēram. Tomēr neatkarīgi arī no šāda secinājuma, ja ar līgumu personai piešķirtas tiesības lietot publisku lietu, tad tas jebkurā gadījumā būtu atzīstams par administratīvo līgumu.

No Likuma par ostām izriet privātpersonas tiesības veikt komercdarbību ostā, ja tā noslēgusi līgumu ar ostas pārvaldi par komercdarbības veikšanu ostas teritorijā.²⁰⁰ Līgums, kas tiek noslēgts ar privātpersonu par komercdarbības veikšanu uzskatāms par privāttiesisku līgumu un nav vērtējams kā publiskās lietas nodošana sevišķai lietošanai.²⁰¹ Tas saistīts ar to, ka saimnieciskā darbība ostas teritorijā iespējama tikai ar ostas pārvaldes atļauju.²⁰²

Autors secina, ka ar līguma noslēgšanu persona iegūst tiesības lietot ostu kā publisku lietu, kuras lietošanai nepieciešama speciāla atļauja. Savukārt faktiskas saimnieciskās darbības veikšanai, nepieciešama pārvaldes izsniegta atļauja, kas uzskatāma par administratīvo aktu un piešķir tiesības konkrētajam komersantam veikt saimniecisko darbību ostas teritorijā. Nebūtu pamatots secinājums, ka publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesības attiecīgajā gadījumā tiek noteiktas ar noslēgto līgumu, kas dod piekļuves tiesības publiskas lietas lietošanai, tomēr tas nebūt nenozīmē, ka attiecīgo līgumu nevarētu uzskatīt par publisko tiesību līgumu, ņemot vērā, ka tas paredz tiesību piešķiršanu publiskas lietas lietošanai.

---

¹⁹⁹ Likums par ostām: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1994. 12. jūlijs, nr. 80. 7. panta trešās daļas 7. punkts.

²⁰⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2011. gada 3. maija lēmums lietā Nr. SKA-482/2011, 15. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 23. martā]

²⁰¹ Turpat.

²⁰² Likums par ostām: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1994. 12. jūlijs, nr. 80. 19. panta otrā daļa.

Līdzīgi Augstākā tiesa atzinusi, arī, ka līgums starp ostas pārvaldi un komersantu par velkoņu pakalpojumu sniegšanu ir publisko tiesību līgums.²⁰³ Augstākā tiesa norādījusi, ja līguma priekšmets objektīvi neatbilst civiltiesiska līguma priekšmetu pazīmēm, konstatējams, vai attiecīgais līguma priekšmets neatbilst publiski tiesiska piešķiruma pazīmēm.²⁰⁴

Šāda atziņa autora ieskatā varētu būt saistīta ar secinājumu, ka osta kā publiska lieta nav uzskatāma par vispārpieejamu publisku lietu. Tā ir publiska lieta, kuras lietošanai nepieciešama sevišķa piekļuves atļauja. Līdz ar to tiesības uz ostas kā publiskas lietas sevišķu lietošanu izriet nevis no piešķiruma tādā nozīmē, ka tas noteiktu publiskas lietas statusu vispār, bet gan no tā, ka ostas kā publiskas lietas lietošana vispār ir saistīta ar īpašu tiesību piešķiršanu tās lietošanai.

Rezumējot, autors īsti nevar piekrist, ka konkrētajā gadījumā līguma priekšmets varētu būt uzskatāms par publiski tiesisku piešķirumu. Tas saistīts ar faktu, ka ostas kā publiskas lietas lietošanas piešķirums izriet no normatīvā akta – Likuma par ostām, kurā paredzēts, ka ostas kā publiskas lietas lietošanai nepieciešama piekļuves atļauja (attiecībā uz komercdarbības veikšanu – privāttiesiska līguma noslēgšana). Savukārt tiesību piešķiršana sniegt velkoņu pakalpojumus ir darbība publisko tiesību jomā, kurai nepieciešama atļauja. Līdz ar to uzskatāms, ka līgumā ietvertie noteikumi, kas piešķir tiesības sniegt velkoņu pakalpojumus atzīstami par atļauju, ar kuru publiska lieta nodota sevišķā lietošanā. Kaut gan piešķirums var izrietēt arī no administratīvā līguma kā administratīva akta alternatīvas, konkrētajā gadījumā nebūtu pamats runāt par piešķirumu, kas nosaka publiskas lietas vispārīgo lietošanu, bet gan par individuālās jeb sevišķās lietošanas tiesību piešķiršanu.

Pamatojoties uz iepriekš izklāstīto, var secināt, ja ar pirmšķietami privāttiesiska līguma slēgšanu tiek piešķirtas tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu vai tas tiek slēgts saistībā ar publiskas lietas lietošanu, tad līgums uzskatāms par publisko tiesību līgumu (administratīvo līgumu), kas ir pakļauts kontrolei Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Atsevišķi nav nepieciešams nemaz izvērtēt visus līguma punktus, bet pietiek konstatēt faktu, ka pirmšķietami privāttiesiskais darījums slēgts par publiskas lietas lietošanu.

Nemot vērā ostu pārvalžu nevienveidīgo tiesību normu piemērošanu attiecībā uz jautājumiem, kas saistīti ar komercdarbības veikšanu ostas teritorijā, būtu pamatoti apsverams, iekļaut likumā par ostām specifiskus noteikumus, kas regulētu iespēju noslēgt administratīvo līgumu par ostas kā publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanu, lai veicinātu

---

²⁰³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2011. gada 3. maija lēmums lietā Nr. SKA-482/2011, 15. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 23. martā]

²⁰⁴ Turpat, 19. punkts.

noteiktību tiesiskajās attiecībās starp ostas pārvaldi un komersantiem, kas veic saimniecisko darbību ostas teritorijā.

Tiesas arī virknē citu lietu atzinušas, ka līgumi, kas tiek slēgti par publiskas lietas sevišķu lietošanu atzīstami par publisko tiesību līgumiem. Piemēram, līgums, ar ko komersantam tiek nodots izmantošanai stacijas laukums.²⁰⁵ Augstākā tiesa atkārtoti skatot lietu norādījusi, ka nav būtiski, ar cik privāttiesiskiem darījumiem tālāk tiek nodotas publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesības. Neapstrīdams ir fakts, ka sākotnējās tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu piešķirtas ar attiecīgu lēmumu, kam ir publiski – tiesiska daba. Iznomāšana nav pietiekama, lai liegtu citām personām pieeju publiskai lietai.²⁰⁶ Arī līgums par kapavietas nomu uzskatāms par publisko tiesību līgumu neatkarīgi no tā, vai tā pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pienākumi nodoti privātpersonai.²⁰⁷ Tāpat līgumi, par atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanas pakalpojumu sniegšanu, piesārņoto balasta ūdeņu un tanku mazgājamo ūdeņu pieņemšanas pakalpojumu sniegšanu Rīgas brīvostas teritorijā atzīti par publisko tiesību līgumiem.²⁰⁸

Visās iepriekš norādītajās lietās tiesa secinājusi, ka līguma daba tieši izriet no fakta, ka tas slēgts par publisku lietu. Līdz ar to nepieciešams būtu runāt par efektīvu darbību veikšanu, lai vērstu nodrošinātu ka publiskas personas ar publiskām lietām nerīkojas kā jebkurš privātpašnieks.

Praksē iespējams konstatēt, ka līguma, ar ko publiska lieta tiek nodota sevišķā lietošanā daba var mainīties atkarībā no izmaiņām tiesību normu regulējumā.

Augstākā tiesa norādījusi, ka muitas kontroles punkti kā tautsaimniecībā svarīgi objekti kalpo sabiedrības interešu apmierināšanai, tātad tie uzskatāmi par publiskām lietām.²⁰⁹ Tiesa atzinusi, ka jautājums par muitas kontroles punkta vietas vai telpas iznomāšanu ir publisko tiesību jautājums, un kontrole pār iestādes pieņemtiem lēmumiem šajā jautājumā veicama administratīvajā tiesā.²¹⁰

---

²⁰⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 25. februāra lēmums lietā Nr. SKA-301/2013, 11. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 12. februārī]

²⁰⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta rīcības sēdes lēmums lietā Nr. SKA-836/2016, 10. punkts. [nepublicēts]

²⁰⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2015. gada 20. novembra lēmums lietā Nr. SKA-1427/2015, 8. punkts. <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 12. februārī]

²⁰⁸ Administratīvās apgabaltiesas 2014. gada 20. augusta spriedums lietā Nr. A420689310. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 2017. gada 13. februārī].

²⁰⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2012. gada 20. novembra lēmums lietā Nr. SKA-921/2012. 7. punkts. [nepublicēts]

²¹⁰ Turpat.

Ar grozījumiem Muitas likumā, kas stājās spēkā 2010. gada 6. jūlijā²¹¹ tika paredzēts, ka vietu komercdarbības veikšanai muitas kontroles punkta teritorijā var iznomāt komersantam, kura sniegtie pakalpojumi ir saistīti ar pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu personām, kas uzturas muitas kontroles punkta teritorijā, tostarp muitas brokeru pakalpojumu sniegšanai.²¹² Līdz grozījumiem tiesību normas paredzēja, ka komercdarbības veikšanai muitas teritorijā nepieciešama atļauja, pamatojoties uz kuru varēja tikt noslēgts nomas līgums. Tiesa secināja, ka līgums, kas noslēgts starp Valsts ieņēmumu dienestu un komersantu līdz grozījumu izdarīšanai uzskatāms par privāttiesisku nomas līgumu.²¹³ Tas izriet no apstākļiem, ka līgums nenosaka subordinācijas attiecības starp līgumslēdzējiem un neparedz publiskas personas tiesības vienpusēji grozīt līguma saturu.²¹⁴ Savukārt pēc grozījumu izdarīšanas redzams, ka netiek pieprasīta atļaujas saņemšana, lai persona varētu veikt komercdarbību muitas teritorijā, līdz ar to attiecīgais nomas līgums uzskatāms par administratīvo līgumu.

Tādējādi atkarībā no tiesiskā regulējuma izmaiņām redzams, ka līgums, kas tiek slēgts par vienu un to pašu priekšmetu atkarībā no grozījumiem likumā var būt gan publisko tiesību līgums, kurš pārbaudāms Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā, kā arī privāttiesisks līgums, kas tiek slēgts divpakāpju teorijas ietvaros, kura kontrole nav veicama Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

Apkopojot iepriekš norādīto, secināms, ka jebkurš līgums par publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanu uzskatāms par publisko tiesību līgumu, izņemot gadījumu, ja tiesību normās paredzēta privāttiesiska darījuma slēgšana, pamatojoties uz administratīvo aktu. Tāpat iespējamās situācijas, kad ar administratīvo aktu tiek piešķirtas tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu, pēc kuras attiecīgi tiek slēgts nomas līgums. Gadījumā, ja nav paredzēts, ka attiecīgais līgums slēdzams kā privāttiesisks darījums, tad arī šāds līgums uzskatāms par publisko tiesību līgumu.²¹⁵

Līdz ar to uzskatāms, ka jebkurā gadījumā līgums, kas tiek noslēgts par publiskas lietas sevišķu lietošanu būs uzskatāms par publisko tiesību līgumu, izņemot gadījumus, kad līguma slēgšanas tiesības tiek piešķirtas uz atļaujas pamata, pēc kuras saņemšanas tiesību normās paredzēta privāttiesiska līguma slēgšana.

---

²¹¹ Muitas likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2004. 6. aprīlis, nr. 54. [Zaudējis spēku].

²¹² Turpat, 12.² pants.

²¹³ Autora piebilde: Divpakāpju teorijas ietvaros.

²¹⁴ Sk. arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 3. maija spriedums lietā Nr. SKA-539/2013. [nepublicēts]

²¹⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 26. septembra spriedums lietā Nr. SKA-148/2012, 10.-11. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 15. janvārī]

4.3. Līgumu slēgšana privāto tiesību jomā

Publiskas personas tiesības darboties privāto tiesību jomā vispārīgi nosaka Valsts pārvaldes iekārtas likuma 87.pants. Kā aprakstīts iepriekš publiskas lietas nodošana sevišķajā lietošanā var tikt saistīta ar publiskas personas rīcību privāto tiesību jomā, sniedzot pakalpojumus, tomēr no pašreizējā normatīvā regulējuma tas nav izsecināms, kas ir saistīts ar to, ka nevienā ārējā normatīvajā aktā šobrīd nav noteikts izsmeļošs publisko personu sniegto pakalpojumu klāsts. Arī Latvijas tiesa atzinusi, ka Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktās publiskas personas tiesībām darboties privāto tiesību jomā ir saistītas ar sabiedriski svarīgu pakalpojumu nodrošināšanu.²¹⁶ Kā norādīts iepriekš publiskas personas tiesības darboties privāto tiesību jomā var būt noteiktas arī citos normatīvajos aktos.

Judikatūrā norādīts arī uz publiskas personas tiesībām darboties privāto tiesību jomā gadījumos, kad publiska persona apsaimnieko savu mantu, piemēram, iznomājot zemi vai telpas.²¹⁷ Savukārt nomas attiecību nodibināšanas regulējumā ar ārējo normatīvo aktu strikta kārtība nav noteikta, likums atrunā tikai vispārējus principus rīcībai ar valsts mantu.²¹⁸

Jānorāda, ka augstāk minētās tiesības rīkoties privāto tiesību jomā atšķiras, jo aptver publiskas personas rīcību ar tās mantu, kas ir saturiski plašāks jēdziens par publisku lietu, tomēr tas neizslēdz iespēju, ka praksē privāttiesiska darījuma slēgšana šķietami notiek arī par publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā.

Praksē novērojama tipiska kļūda uzskatot, ka publiska persona, nododot publisku lietu sevišķā lietošanā privātpersonai, var darboties dažādu regulējumu ietvaros. Ja ar publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā tiek nodrošināta sabiedriski nozīmīgu pakalpojumu sniegšana, kuru nodrošināšana ir publiskas personas pienākums, tad varētu uzskatīt, ka publiska lieta privātpersonai varētu tikt nodota sevišķā lietošanā, pamatojoties uz Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajām publiskas personas tiesībām darboties privāto tiesību jomā, sniedzot pakalpojumus.

Kā autors iepriekš norādījis, šāda secinājuma izdarīšanai jābūt piesardzīgam, ņemot vērā to, ka visbiežāk publiskas lietas nodošana sevišķā lietošanā ir saistīta ar komercdarbības veikšanu. Līdz ar to, lai šādu publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā varētu uzskatīt par pakalpojumu sniegšanu, tad nepieciešams, lai publiskas lietas nodošana sevišķā lietošanā neaizskartu sabiedrības vispārīgās intereses uz publiskas lietas vispārīgu izmantošanu, bet arī

---

²¹⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2014. gada 29. decembra spriedums lietā Nr. SKA-79/2014. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 15. janvārī]

²¹⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 1. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-235/2012 8. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2016. gada 8. decembrī]

²¹⁸ Turpat.

būtu saistīta ar tādu sabiedrības vajadzību nodrošināšanu, kas ietilpst publiskas personas pienākumos.

Otrs gadījums, kas raksturo publiskas personas tiesības slēgt privāttiesiskus darījumus par publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā, ir saistīts ar publiskas personas vispārīgajām tiesībām rīkoties ar tām piederošu mantu. Tā, tiesību literatūrā norādīts, ka nomas līguma slēgšana ir privāttiesiskajai aprītei raksturīga darbība. Šī atziņa ir piemērojama situācijā, kad iznomāti tiek saimnieciskajā apgrozībā izmantojami resursi (piemēram, lauksaimniecības vai apbūves zeme, mājokļi utt.) un kad pašvaldība rīkojas kā jebkurš īpašnieks.²¹⁹

Publiskai personai ir tiesības slēgt privāttiesiskus darījumus, tai skaitā par zemes iznomāšanu, ievērojot vispārējus principus rīcībai ar valsts mantu. Savukārt principi, kas nosaka publiskai personai ierobežojumu rīkoties ar tās mantu privāttiesiskā kārtā noteikti Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumā.²²⁰

Principi nosaka publiskas personas pienākumu ar finanšu līdzekļiem un mantu rīkoties likumīgi (likuma 2. pants), lietderīgi (likuma 3. pants), nosaka ierobežojumus piešķirt kredītu, izsniegt aizdevumus, dot galvojumu un garantijas (likuma 4. pants), aizliegumu nodot publiskas personas mantu bezatlīdzības lietošanā un izņējumus no šī principa (likuma 5. pants), īpašus noteikumus par publiskai personai piederošas kapitālsabiedrības (atbilstoši likuma 2. panta trešajai daļai par tādu uzskatāma publiskas personas kapitālsabiedrība, kapitālsabiedrība, kurā publiskas personas daļa pamatkapitālā atsevišķi vai kopumā pārsniedz 50 procentus, kā arī kapitālsabiedrība, kurā vienas vai vairāku publisku personu kapitālsabiedrību daļa pamatkapitālā atsevišķi vai kopumā pārsniedz 50 procentus)²²¹ mantas nodošanu bezatlīdzības lietošanā (likuma 5.¹ pants), noteikumus attiecībā uz autotransporta izmantošanu (likuma 5.² pants), aizliegumu nodot publiskas personas mantu lietošanā, izmantojot privātpersonu starpniecību (likuma 6. pants), u.c. noteikumus.

Jāņem vērā, ka publiska persona, rīkojoties privāto tiesību jomā nerīkojas kā visi privāto tiesību subjekti atbilstoši tiesību normām, kas reglamentē privāttiesiskas attiecības. Publiskas personas darbība privāto tiesību jomā ir saistīta ar virkni tiesību normās noteiktu ierobežojumu.²²² Gadījumos, kad publiska persona slēdz privāttiesiskus līgumus, uz to attiecināmas ne tikai tās tiesību normas, kas piemērojamas tiesiskajos darījumos, kas tiek slēgti

---

²¹⁹ Danovskis E. Publisko un privāto tiesību dalījuma nozīme un piemērošanas problēmas Latvijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2015, 95.lpp.

²²⁰ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1995. 2. augusts, nr. 114.

²²¹ Turpat, 2. panta trešā daļa.

²²² Levits E. Valsts pārvaldes iekārtas likuma koncepcija, 53. lpp. Pieejams: http://providus.lv/article_files/1158/original/levits_koncepcija.pdf?1327055467 [aplūkots 2016. gada 30. novembrī]

privāttiesisku attiecību ietvaros, bet arī tās imperatīvās tiesību normas, kas nosaka ierobežojumus publiskai personai un uzliek par pienākumu ievērot noteiktus tiesību principus.

Papildus Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumā noteiktajiem ierobežojumiem, principi, kas publiskai personai jāievēro slēdzot privāttiesiskus darījumus, tai skaitā privāttiesiskus darījumus, kas ir saistīti ar publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā ir noteikti arī Valsts pārvaldes iekārtas likuma 89. pantā.²²³

Publiskai personai, slēdzot privāto tiesību līgumus ir pienākums ievērot sekojošas prasības: 1) Privāto tiesību līgumi tiek slēgti bez jebkādas diskriminācijas; 2) Publiskai personai jāievēro, ka līdzēji ir vienlīdzīgi; 3) Ar līgumu uzņemtajām saistībām jābūt samērīgām; 4) Publiskai personai nav tiesību patvaļīgi aizliegt vai apgrūtināt cilvēktiesību izmantošanu; 5) Publiska persona pati ir atbildīga par normatīvajos aktos noteikto funkciju izpildi.

Tiesu praksē arī apskatīti vairāki gadījumi, kad tiesa vērtējusi, vai noslēgtais līgums atzīstams par publisko tiesību līgumu vai privāttiesisku darījumu. Augstākā tiesa atzinusi, ka līgums par zemes ilgtermiņa nomu ar tiesībām to apbūvēt uzskatāms par privāttiesisku darījumu gadījumā, ja nomas līgumu paredzēts slēgt par pašvaldībai piederošu īpašumu, kam nav publiskas lietas statuss.²²⁴ Tas nav atkarīgs no fakta, ka tiesības uz šādu nomas līguma slēgšanu tiek iegūtas konkursa rezultātā.

Citā lietā norādīts, ka meža likuma regulējums, kas skar jebkuru personu kā meža zemes īpašnieci vai tiesisko valdītāju, attiecas arī uz valsti tajās tiesiskajās attiecībās, kurās valsts ir meža zemes īpašniece vai tiesiskā valdītāja. Valstij, apsaimniekojot meža zemi, ir tādas pašas tiesības un pienākumi kā jebkurai personai, kas ir meža zemju īpašniece vai tiesiskā valdītāja, tādējādi valsts, apsaimniekojot meža zemi, darbojas privāto tiesību jomā.²²⁵

Izvērtējot jautājuma par medību tiesību piešķiršanu valstij piederošā mežā secināts, ka publiskas personas kā meža īpašnieka tiesības noteikt sava meža un ar to saistīto jautājumu izlemšanu, tostarp medību tiesību izmantošanu izriet no civiltiesību normām. Lemjot par medību tiesību izmantošanu savā nekustamajā īpašumā pašvaldība darbojas kā privātpašnieks. Secināts, ka pašvaldībai ir tiesības pēc sava ieskata noteikt, kam iznomāt medību tiesības konkrētajos zemes gabalos, un privātpersonai nav subjektīvu publisko tiesību prasīt, lai medību tiesības iznomā tieši viņai.²²⁶

---

²²³ Valsts pārvaldes iekārtas likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2002. 21. jūnijs, nr. 94.

²²⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009. gada 30. janvāra lēmums lietā Nr. SKA-104/2009. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2016. gada 20. novembrī]

²²⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005. gada 6. decembra lēmums lietā Nr. SKA-532/2005, 9. punkts [nepublicēts]

²²⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009. gada 10. decembra lēmums lietā Nr. SKA-936/2009. 8.punkts. [nepublicēts]

Tiesību normas, kas regulē, kā iznomāt valstij un pašvaldībai piederošo zemi vai citādi gūt labumu no īpašuma ir vērstas uz to, lai īpašums tiktu izmantots lietderīgi, to mērķis ir izšķērdēšanas un korupcijas novēršana. Šāda tiesību normu piemērošana nemaina tiesisko attiecību būtību: ja publiska persona nolemj tai piederošo privātīpašumu, kas nav publiska lieta, izmantot privāto tiesību jomā (atsavināt, iznomāt u.c.) tā to var darīt, lai arī atšķirībā no citiem īpašniekiem pašvaldībai var būt stingrāki noteikumi.²²⁷ Ja pašvaldība nenosaka vispārēju pašvaldības teritorijas izmantošanu, bet gan pārvalda savu nekustamo īpašumu kā ikviens īpašnieks, pašvaldība nedarbojas publisko tiesību jomā.²²⁸

Augstākā tiesa arī norādījusi, ka tiesību piešķiršana uz nomas līguma slēgšanu izriet no iestādes iekšēja lēmuma, kas nav pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā, ja, publisko tiesību subjekts, rīkojoties ar savu mantu rīkojas kā privātīpašnieks.²²⁹

Līdz ar to attiecīgais lēmums, kuru pašvaldība pieņem, rīkojoties ar savu mantu, ir uzskatāms par civiltiesisku gribas izteikumu un tas nav atsevišķi pārbaudāms Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.²³⁰

Strīda gadījumā, lai noteiktu, vai publisko tiesību subjekta darbība notiek publisko tiesību jomā vai privāto tiesību jomā, noskaidrojams, vai tiesību norma, kura ir šīs darbības pamatā, pieder pie publiskajām tiesībām vai privātajām tiesībām.²³¹

Citā lieta tiesa secinājusi, ka, ja neviena tiesību norma nenosaka publiskai personai pienākumu nodot zemi lietošanā, atzīstams, ka tiesiskās attiecības nodibinātas uz civiltiesiska līguma pamata, kur līguma puses ir līdztiesīgi subjekti. Atbilstoši Civillikuma 927. pantam²³² īpašums ir pilnīgas varas tiesība par lietu, t.i. tiesība valdīt un lietot to, iegūt no tās visus iespējamus labumus, ar to rīkoties un noteiktā kārtā atprasīt to atpakaļ no katras trešās personas ar īpašuma prasību. Civillikuma 1036. pants noteic, ka īpašums dod īpašniekam vienam pašam pilnīgas varas tiesību par lietu, ciktāl šī tiesība nav pakļauta sevišķi noteiktiem aprobežojumiem. Līdz ar to gadījumos, ja publiska persona izbeidz noslēgtu civiltiesisku nomas līgumu ar privātpersonu, tad privātpersonai savu tiesību un tiesisko interešu aizsardzībai ir tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā, jautājuma izvērtēšanai par civiltiesiska nomas līguma izbeigšanas tiesisko pamatu. Tas, ka jautājums par šo civiltiesisko attiecību izbeigšanu

²²⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009. gada 10. decembra lēmums lietā Nr. SKA-936/2009. 9.punkts. [nepublicēts]

²²⁸ Turpat, 10. punkts.

²²⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 1. jūnija lēmums lietā Nr. SKA-235/2012, 11. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 14. aprīlī]

²³⁰ Turpat.

²³¹ Briede J. Administratīvais akts. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2003., 81.lpp; Ramsauer U. Die Assessorprüfung im öffentlichen Recht. 7. Aufl. München: Beck, 2010 Rn 32.01.

²³² Civillikums: LR likums. Valdības Vēstnesis, 1937. 20. februāris, nr. 41.

ir ticis izlemts, pieņemot atsevišķu pārvaldes lēmumu, neietekmē šīs darbības juridisko dabu un pašvaldību kā strīdus zemes īpašnieci, tai darbojoties privāttiesisko attiecību jomā, nepārvērš par publiskās varas funkciju nesēju.²³³

Kā iepriekš norādīts, vairums ierobežojumu publiskas personas rīcībai ar tās mantu noteikti Publiskas personas mantas izšķērdēšanas novēršanas likumā, tai skaitā nosakot gadījumus, kad publiska persona ir tiesīga nodot tai piederošu mantu gan atlīdzības, gan bezatlīdzības lietošanā.²³⁴ No likuma secināms, ka par publiskas personas mantas nomu vienmēr nepieciešams atsevišķs lēmums un ir slēdzams rakstveida līgums. Tomēr šie lēmumi netiek pieņemti publisko tiesību jomā, bet uzskatāmi par iekšējiem lēmumiem līdzīgi kā lēmumi par atsavināšanas līgumu slēgšanu, darba līgumu slēgšanu, vai lēmumi, kas tiek pieņemti civiltiesiska līguma noslēgšanas procesā vai noslēgta līguma ietvaros.²³⁵ Līdz ar to persona nevar pieprasīt, lai tai tiktu piešķirtas tiesības uz publiskai personai piederošu mantu, kuru tā pārvalda kā jebkurš īpašnieks un kontrole pār šiem lēmumiem nav veicama administratīvā procesa kārtībā.

Tiesiskajos strīdos, kuros publiska manta tiek nodota privātpersonai, raksturīgi gadījumi, kad personas uzskata, ka tām nav bijušas nodrošinātas vienlīdzīgas tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu.²³⁶ Jāsecina, ka šāds apgalvojums ir nepamatots un aplams, jo gadījumos, kad publiska persona rīkojas ar savu mantu kā jebkurš cits īpašnieks, tad publiskas personas darbības nav uzskatāmas par darbībām publisko tiesību jomā, bet gan par darbībām privāto tiesību jomā. Līdz ar to attiecīgi gan lēmums, kas tiek pieņemts saistībā ar publiskas personas mantu uzskatāms nevis par lēmumu, kas tiek pieņemts publisko tiesību jomā, bet gan par lēmumu, kas tiek pieņemts pamatojoties uz iekšējiem apsvērumiem un iekšēji izstrādātām procedūrām. Līdz ar to tiesiskie darījumi, kuri tiek slēgti par publiskas personas mantu nav publisko tiesību regulēšanas priekšmets, savukārt administratīvā procesā nav pārbaudāmi iekšēji lēmumi jeb civiltiesiski gribas izpaudumi.

Tādējādi, ja publiska lieta tiek nodota sevišķā lietošanā, pamatojoties uz privāttiesisku darījumu, rodas situācija, kad publiska persona faktiski darbojas *ultra vires*. Savukārt atbilstoši tiesisko attiecību būtībai secināms, ka noslēgtais līgums uzskatāms par publisko tiesību līgumu.

---

²³³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2006. gada 17. janvāra spriedums lietā Nr. SKA-10, 9. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 26. februārī].

²³⁴ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1995. 2. augusts, nr. 114., 5. pants un 5.¹ pants.

²³⁵ Danovskis E. Iestādes lēmuma un civiltiesiska līguma mijiedarbība. Jurista Vārds, 28.07.2009. Nr. 30. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/195230-iestades-lemuma-un-civiltiesiska-liguma-mijiedarbiba/> [aplūkots 2017. gada 22. februārī]

²³⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009. gada 30. janvāra lēmums lietā Nr. SKA-104/2009.

Tādējādi var tikt pārbaudīts noslēgtā līguma tiesiskums, gan arī tas, vai iestāde pareizi izmantojusi tai piešķirto rīcības brīvību. Līdz ar to secināms, ka privāttiesisku darījumu slēgšana attiecībā uz publisku lietu nodošanu sevišķā lietošanā šobrīd likumā nav nemaz paredzēta, it sevišķi, ņemot vērā principu, ka publiskajās tiesībās ir aizliegts viss, kas nav atļauts, bet privātajās tiesībās – atļauts viss, kas nav aizliegts.²³⁷ Jāņem vērā, ka publiskas personas darbība privāto tiesību jomā ir ierobežota vispār – tiesību literatūrā tiek uzskatīts, ka publiskas personas darbība privāto tiesību jomā ir izņēmuma gadījums.²³⁸

No augstāk minēta var secināt, ka publiskas personas darbība privāto tiesību jomā iespējama tikai normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos. Tiesību normās nav paredzēts un tiesu praksē nav konstatēts, ka publiska lieta varētu tikt nodota sevišķā lietošanā ar atsevišķu privāttiesisku darījumu. Tas saistīts ar to, ka tiesiskais regulējums, kas piemērojam rīcībai ar publisku lietu atšķiras no tiesiskā regulējuma, kas piemērojams tiesiskajām attiecībām, ko publiskas personas dibina rīkojoties ar savu mantu kā jebkurš īpašnieks.

Iestāžu un privātpersonu praksē izplatītais uzskats, ka publiska lieta var tikt nodota sevišķā lietošanā ar privāttiesisku darījumu ir nepamatots un aplams. Tiesību normās tas nav paredzēts. Turklāt jāņem vērā, ka publisku lietu lietošanu reglamentē publiskās tiesības, savukārt rīcību ar publisku mantu regulē gan privāttiesības, gan publiskās tiesības, ciktāl tās saistītas ar publiskām personām kā īpašiem subjektiem noteiktiem ierobežojumiem.

Praksē iestādes nereti argumentē, ka pieņemot iekšēju lēmumu, tiesa nevar izvērtēt šo lēmumu administratīvā procesa kārtībā. Tas saistīts ar to, ka civiltiesiskas gribas izpauduma izvērtēšana notiek tad, ja rodas faktiski strīds starp pusēm, kas izriet no noslēgtā līguma. Savukārt šāda lēmuma kontroles iespējas administratīvā procesa ietvaros ir plašākas. Tomēr neatkarīgi no iestādes uzskata, tā nevar mainīt to tiesisko attiecību būtību, kuras tiek nodibinātas ar attiecīgu lēmumu. Ja rīcības brīvības ietvaros tas pieņemts attiecībā uz publisku lietu – tas vienmēr ir lēmums publisko tiesību jomā, un noslēgtais līgums – administratīvais līgums.

Autora ieskatā tiesiskais regulējums attiecībā uz administratīvo līgumu slēgšanu un privāttiesisku darījumu slēgšanu ir skaidrs un nav atzīstams par likuma nepilnību, bet par sekām nepareizai tiesību normu piemērošanai un rīcības brīvības izlietošanai. Problēma, kas saistīta ar publisko tiesību līgumu slēgšanu izriet no tā, ka privāttiesisku darījumu slēgšanas noteikumi ir tieši ietverti tiesību normās, konkrētāk Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumā. Savukārt publiska lieta parasti tiek nodota sevišķā lietošanā,

---

²³⁷ Neimanis J. Ievads tiesībās. Rīga: Aut.izd. J. Neimanis, 2004, 114.lpp.

²³⁸ Levits E. Valsts pārvaldes iekārtas likuma koncepcija, 53. lpp. Pieejams: http://providus.lv/article_files/1158/original/levits_koncepcija.pdf?1327055467 [aplūkots 2016. gada 30. novembrī]

iestādei, rīkojoties tai piešķirtās rīcības brīvības ietvaros un uzskatāma par darbību publisko tiesību jomā.

Tādējādi jāsecina, ka nepareiza noslēgtā līguma klasificēšana pamatā ir saistīta ar neprasmi pareizi rīkoties noteiktās rīcības brīvības ietvaros vai kļūdaini pieņemot, ka par mantu Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumā, var tikt uzskatīta arī publiska lieta.

Tādēļ autora ieskatā apsverams būtu risinājums tajos likumos, kas regulē noteiktas publiskas lietas paredzēt tiesību normas, kas noteiktu sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanas iespēju un noteiktu kārtību, kādā šādas tiesības var tikt iegūtas – attiecīgi ar publisko tiesību līgumu vai atļauju. Tādējādi tiktu novērsta pastāvošā prakse, ka noslēgtie līgumi tiek uzskatīti par privāttiesiskiem līgumiem līdz brīdim, kad kāda persona vēršas tiesā, lai konstatētu, vai attiecīgajam līgumam tomēr nepiemīt publisko tiesību līguma daba, uz kā pamata pastāvētu tiesības prasīt prettiesiski noslēgtu līgumu atcelšanu vai nodrošināt iespēju iegūt tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu.

5. SEVIŠĶĀ LIETOŠANA UN KONKURENCES TIESĪBAS

5.1. Eiropas Savienības Konkurences tiesības

Nododot publisku lietu sevišķā lietošanā privātpersonai, tiek radīti apstākļi, kuros privātpersona var iegūt privilēģētāku stāvokli salīdzinājumā citām privātpersonām. Šis jautājums ir sevišķi saistīts ar tiem gadījumiem, kad publiska lieta tiek nodota sevišķā lietošanā komercdarbības veikšanai.

Tas saistīts ar faktu, ka publiskas lietas sevišķa lietošana piešķir personai specifiskas tiesības komercdarbības veikšanai, ko tā var izmantot kā priekšrocību attiecībā pret citiem komersantiem, kas darbojas attiecīgajā tirgū. Eiropas Savienības Tiesa norādījusi, ka atļauja izmantot valsts īpašumu, kas ir ierobežots resurss ļauj tas īpašniekam gūt ievērojamu finansiālu labumu un sniedz tam priekšrocības salīdzinājumā ar citām personām, kas vēlas izmantot attiecīgo resursu.²³⁹ Savukārt, Eiropas Savienības Tiesas ģenerālvokāts Melhior Vatelē norādījis, ka ekskluzīvu tiesību piešķiršana, kura izraisa netaisnu situāciju uzskatāma par ļaunprātīgu rīcību.²⁴⁰

Līdz ar to, nododot publisku lietu sevišķā lietošanā, īpaši ir apsverami jautājumi par to, vai ar šādu nodošanu netiek radītas negatīvas sekas citām personām, kuras būtu ieinteresētas iegūt tādas ekskluzīvas tiesības, kuras var tikt piešķirtas ar publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā. Līdz ar to nepieciešams apsvērt arī jautājumus, kas saistīti ar konkurences tiesībām.

Publisko lietu sevišķajai izmantošanai papildus publisko lietu tiesību piemērošanai var tikt piemērotas arī Eiropas Savienības konkurences tiesības.²⁴¹

Līdz ar to no konkurences tiesību viedokļa, nododot publisku lietu sevišķā lietošanā, nodrošināms, ka netiek piešķirts nepamatots valsts atbalsts vai arī netiek kropļota konkurence tirgū. Šāds pienākums publiskai personai izriet no Eiropas Savienības tiesību normām, kas

²³⁹ Eiropas Savienības Tiesas 2013. gada 21. marta spriedums lietā Nr. C-375/11, Belgacom SA, 50. punkts. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=c-375/11&td=ALL> [aplūkots 2017. gada 3. martā]. Arī Eiropas Savienības Tiesas 2011. gada 10. marta spriedums lietā Nr. C-85/10, Telefónica Móviles España SA, 27. punkts. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=c-85/10&td=ALL> [aplūkots 2017. gada 3. martā].

²⁴⁰ Eiropas Savienības Tiesas ģenerālvokāta Melhiora Vatelē secinājumi lietā Nr. C-553/12P, Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-553/12%20P> [aplūkots 2017. gada 3. martā] Citēts pēc Briede J. Publiskas lietas sevišķa lietošana. Latvijas Republikas Augstākās tiesas biļetens Nr. 8, 2014. gada aprīlis, 36. lapa. Pieejams: http://at.gov.lv/files/uploads/files/2_Par_Augstako_tiesu/Informativie_materiali/ATBiletens8.pdf [aplūkots 2017. gada 3. martā]

²⁴¹ Rimša A. Personas subjektīvās publiskās tiesības uz publisko lietu izmantošanu (II). Jurista vārds, 2009. 13. oktobris, nr. 41. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/198949-personas-subjektivas-publiskas-tiesibas-uz-publisko-lietuizmantosanu-ii/> [aplūkots 2016. gada 8. novembrī].

nosaka valsts atbalsta piešķiršanas kārtību, lai nodrošinātu komersantu vienlīdzīgu konkurenci attiecīgajā tirgū.²⁴²

Eiropas Savienībā, jau sākot ar Romas līgumu, konkurences tiesību noteikumi ir iedalāmi divās grupās atkarībā no subjektiem, kas tiem ir pakļauti (neizslēdzot iespēju, ka viens subjekts var būt pakļauts abiem regulējumiem): 1) noteikumos, kas attiecas uz uzņēmumiem; 2) noteikumos par valsts atbalstu.²⁴³ Šādas konkurences tiesību grupas izriet no konkurences tiesību politikas aizsargāt personu gan no privātajiem tirgus spēlētājiem, gan no valsts.²⁴⁴

Tādējādi uz publisko lietu sevišķu lietošanu var tikt piemēroti gan konkurences tiesību noteikumi, kas attiecas uz uzņēmumiem, gan konkurences tiesību noteikumi par valsts atbalstu.²⁴⁵

Nododot publisku lietu sevišķā lietošanā uzskatāms, ka publiska persona piešķir atbalstu privātpersonai, kas tai rada priekšrocības tirgū. Tiesību normas, kas nosaka tiesības saņemt publiskas personas atbalstu komercdarbības veikšanai noteiktas Komercedarbības atbalsta kontroles likumā²⁴⁶, kurā ietvertas Eiropas Savienības tiesību normas, kas attiecināmas uz valsts atbalsta jautājumiem.

Eiropas Savienības Tiesa norāda, ka noteikumi par valsts atbalstu nav piemērojami situācijās, kad publiska persona īsteno valsts varu vai kad publiski subjekti rīkojas publisko iestāžu statusā.²⁴⁷ Subjektu var uzskatīt par tādu, kurš rīkojas, īstenojot valsts varu, ja attiecīgā darbība pieder pie valsts galvenajām funkcijām vai pēc savas būtības, mērķa un tai piemērojamajiem noteikumiem ir saistīta ar šīm funkcijām.²⁴⁸

Ņemot vērā to, ka publiskas lietas sevišķa lietošana nav uzskatāma par kādu no galvenajām publiskas personas funkcijām, bet uzskatāma par izņēmuma tiesību piešķiršanu, par ko publiska persona lemj savas rīcības brīvības ietvaros, uz to attiecas noteikumi par valsts atbalsta piešķiršanas vispārīgu aizliegumu.

²⁴² Līgums par Eiropas Savienības darbību (konsolidēta versija) 107. pants. Pieejams: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/c_32620121026lv.pdf [aplūkots 2017. gada 4. martā]

²⁴³ Turpat, 101. – 109. pants.

²⁴⁴ Rimša A. Personas subjektīvās publiskās tiesības uz publisko lietu izmantošanu (II). Jurista vārds, 2009. 13. oktobris, nr. 41. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/198949-personas-subjektivas-publiskas-tiesibas-uz-publisko-lietuizmantosanu-ii/> [aplūkots 2016. gada 8. novembrī].

²⁴⁵ Turpat.

²⁴⁶ Komercedarbības atbalsta kontroles likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2014. 27. jūnijs, nr. 123.

²⁴⁷ Eiropas Savienības (bij. Kopien) Tiesas 1987. gada 16. jūnija spriedums lietā Komisija/Itālija, Nr. 118/85, 7., 8. punkts. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61985CJ0118> [aplūkots 2017. gada 14. martā] Eiropas Savienības (bij. Kopien) Tiesas 1988. gada 4. maija spriedums lietā Bodson, Nr. 30/87, 18. punkts. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61987CJ0030> [aplūkots 2017. gada 14. martā].

²⁴⁸ Eiropas Savienības (bij. Kopien) Tiesas 1994. gada 19. janvāra spriedums lietā SAT/Eurocontrol, Nr. C-364/92, ECLI:EU:C:1994:7, 30. punkts. Pieejams: Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61992CJ0364> [aplūkots 2017. gada 14. martā].

Eiropas Savienības Tiesa norādījusi, ka priekšrocības tieša vai netieša piešķiršana no valsts līdzekļiem un pasākuma attiecināmība uz valsti ir divi atšķirīgi, bet kumulatīvi valsts atbalsta pastāvēšanas nosacījumi.²⁴⁹

Piekluves piešķiršana valsts infrastruktūrai vai dabas resursiem vai īpašu vai ekskluzīvu tiesību piešķiršana bez pienācīgas atlīdzības, kas atbilstu tirgus cenām, var tikt uzskatīta par atteikšanos no valsts ieņēmumiem. Ekskluzīvas tiesības ir tiesības, ko dalībvalsts ar normatīvu vai administratīvu aktu ir piešķirusi vienam uzņēmumam, rezervējot tiesības sniegt kādu pakalpojumu vai veikt kādu darbību konkrētā ģeogrāfiskā apgabalā.²⁵⁰

Nosakot, vai pasākums rada ekonomisku priekšrocību, nav svarīgi, kāda ir pasākuma forma.²⁵¹ No valsts atbalsta jēdziena skatupunkta nozīme ir ne tikai pozitīvu ekonomisku priekšrocību piešķiršanai, bet par priekšrocību var tikt uzskatīta arī saimnieciska rakstura izdevumu samazināšana.²⁵²

Secināms, ka nododot publisku lietu sevišķā lietošanā komercdarbības veikšanai, attiecīgajam komersantam var tikt piešķirtas ekskluzīvas tiesības, kas ir pamats, atkarībā no sniegtā atbalsta apjoma izvērtēt, vai tas ir saderīgs ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu.

Jebkurā gadījumā, ja ar nodošanu sevišķā lietošanā tiek piešķirtas ekskluzīvas tiesības, ir nepieciešams pārbaudīt, vai tas atbilst Eiropas Savienības noteikumiem par valsts atbalstu. Tas saistīts ar apstākli, ka brīvā tirgū jebkuram tirgus dalībniekam (arī personām no citām Eiropas Savienības valstīm) jābūt tiesībām pretendēt uz tādas komercdarbības īstenošanu, kas saistīta ar publiskas lietas sevišķu lietošanu. Savukārt publiskām personām ir pienākums nodrošināt komersantu brīvu konkurenci attiecīgajā tirgū.

Valsts atbalsta sniegšanas forma nav būtiska, līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka valsts atbalsts var tikt piešķirts tikai privāto tiesību jomā vai publisko tiesību jomā. Izšķirošs ir pasākuma veids un tā ietekme uz konkurences tiesībām.

---

²⁴⁹ Eiropas Savienības (bij. Kopien) Tiesas 2002. gada 16. maija spriedums lietā Francija/Komisija (*Stardust*), Nr. C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, 24. punkts. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d6a45bc41ab7aa4ae5b618be36219c4a00.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Pax0Te0?text=&docid=47344&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=235349> [aplūkots 2017. gada 14. martā]

²⁵⁰ Komisijas direktīva Nr. 2006/111/EK (2006. gada 16. novembris) par dalībvalstu un publisku uzņēmumu finansiālo attiecību pārredzamību, kā arī par dažu uzņēmumu finanšu pārredzamību, 2. panta f punkts. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0111> [aplūkots 2017. gada 8. aprīlī]

²⁵¹ Eiropas Savienības (bij. Kopien) Tiesas 2003. gada 24. jūlija spriedums lietā Altmark Trans, Nr. C-280/00, 84. punkts. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=48533&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=235595> [aplūkots 2017. gada 14. martā]

²⁵² Komisijas paziņojums par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu (2016/C 262/01), 15. lapa. Pieejams: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN) [aplūkots 2017. gada 8. aprīlī]

5.2. Konkurences likuma piemērošana

Konkurences likumā noteikti ierobežojumi, kas saistīti ar aizliegtu vienošanos un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.²⁵³

Atsevišķas pārvaldes iestādes vai publisku personu kontrolēto kapitālsabiedrību darbības vai lēmumi var kropļot konkurenci, kā arī piespiest citus tirgus dalībniekus iziet no tirgus un kavēt jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu tirgū. Gan iestādēm, gan publiskām personām piederošām kapitālsabiedrībām darbības ietvaros jāievēro un jāveicina brīva konkurence.²⁵⁴

Norādāms, ka kontrole pār konkurences tiesību ievērošanu attiecībā uz publiskām personām šobrīd ir salīdzinoši vāja. Valsts kontrole ir konstatējusi vairākus gadījumus, kad pašvaldības, veicot komercdarbību, t.i. rīkojoties privāto tiesību jomā, pārkāpušas normatīvajos aktos noteikto un rīkojušās pretrunā ar labas pārvaldības principiem.²⁵⁵

Ir nepieciešams regulējums, kas efektīvi noteiktu kārtību, kādā iestāde, kas ir atbildīga par konkurences tiesību ievērošanu, varētu uzraudzīt publiskas personas rīcību privāto tiesību jomā ne tikai attiecībā uz komercdarbības veikšanu, bet arī attiecībā uz jautājumiem, kas skar publiskas personas tiesības rīkoties ar tās mantu, tai skaitā publiskām lietām.

2016. gada 1. janvārī spēkā stājās grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā²⁵⁶, kas ne tikai faktiski paplašināja publiskas personas tiesības nodarboties ar komercdarbību, bet arī noteica publiskas personas pienākumu konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem, kā arī ievērot komercdarbības atbalsta kontroles jomu regulējošu normatīvo aktu prasības.²⁵⁷

Ar attiecīgajiem grozījumiem publiskām personām uzlikts pienākums veikt konsultācijas ar institūcijām konkurences aizsardzības jomā, tomēr attiecīgi grozījumi Konkurences likumā, kas noteiktu atbildīgās iestādes tiesības pārbaudīt publiskas personas veiktu komercdarbību nav noteikti. Tiesību literatūrā norādīts, ka Konkurences likums attiecas uz visiem tirgus dalībniekiem, kas veic saimniecisko darbību, arī uz publisko tiesību subjektiem, ja tie veic komercdarbību.²⁵⁸ No Konkurences likuma izriet kompetentās iestādes tiesības pārbaudīt publiskas personas rīcību privāto tiesību jomā saistībā ar iespējamu ietekmi

²⁵³ Konkurences likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2001. 23. oktobris, nr. 151. 6. pants, 11. un 13. pants.

²⁵⁴ Likumprojekts Grozījumi Konkurences likumā. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40388986> [aplūkots 2017. gada 16. aprīlī].

²⁵⁵ Valsts Kontroles 2015. gada 3. februāra vēstule Nr. 3-3.5.4.1/44 par likumprojektu Nr. 60/Lp12. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/770973C1491131C8C2257E5F00456310?OpenDocument> [aplūkots 2017. gada 4. martā].

²⁵⁶ Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2015. 12. decembris, nr. 222.

²⁵⁷ Turpat, 88. panta otrā daļa.

²⁵⁸ Neef A. Kartellrecht. Heidelberg: Müller, 2008, Rn 18, 23.

uz konkurenci gadījumos, kad publiska persona veic saimniecisko darbību.²⁵⁹ Šobrīd Konkurences likums attiecināms uz gadījumiem, kad publiskas personas kapitālsabiedrība noslēdz aizliegtu vienošanos vai ļaunprātīgi izmanto savu dominējošo stāvokli.

Autors apšaubā arī jau iestrādāto grozījumu efektivitāti attiecībā uz Konkurences padomes tiesībām pārraudzīt un izvērtēt publiskas personas veikto komercdarbību, jo likumā nav iestrādātas tiesību normas, kas noteiktu, ka Konkurences padomes sniegtais atzinums būtu saistošs.²⁶⁰

Ņemot vērā šauro regulējumu, kas šobrīd ietverts Konkurences likumā, apšaubāms, vai tajā noteiktajā kārtībā iespējams veikt efektīvu pārbaudi attiecībā uz jautājumiem, kas ietekmē konkurences tiesības un saistīti ar publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā, jo šobrīd Konkurences padomei nav piešķirta kompetence izvērtēt jautājumus, kas saistīti ar lēmumu pieņemšanu publisko tiesību jomā.

5.3. Plānotie grozījumi Konkurences likumā

2017. gadā Ministru kabinetā izskatīts likumprojekts, kas paredz noteikt Konkurences padomei tiesības pārbaudīt publisko personu rīcību un izvērtēt tās ietekmi uz iespējamām konkurences tiesību pārkāpumiem.²⁶¹

Likumprojekts paredz tiešās pārvaldes un pastarpinātās pārvaldes iestādēm, kā arī kapitālsabiedrība, kurā publiska persona realizē izšķirošu ietekmi, savā darbībā nodrošināt godīgu konkurenci.

Grozījumi paredz tiešās pārvaldes un pastarpinātās pārvaldes iestādei, kā arī kapitālsabiedrībai, kurā publiska persona realizē izšķirošu ietekmi, aizliegt diskriminēt tirgus dalībnieku, radot atšķirīgus konkurences apstākļus, vai kā citādi kavēt konkurenci.

Lai nodrošinātu šā panta otrās daļas ievērošanu, Konkurences padome veiks pārrunas ar tiešās pārvaldes un pastarpinātās pārvaldes iestādi, kapitālsabiedrību, kurā publiska persona realizē izšķirošu ietekmi, kuras darbības rezultātā tiek kavēta konkurence. Ja pārrunu rezultātā neizdosies nodrošināt aizliegumu ievērošanu, Konkurences padome būs tiesīga pieņemt

---

²⁵⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2009. gada 28. augusta lēmums lietā Nr. SKA-736/2009.

²⁶⁰ Sal. Valsts kancelejas 2015. gada 10. februāra vēstule Nr. 1-3.5.4.1/54, kurā likumprojektā paredzēts noteikt, ka pašvaldībai, pieņemot saistošos noteikumus attiecībā uz komercdarbības veikšanu, ir saistošs kompetentas iestādes Konkurences tiesību jomā sniegtais atzinums. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/A55D3E0FD995B0A4C2257DEA002CE27E?OpenDocument> [aplūkots 2017. gada 16. martā].

²⁶¹ Likumprojekts Grozījumi Konkurences likumā. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40388986> [aplūkots 2017. gada 16. aprīlī].

lēmumu, ar kuru uzliks kapitālsabiedrībai, kurā publiska persona realizē izšķirošu ietekmi, tiesisku pienākumu novērst konkurences kavējumu.²⁶²

Ar grozījumiem tiks ieviests mehānisms, kā Konkurences padome varēs ietekmēt publisko personu tiesības, tai skaitā gadījumos, kad, nododot publisku lietu sevišķā lietošanā, tiks kavēta konkurence. Līdz ar to turpmāk gan publiskām personām, gan publiskām personām piederošām kapitālsabiedrībām būs pienākums detalizētāk izvērtēt gan lēmumu pieņemšanas lietderību, gan ievērot konkurences tiesības reglamentējošo normatīvo aktu prasības. Citās valstīs konkurences tiesībās ir regulēti jautājumi saistībā ar publiskas personas piešķirtu atbalstu un darbībām, kas var ierobežot konkurenci. Zviedrijā tas noteikts Konkurences likumā²⁶³, Itālijas Konkurences un godīgas tirdzniecības likumā²⁶⁴.

Ņemot vērā, ka publiskas lietas var tikt nodotas sevišķā lietošanā vairākos veidos, redzams, ka var veidoties salīdzinoši sarežģīta lēmumu, līgumu, ietekmes uz konkurenci izvērtēšanas kārtība. Publiskas personas lēmums par publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā, tiek pārbaudīts administratīvā procesā. Ja uz administratīvā akta pamata tiek slēgts privāttiesisks darījums, tad pirmais pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā, bet otrais vispārējās jurisdikcijas tiesā Civilprocesa likumā²⁶⁵ noteiktajā kārtībā. Savukārt gan lēmums, gan līguma atbilstība konkurences tiesību normām ir pārbaudāma administratīvā procesa kārtībā, ievērojot Konkurences padomes kompetenci un uzdevumus.

Līdz ar to veidojas sarežģītas tiesiskās attiecības, kuru ietvaros iespējams darboties dažādām publiskām personām un to iestādēm, kas var radīt kompleksas problēmas viena jautājuma ietvaros, piemēram, privātpersona, kas nav ieguvusi publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesības, ir tiesīga uzsākt paralēlus procesus gan apstrīdot un pārsūdzot lēmumu par publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā, gan vērstoties Konkurences padomē, lūdzot izvērtēt lēmumu vai līgumu atbilstību konkurences tiesībām. Papildus judikatūrā norādīts, ka publiskas personas tiesību veikt komercdarbību piemērošanas pareizības pārbaude nav Konkurences padomes kompetencē.²⁶⁶

Izvērtējot jautājumu par publiskas personas mantas efektīvu izmantošanu un publisko iestāžu rīcības atbilstību tiesību normām, uzskatāms, ka arī sarežģītās kontroles procedūras un

²⁶² Turpat, 14.¹ pants.

²⁶³ Swedish Competition Act, Art. 27-32. Pieejams: <http://www.konkurrensverket.se/globalassets/english/competition/the-swedish-competition-act.pdf> [aplūkots 2017. gada 8. aprīlī]

²⁶⁴ Competition and fair trading act. Law no. 287 of October 10th, 1990. Pieejams: <http://www.agcm.it/en/comp/1727-law-no-287-of-october-10th-1990.html> [aplūkots 2017. gada 8. aprīlī]

²⁶⁵ Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998. 3. novembris, nr. 326/330.

²⁶⁶ Sk. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments 2014. gada 10. janvāra spriedums lietā Nr. SKA-10/2014. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2017. gada 1. februārī]

piemērojamie paralēlie procesi nevarētu tikt uzskatīti par nesamērīgiem un neefektīviem, jo tie vērsti uz to, lai nodrošinātu brīvu konkurenci un publisko līdzekļu efektīvu izmantošanu. Šāds secinājums atbilst arī judikatūrā paustajām atziņām par iestāžu kompetenci.²⁶⁷

Attiecīgi neatkarīgi no tiesiskā regulējuma sarežģītības būtiski ir tas, lai tiktu nodrošināta gan tiesiska un atbilstoša rīcība no publisku personu puses, gan tiktu paredzēti mehānismi, kādos iespējams uzraudzīt šo darbību ietekmi uz tirgu.

5.4. Konkurences tiesību piemērošanas prakse jautājumos, kas saistīti ar publiskas lietas sevišķu lietošanu

Konkurences padome saistībā ar iespējamu aizliegtu vienošanos skatījusi lietu, kurā komersanti apstrīdēja nomas līgumu, kas noslēgts starp Salacgrīvas novada pašvaldību un sabiedrību ar ierobežotu atbildību "Positivus grupa", par publiskas lietas iznomāšanu publiska pasākuma rīkošanai saskaņā ar Publisku svētku un izklaides pasākumu drošības likumu.²⁶⁸

Konkrētajā lietā pieteicējs vērsās Konkurences padomē, lai tā ierosinātu lietu sakarā ar iespējamu aizliegtu vienošanos, konkurences kavēšanu, ierobežošanu un deformēšanu, kas ierobežoja pieteicēja tiesības veikt saskaņotu komercdarbību publiska pasākuma laikā, tādējādi radot pieteicējai zaudējumus.²⁶⁹

Lietā Konkurences padome kļūdaini konstatējusi, ka līgums, kas noslēgts starp Salacgrīvas novada pašvaldību un SIA "Positivus grupa" uzskatāms par publisko tiesību līgumu. Būtībā Konkurences padome, vadoties pēc līguma nosaukuma (starp pusēm noslēgtais līgums nosaukts par Sadarbības līgumu), uzskatījusi, ka konkrētajā gadījumā pašvaldība rīkojusies publisko tiesību jomā.²⁷⁰ Konkurences padome norādījusi, ka Konkurences likuma normas var attiecināt uz valsts tiešās vai pastarpinātās pārvaldes iestādi tikai tādā gadījumā, ja var pierādīt, ka tā attiecīgajā situācijā ir rīkojusies kā privāto tiesību subjekts, t.i., kā tirgus dalībnieks.

Lēmumā norādīts, ka Valsts pārvaldes iekārtas likuma 61.panta pirmā daļa nosaka: „Publiskas personas sadarbības līgumu slēdz, lai panāktu vismaz vienas līdzējas — publiskas personas kompetencē ietilpstoša pārvaldes uzdevuma efektīvāku veikšanu”. Konkurences padome secinājusi, ka Sadarbības līgums slēgts ar mērķi, lai SIA „Positivus grupa” varētu

²⁶⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2016. gada 14. septembra spriedums lietā Nr. SKA-461/2016, 7. punkts. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 2017. gada 2. februārī]

²⁶⁸ Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2005. 6. jūnijs, nr. 104.

²⁶⁹ Konkurences padomes 2012. gada 10. februāra lēmums lietā Nr.10. Pieejams: <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/317dZlieFt.pdf> [aplūkots 2017. gada 21. februārī].

²⁷⁰ Turpat.

realizēt izņēmuma tiesības uz festivāla rīkošanu, lai paplašinātu iedzīvotāju izvēles iespējas kultūras un publisku pasākumu jomā, bet pašvaldība saņemtu publicitāti un atpazīstamību, kas sekmētu sabiedrības interesi par Salacgrīvas pilsētu, tādējādi veicinot tūristu pieplūdumu, nodrošinot pilsētas atpazīstamību kopumā. Saskaņā ar Sadarbības līguma 1.3.punktu festivāla teritorija SIA „Positivus grupa” tiek nodota bez maksas.²⁷¹ Konkurences padome secināja, ka pašvaldības rīcība vērtējama kā pašvaldības autonomo funkciju īstenošana kultūras pasākumu organizēšanā.²⁷²

Autors nevar piekrist šim secinājumam vairāku apsvērumu dēļ. Pirmkārt, Konkurences padome kļūdaini attiecinājusi uz noslēgto līgumu Valsts pārvaldes iekārtas likuma 61. pantu, kas regulē sadarbības līgumu noslēgšanu. Sadarbības līgums ir viens no publisko tiesību līgumiem, kas uzskaitīts Valsts pārvaldes iekārtas likumā. Tomēr Konkurences padome nav ņēmusi vērā to, ka sadarbības līgumu atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 61. pantam var slēgt tikai divas publiskas personas.²⁷³ Līdz ar to līgums, kas noslēgts starp privātpersonu un publisko personu neatkarīgi no tā nosaukuma nevar tikt atzīts par sadarbības līgumu Valsts pārvaldes iekārtas likuma izpratnē. Ņemot vērā to, ka attiecīgais līgums slēgts par publiskas lietas nodošanu sevišķā lietošanā, tad atbilstoši darba ceturtajā nodaļā secinātajam, tas uzskatāms par administratīvo līgumu.

Līdz ar to atzīstams, ka noslēgtais līgums ir uzskatāms par publisko tiesību līgumu, jo ar to pašvaldība kā atvasināta publiska persona uzņēmusies saistības nodot privātpersonai sevišķā lietošanā (publiska pasākuma rīkošanai) parku kā publisku lietu. Savukārt pašas tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu pasākuma rīkošanai komersantam piešķirtas ar pašvaldības izsniegto atļauju publiska pasākuma rīkošanai. Tādējādi nomas līgums ir tieši saistīts piešķirtajām tiesībām uz publiskas lietas sevišķu lietošanu.

Attiecībā uz konkurenci ierobežojošām darbībām tiesa secinājusi, ka no fakta, ka ar nomas tiesībām tika piešķirtas tiesības tālāk tikai vienai privātpersonai lietot publisku lietu (taksometru pakalpojumu sniegšana stacijas laukumā), faktiski tika slēgts taksometru pakalpojumu sniegšanas tirgus stacijas laukumā, radot priekšrocību vienai taksometru pakalpojumu sabiedrībai.²⁷⁴

---

²⁷¹ Konkurences padomes 2012. gada 10. februāra lēmums lietā Nr.10, 4. lapa 3. punkts. Pieejams: <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/317dZlieFt.pdf> [aplūkots 2017. gada 21. februārī].

²⁷² Turpat.

²⁷³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 30.janvāra lēmums lietā Nr. SKA-104/2009, 16.1. punkts. Sal. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 61. pants.

²⁷⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 25. februāra lēmums lietā Nr. SKA-301/2013.

Ar grozījumiem paredzēts novērst praksē konstatētās problēmas, ka publiskas personas nereti ierobežo brīvu konkurenci.²⁷⁵ Tādējādi šobrīd ir nepieciešams efektīvs regulējums, ar kuru tiktu nodrošinātas Konkurences padomes tiesības pārraudzīt un izvērtēt publisko personu darbību, kas saistīta ar priekšrocību piešķiršanu atsevišķiem komersantiem, lai nodrošinātu, ka publiskas personas ievēro konkurences tiesību normas un konkurences tiesību principus.

Tā kā šobrīd nav normatīvā regulējuma, kas paredz Konkurences padomei uzraudzīt publisko lietu nodošanas sevišķā lietošanā ietekmi uz konkurenci, tāpēc, lai nodrošinātu atbilstošu rīcības brīvības izlietošanu, nepieciešams pieņemt regulējumu, kas paredzētu tiesības veikt uzraudzību darbībai, kura rada ietekmi uz konkurenci. Tā rezultātā, ņemot arī vērā iepriekš izdarītos secinājumus par problēmām, kas saistītas ar līgumu slēgšanu, pastāv augsts risks patvaļīgai rīcībai gan ar publiskas personas mantu, gan publiskām lietām.

Tikai nosakot kompetentai iestādei tiesības uzraudzīt publiskas personas rīcību, kas ietekmē konkurenci ir iespējams novērst tos konkurences riskus, kas var rasties patvaļīgas rīcības rezultātā, nepareizi izmantojot rīcības brīvību.

---

²⁷⁵ Likumprojekts Grozījumi Konkurences likumā. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40388986> [aplūkots 2017. gada 16. aprīlī].

Kopsavilkums

Maģistra darbā "Publisko lietu nodošanas sevišķā lietošanā tiesiskie aspekti" veiktā pētījuma rezultātā autors nonāk pie sekojošām atziņām:

1. Piešķirot privātpersonai piederošai lietai publiskas lietas statusu, jāņem vērā Satversmē nostiprinātie principi, kas paredz aizsargāt privātpersonas tiesības uz īpašumu.
2. Publiskas lietas vispārīgas lietošanas tiesību ierobežošana, lai aizsargātu personu, kuras pamattiesības tiek būtiski aizskartas, var tikt uzskatīta par publiskas lietas sevišķu lietošanu, jo vispārīgas lietošanas tiesības tiek ierobežotas konkrētas personas interesēs.
3. Vairums publiskas lietas sevišķas lietošanas veidu tiek identificēti, risinot praktiskus strīdus par publiskas lietas lietošanas apjomu, tādējādi publisku lietu sevišķas lietošanas iespējas tiek notiek tiesību piemērošanas un interpretācijas rezultātā.
4. Publiskas lietas sevišķas lietošanas gadījumā piešķiruma apmērs tiek ierobežots par labu konkrētai personai vai personām, kas iegūst tiesības lietot publisku lietu ārpus piešķiruma robežām. Savukārt pārējām personām parastās lietošanas apmērs var tikt ierobežots, atņemts vispār vai vispārīgās lietošanas tiesības var ierobežot persona, kurai lieta nodota sevišķā lietošanā.
5. Ja persona lieto publisku lietu ārpus tās parastās izmantošanas bez tiesiska pamata, šāda rīcība nav uzskatāma par publiskas lietas sevišķu lietošanu, bet par publiskas lietas neatļautu izmantošanu. Tas izriet no publiskas lietas jēdziena un būtības, kā arī no piešķiruma, kas paredz, ka publisku lietu var izmantot tikai mērķiem, kādiem tā paredzēta (vispārīgā lietošana), kā arī no tā, ka tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu tiek piešķirtas individuāli ar noteiktu gribas izteikumu, kas ir obligāts priekšnoteikums, lai persona iegūtu tiesības lietot publisku lietu.
6. Ja privātpersona lieto publisko lietu, pārsniedzot, tai likumā noteikto parastās lietošanas robežu un ja personai nav tiesību uz konkrētās publiskas lietas sevišķu lietošanu, tad ir pamats runāt par pienākuma uzlikšanu privātpersonai novērst publiskas lietas neatļautu lietošanu.
7. Publiska lieta var tikt nodota sevišķā lietošanā ar administratīvo aktu (atļauju), uz administratīvā akta pamata slēdzot privāttiesisku darījumu vai slēdzot administratīvo līgumu.
8. Ja publiskai personai ir tiesības nodot publisku lietu sevišķai lietošanai, tad tai ir tiesības slēgt administratīvo līgumu par šādas lietas nodošanu sevišķā lietošanā. Ja publiska lieta tiek nodota sevišķā lietošanā tikai uz līguma pamata, tad attiecīgs līgums vienmēr uzskatāms par administratīvo līgumu.

9. Publiskas lietas nodošana sevišķā lietošanā tikai uz privāttiesiska darījuma pamata var notikt tikai gadījumos, kad tas saistīts ar publiskas personas pienākumu nodrošināt pakalpojumu sniegšanu, ja no tiesību normām neizriet, ka šāda līguma slēgšanai nepieciešams lēmums publisko tiesību jomā.

10. Publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesību iegūšanai var būt noteikti priekšnoteikumi, pēc kuru izpildes var iegūt tiesības uz publiskas lietas sevišķu lietošanu.

11. Nosacījumu ietveršana administratīvajā aktā ir līdzeklis, ar kuru var nodrošināt, ka publiskas lietas sevišķa lietošana atbilst publiskas personas un sabiedrības interesēm. Nosacījumi samēro personas interesi sevišķi lietot publisku lietu ar sabiedrības vispārīgās interesēm lietot publisko lietu un nosaka sevišķās lietošanas apjomu.

12. Publiskas lietas sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanas procesā ir būtiski uzklaut privātpersonu, lai nodrošinātu tās interesēm atbilstošāko rezultātu, kā arī, lai izvērtētu riskus, kas var rasties, piešķirot atļauju.

13. Tā kā līgums par publisku lietu uzskatāms par publisko tiesību līgumu, izskatot strīdu, atsevišķi nav nepieciešams vērtēt līguma punktus, bet pietiek konstatēt faktu, ka līguma priekšmets saistīts ar publiskas lietas lietošanu.

14. Praksē līgumi, kas tiek slēgti par publisku lietu lietošanu kļūdaini tiek uzskatīti par privāttiesiskiem līgumiem līdz brīdim, kad tiesa attiecīgo līgumu atzīst par publisko tiesību līgumu, tādējādi līdz šāda fakta konstatēšanai aizskarot citu personu tiesības un tiesiskās intereses.

15. Nepareiza noslēgtā līguma klasificēšana ir saistīta ar neprasmi pareizi rīkoties noteiktās rīcības brīvības ietvaros vai kļūdaini pieņemot, ka par publiskas personas mantu var tikt uzskatīta arī publiska lieta. Apsverams risinājums likumos, kuri nosaka darbību ar publiskām lietām, ietvert speciālas tiesību normas, kas noteiktu sevišķas lietošanas tiesību piešķiršanas kārtību, lai veicinātu izpratni par publiskas personas mantas un publiskas lietas nošķiršanu.

16. Tiesiskais regulējums attiecībā uz administratīvo līgumu slēgšanu un privāttiesisku darījumu slēgšanu ir skaidrs. Nepareiza līguma veida klasifikācija un līdz ar to arī noslēgšanas procedūra neizriet no likumu nepilnībām, bet ir sekas nepareizai tiesību normu piemērošanai un rīcības brīvības izlietošanai. Līdz ar to nepieciešams veikt pasākumus, lai nodrošinātu, ka publiskas personas ar publiskām lietām nerīkojas kā jebkurš privātpašnieks.

17. Valsts atbalsts var tikt piešķirts gan publisko, gan privāto tiesību jomā, tāpēc nav pamatots uzskats, ka attiecībā uz konkurences tiesību ievērošanu, kompetentajām iestādēm būtu tiesības vērtēt tikai publisko personu saimniecisko darbību.

18.Nododot publisku lietu sevišķā lietošanā komercdarbības veikšanai, attiecīgajam komersantam var tikt piešķirtas ekskluzīvas tiesības, kas ir pamats, atkarībā no sniegtā atbalsta apjoma izvērtēt, vai tas ir saderīgs ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu.

19.Ir nepieciešams regulējums, kas efektīvi noteiktu kārtību, kādā iestāde, kas ir atbildīga par konkurences tiesību ievērošanu, varētu uzraudzīt publiskas personas rīcību privāto tiesību jomā ne tikai attiecībā uz komercdarbības veikšanu, bet arī attiecībā uz jautājumiem, kas skar publiskas personas tiesības rīkoties ar tās mantu, tai skaitā publiskām lietām.

Izmantotās literatūras un avotu saraksts

Literatūra:

1. Administratīvā procesa likuma komentāri A un B daļa. Autoru kolektīvs Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013.
2. Benešs H. Psiholoģijas atlants. 1. un 2. daļa Rīga: Zvaigzne ABC, 2001. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/>
3. Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.
4. Briede J. Publiskas lietas sevišķa lietošana. Latvijas Republikas Augstākās tiesas biļetens Nr. 8, 2014. gada aprīlis. Pieejams: http://at.gov.lv/files/uploads/files/2_Par_Augstako_tiesu/Informativie_materiali/ATBiletens8.pdf
5. Danovskis E. Publisko un privāto tiesību dalījuma nozīme un piemērošanas problēmas Latvijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2015.
6. Danovskis E. Iestādes lēmuma un civiltiesiska līguma mijiedarbība. Jurista vārds, 28.07.2009, Nr. 30.
7. Dišlers K. Ievads Administratīvo tiesību zinātnē. Tiesu namu aģentūra, 2002.
8. Jamubševa L. Ielas kā publiskas lietas sevišķa lietošana. Jurista Vārds, 29.03.2016, Nr. 13(916). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/268327-ielas-ka-publiskas-lietas-seviska-lietosana/>
9. Levits E. Normatīvo tiesību aktu demokrātiskā leģitīmācija un deleģētā likumdošana: teorētiskie pamati. Likums un Tiesības, 2002, 4.sēj., Nr. 9.
10. Levits E. Valsts pārvaldes iekārtas likuma koncepcija. Pieejams: http://providus.lv/article_files/1158/original/levits_koncepcija.pdf?1327055467
11. Neimanis J. Ievads tiesībās. Rīga: Autora izdevums. J. Neimanis, 2004.
12. Paine F.J. Vācijas vispārīgas administratīvās tiesības (ceturtais pārstrādātais izdevums). Vācijas administratīvā procesa likums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002.
13. Rimša A. Personas subjektīvās publiskās tiesības uz publisko lietu izmantošanu (II). Jurista vārds, 2009. gada 13. oktobris, Nr.41 (584). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/198949-personas-subjektivas-publiskas-tiesibas-uz-publisko-lietuizmantosanu-ii/>
14. Rimša A. Personas subjektīvās publiskās tiesības uz publisko lietu izmantošanu (I). Jurista Vārds, 08.09.2009., nr. 36. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/196989-personas-subjektivas-publiskas-tiesibas-uz-publisko-lietu-izmantosanu/>
15. Vildbergs H.J., Krasts V. Salīdzinošās administratīvās tiesības: Lietas un risinājumi. Otrais, pārstrādātais un papildinātais izdevums. Rīga: Latvijas Universitāte, 2002, 293.lpp.

16. Moeckli D. Exclusion from Public Space: a comparative constitutional analysis. New York: Cambridge University Press, 2016.
17. Oliver D. Common Values and the Public-Private Divide. London, Edinburgh, Dublin: Butterworths, 1999.
18. Principles of Administrative Law Concerning the Relations Between Administrative Authorities and Private Persons. A Handbook. Strasbourg: Directorate of Legal Affairs, 1996.
19. Godfrin P., Degoffe M. Droit Administratif des Biens. Domaine, travaux, expropriation. 8e édition. Paris: Dalloz, 2007.
20. Moor P. Droit administratif - Vol. III: L'organisation des activités - Les biens de l'Etat. Bern: Stämpfli AG, 1992.
21. Axer P. Die Widmung als Schlüssbegriff des Rechts der öffentlichen Sachen. Berlin: Duncker & Humblot, 1994.
22. Häfelin U., Müller G., Uhlmann F. Allgemeines Verwaltungsrecht, 6., vollständig überarbeitete Aufl. Zürich: Dike Verlag, 2010.
23. Hendler R. Allgemeines Verwaltungsrecht, 3. Aufl., Stuttgart u. a. 2001.
24. Kopp F.O., Ramsauer U. Verwaltungsverfahrensgesetz. Kommentar. 8. Aufl. München: C.H.Beck: 2003.
25. Moser A.W. Der öffentliche Grund und seine Benützung 1. Aufl. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2011.
26. Neef A. Kartellrecht. Heidelberg: Müller, 2008.
27. Ramsauer U. Die Assessorprüfung im öffentlichen Recht. 7. Aufl. München: Beck, 2010.
28. Scholz G. Allgemeines Verwaltungsrecht, 1.6. Auflage. München: Verlag Franz Vahlen, 1987.
29. Thomas v. Danwitz. Straßen- und Wegerecht, in: Badura u. a. (Hrsg.), Besonderes Verwaltungsrecht, 13. Aufl., Berlin 2005.
30. Tschannen P., Zimmerli U., Müller M. Allgemeines Verwaltungsrecht 4. Aufl. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2014.
31. Ulrich Häde, Das Recht der öffentlichen Sachen, in: JuS 1993.
32. Wolff H.J., Bachof O., Stober R. Verwaltungsrecht. Band 2. 6 Auflage. München: Verlag C.H. Beck, 2000.
33. Von Mannstein F. Die Nutzung der öffentlichen Straßen. Hamburg: Verlag Dr. Kovač, 2008.
34. Menyhárd A. Köztulajdon – közdolgok – forgalomképesség. Polgári jogi kodifikáció, 2005 vii. évfolyam 3. szám, o. 7. Pieejams: <http://ptk2012.hu/wp-content/uploads/2012/10/2005-2kodi.pdf>

Normatīvie akti:

1. Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993. 1. jūlijs, nr. 43.
2. Līgums par Eiropas Savienības darbību (konsolidēta versija) 107. pants. Pieejams: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/c_32620121026lv.pdf
3. Komisijas Direktīva Nr. 2006/111/EK (2006. gada 16. novembris) par dalībvalstu un publisku uzņēmumu finansiālo attiecību pārredzamību, kā arī par dažu uzņēmumu finanšu pārredzamību. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0111>
4. Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2015. 12. decembris, nr. 222.
5. Komercedarbības atbalsta kontroles likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2014. 27. jūnijs, nr. 123.
6. Jūras vides aizsardzības un pārvaldes likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2010. 17. novembris, nr. 183.
7. Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2005. 6. jūlijs, nr. 104.
8. Muitas likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2004. 6. aprīlis, nr. 54.
9. Publiskas personas mantas atsavināšanas likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2002. 19. novembris, nr. 168.
10. Valsts pārvaldes iekārtas likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2002. 21. jūnijs, nr. 94.
11. Administratīvā procesa likums. LR likums: Latvijas Vēstnesis, 2001. 14. novembris, nr. 164.
12. Konkurences likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2001. 23. oktobris, nr. 151.
13. Patērētāju tiesību aizsardzības likums. LR likums: Latvijas Vēstnesis, 1999. 1. aprīlis, nr. 104/105.
14. Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998. 3. novembris, nr. 326/330.
15. Ceļu satiksmes likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1997. 21. oktobris, Nr. 274/276.
16. Autopārvadājumu likums. LR likums: Latvijas Vēstnesis, 1995. 12. septembris, nr. 138.
17. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1995. 2. augusts, Nr. 114.
18. Likums par ostām: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1994. 12. jūlijs, nr. 80.
19. Augstskolu likums. LR likums: Latvijas Vēstnesis, 1994. 24. maijs, nr. 61.
20. Par pašvaldībām: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1994. 24. maijs, nr. 61

21. Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss: LR likums. Ziņotājs, 1984. 20. decembris, Nr.51.
22. Civillikums: LR likums. Valdības Vēstnesis, 1937. 20. februāris, Nr. 41.
23. Ceļu satiksmes noteikumi: Ministru kabineta 2015.gada 2.jūnija noteikumi Nr. 279. Latvijas Vēstnesis, 2015. 27. jūnijs, Nr. 122.
24. Noteikumi par tirdzniecības veidiem, kas saskaņojami ar pašvaldību, un tirdzniecības organizēšanas kārtību: Ministru kabineta noteikumi: Ministru kabineta 2010. gada 12. maija noteikumi Nr. 440. Latvijas Vēstnesis, 2010 27. maijs, nr. 83.
25. Swedish Competition Act, Art. Pieejams: <http://www.konkurrensverket.se/globalassets/english/competition/the-swedish-competition-act.pdf>
26. Competition and fair trading act. Law no. 287 of October 10th, 1990. Pieejams: <http://www.agcm.it/en/comp/1727-law-no-287-of-october-10th-1990.html>

Juridiskās prakses materiāli:

1. Eiropas Savienības Tiesas 2013. gada 21. marta spriedums lietā Nr. C-375/11, Belgacom SA. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=c-375/11&td=ALL>
2. Eiropas Savienības Tiesas 2011. gada 10. marta spriedums lietā Nr. C-85/10, Telefónica Móviles España SA. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=c-85/10&td=ALL>
3. Eiropas Savienības Tiesas 2003. gada 24. jūlija spriedums Altmark Trans, C-280/00, 84. punkts. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=48533&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=235595>
4. Eiropas Savienības (bij. Kopienų) Tiesas 2002. gada 16. maija spriedums lietā Francija/Komisija (*Stardust*), Nr. C-482/99, Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d6a45bc41ab7aa4ae5b618be36219c4a00.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Pax0Te0?text=&docid=47344&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=235349>
5. Eiropas Savienības (bij. Kopienų) Tiesas 1994. gada 19. janvāra spriedums SAT/Eurocontrol, C-364/92. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61992CJ0364>

6. Eiropas Savienības (bij. Kopienų) Tiesas 1988. gada 4. maija spriedums Bodson, 30/87. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61987CJ0030>
7. Eiropas Savienības (bij. Kopienų) Tiesas 1987. gada 16. jūnija spriedums Komisija/Itālija, 118/85. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61985CJ0118>
8. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2009. gada 3. jūnija spriedums lietā Nr. 2008-43-0106. Latvijas Vēstnesis, 2009. 5. jūnijs, nr. 88.
9. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002. gada 19. marta spriedums lietā Nr. 2001-12-01: Latvijas Vēstnesis, 2002. 20. marts, nr. 44.
10. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2017. gada 23. marta spriedums lietā Nr. SKA-470/2017. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi>
11. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2017. gada 10. februāra lēmums lietā Nr. SKA-808/2017. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
12. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2016. gada 12. decembra spriedums lietā Nr. SKA-354/2016, Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
13. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2016. gada 14. septembra spriedums lietā Nr. SKA-461/2016. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi>
14. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2016. gada 27. jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1190/2016. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
15. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2016. gada 17. jūnija rīcības sēdes lēmums lietā Nr. SKA-836/2016. [nepublicēts].
16. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2015. gada 20. novembra lēmums lietā Nr. SKA-1427/2015. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
17. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2014. gada 29. decembra spriedums lietā Nr. SKA-79/2014. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
18. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2014. gada 10. janvāra spriedums lietā Nr. SKA-10/2014. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>

19. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 17. oktobra lēmums lietā Nr. SKA-1003/2013. [nepublicēts].
20. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 3. maija spriedums lietā Nr. SKA-539/2013. [nepublicēts]
21. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 25. februāra lēmums lietā Nr. SKA-301/2013. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
22. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 20.novembra lēmuma lietā Nr.SKA-921/2012. [nepublicēts].
23. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 19. oktobra spriedums lietā Nr. SKA-468/2012. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi>
24. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 26. septembra spriedums lietā Nr. SKA-148/2012. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
25. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 1. jūlija lēmums lietā Nr. SKA-235/2012. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
26. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 2. marta lēmums lietā Nr. SKA-376/2012. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
27. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 10. februāra spriedums lietā Nr. SKA-17/2012. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
28. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2012. gada 9. februāra lēmums lietā Nr. SKA-271/2011. [nepublicēts].
29. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 7. novembra lēmums lietā Nr. SKA-963/2011. [nepublicēts]
30. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 17.oktobra spriedums lietā Nr.SKA-106/2011. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
31. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 3. maija lēmums lietā Nr. SKA-482/2011. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/> [aplūkots 2016. gada 15. novembrī]

32. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010. gada 22. oktobra lēmums lietā Nr. SKA-101/2010. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
33. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009. gada 10. decembra lēmums lietā Nr. SKA-936/2009. [nepublicēts]
34. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009. gada 16. marta spriedums lietā Nr. SKA-30/2009. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
35. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009. gada 30. janvāra lēmums lietā Nr. SKA-104/2009. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
36. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2008. gada 1. jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-453/2008. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
37. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007. gada 7. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-238/2007 Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
38. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007. gada 26. janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-78/2007. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
39. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2006. gada 17. janvāra spriedums lietā Nr. SKA-10. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
40. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005. gada 19. jūlija spriedums lietā Nr. A42209204. Arhīvs numurs: SKA-0319-05. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/e-pakalpojumi/judikatura>
41. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006. gada 15. jūnija lēmums lietā Nr. SKA-365/2006. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
42. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005. gada 6. decembra lēmums lietā Nr. SKA-532/2005. [nepublicēts]
43. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005. gada 12. aprīļa spriedums lietā Nr. SKA-93/2005. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/>
44. Šveices Federālās tiesas 1. Publisko lietu departamenta 2009. gada 28. septembra spriedums lietā Nr. 1C_434/2008. Pieejams:

http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?lang=de&zoom=&type=show_document&highlight_docid=atf%3A%2F%2F135-I-302%3Ade

45. Hammas Augstākās Reģionālās tiesas 1999. gada 21. janvāra lēmums lietā Nr. Ss OWi 1522/98. Pieejams: <http://www.verkehrslexikon.de/Texte/Rspr4745.php>

46. Izraksts no Šveices Federālās tiesas 1. Publisko lietu departamenta 1979. gada 27. jūnija sprieduma lietā Nr. 105 Ia 91. Pieejams: http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?lang=fr&zoom=&type=show_document&highlight_docid=atf%3A%2F%2F105-IA-91%3Afr

47. Vācijas Federālās Administratīvās tiesas 1972. gada 7. janvāra spriedums lietā Nr. BVerwG IV C 49.68. Pieejams: <https://www.jurion.de/urteile/bverwg/1972-01-07/bverwg-iv-c-4968/>

48. Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 30. maija spriedums lietā Nr. A420499513 [nepublicēts].

49. Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 20. aprīļa spriedums lietā Nr. A420393714. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi>

50. Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 28. janvāra spriedums lietā Nr. A420735210. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi>

51. Administratīvās apgabaltiesas 2015. gada 24. novembra spriedums lietā Nr. A420581811 [nepublicēts]

52. Administratīvās apgabaltiesas 2015. gada 12. marta spriedums lietā Nr. A420546512. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi>

53. Administratīvās apgabaltiesas 2014. gada 18. decembra spriedums lietā Nr. A420636511. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi>

54. Administratīvās apgabaltiesas 2014. gada 20. augusta spriedums lietā Nr. A420689310. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi>

55. Administratīvās apgabaltiesas 2012. gada 23. marta spriedums lietā Nr. A42906409. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi>

56. Vācijas Federālās Apelācijas tiesas 1989. gada 9. novembra spriedums lietā Nr. BVerwG 7 C 81-88. Pieejams: <https://www.jurion.de/urteile/bverwg/1989-11-09/bverwg-7-c-8188/>

57. Administratīvās rajona tiesas 2016. gada 30. septembra spriedums lietā Nr. A420158916. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi>

58. Talsu rajona tiesas 2015. gada 7. oktobra spriedums lietā Nr. 136010215. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi>

59. Administratīvās rajona tiesas 2012. gada 4. jūlija spriedums lietā Nr. A420581811. [nepublicēts].

60. Autors norāda, ka nepublicētie spriedumi un darba izstrādes laikā spēkā nestājušies tiesas spriedumi iegūti pirmskvalifikācijas praksē Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā.

Citi prakses materiāli:

1. 2017. gada 20. marta likumprojekts Grozījumi Konkurences likumā. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40388986>
2. Komisijas 2016. gada 19. jūlija paziņojums par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu (2016/C 262/01). Pieejams: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN)
3. Valsts kancelejas 2015. gada 10. februāra vēstule Nr. 1-3.5.4.1/54. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/A55D3E0FD995B0A4C2257DEA002CE27E?OpenDocument>
4. Valsts Kontroles 2015. gada 3. februāra vēstule Nr. 3-3.5.4.1/44 Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/770973C1491131C8C2257E5F00456310?OpenDocument>
5. Konkurences padomes 2012. gada 10. februāra lēmums lietā Nr.10. Pieejams: <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/317dZlieFt.pdf>

Maģistra darbs „Publisko lietu nodošanas sevišķajā lietošanā tiesiskie aspekti” izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: (_____) Ints Skaldis _____ (datums)
paraksts

Rekomendēju / nerekomendēju darbu aizstāvēšanai
Vadītājs: Docents Dr.iur. Edvīns Danovskis (_____) _____
paraksts (datums)

Darbs iesniegts Juridiskajā fakultātē Valststiesību zinātņu katedrā
Metodiķe Ramona Polmane (_____) _____
paraksts (datums)

Darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē
_____ (datums) prot. Nr. _____, vērtējums _____

Komisijas sekretāre: _____ (_____)
paraksts